

OPETUSHALLITUS

Marjatta Siniharju

Esiopetuksen laatu ja merkitys
Vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen
vuosiluokan opettajien arvioimana

Opetushallitus

*Riittävän suuri määrä ihmisiä
tilastollisina numeroina
voi kertoa jotain.
Mutta yhdenkin ihmisen
ajatus voi sanoa paljon.*

Opetushallitus

Arviointi 1/ 2007

Siniharju, Marjatta

Esiopetuksen laatu ja merkitys vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien arvioimana

Tiivistelmä

Tämä julkaisu on osa Opetushallituksen esiopetuksen laatua lukuvuonna 2003–2004 koskevaa arviointia, joka tehtiin valtioneuvostolle annettavaa selontekoa varten. Julkaisussa kuvataan vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien näkemyksiä esiopetuksesta. Keskeistä sisältöä ovat vanhempien ja opettajien mielipiteet esiopetuksen hyödyistä ja puutteista sekä heidän tekemänsä parannusehdotukset. Näiden mielipiteiden pohjalta tuodaan esiin myös esiopetuksen kehittämishaasteita.

Tiedot kerättiin esitestatuilla kyselylomakkeilla, jotka sisälsivät sekä valmiita vastausvaihtoehtoja että avoimia kysymyksiä. Kysely perustui valtakunnalliseen otantaan. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 3 716 vanhempaa eli 81 prosenttia ja 243 opettajaa eli 96 prosenttia kyselyn saaneista. Valmiit vaihtoehdot sisältävät vastaukset on esitetty prosenttitaulukoina. Vapaamuotoiset vastaukset on luokiteltu asiakokonaisuuksittain. Luokittelussa on otettu huomioon myös esiopetuksen järjestämisaikaa: koulu, päiväkotia, yhdistetty tai erillinen ryhmä.

Suurin osa vanhemmista ja opettajista oli hyvin tyytyväisiä esiopetukseen. Sekä vanhemmat että opettajat arvostivat lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä ja koulunkäyntiin valmentautumista. Monipuolinen opetus, oppimisen ilo, leikki ja leikkimällä oppiminen nähtiin tärkeinä. Sisältöalueista eniten mainintoja saivat luku- ja kirjoitustaidon sekä matematiikan oppimiseen liittyvät asiat. Matematiikkaan ja äidinkielen liittyvät tehtävät olivat myös lapsille mieluisia.

Tyytymättömyyttä aiheutti tiedon saannin ja yhteistyön vähäisyys. Yhteistyötä koskevia parannusehdotuksia tehtiin runsaasti. Huolen aiheena olivat myös liian suuret esiopetusryhmät ja tukipalvelujen riittämättömyys. Osa vanhemmista ja opettajista toivoi enemmän koulu- ja opetusta, osa taas enemmän vapaa-aikaa ja leikkiä. Eri esiopetusyksiköiden toteuttamassa esiopetuksessa oli suuria eroja. Vanhemmat ja opettajat kaipaavat enemmän yhtenäisyyttä esiopetukseen.

Tulokset ovat monilta osin samansuuntaisia vanhempien ja ensimmäisen vuosiluokan opettajien mielipiteitä esiopetuksesta selvittäneiden muiden tutkimusten kanssa.

Asiasanat: esiopetus, laadun arviointi, vanhemmat, ensimmäisen vuosiluokan opettajat.

Utbildningsstyrelsen

Utvärdering 1/ 2007

Siniharju, Marjatta

Förskoleundervisningens kvalitet och betydelse enligt utvärdering av föräldrarna och av lärarna i årskurs 1

Sammandrag

Denna publikation är en del av en utvärdering av förskoleundervisningens kvalitet som Utbildningsstyrelsen gjorde läsåret 2003–2004 för en redogörelse till statsrådet. Publikationen beskriver uppfattningarna om förskoleundervisningen hos föräldrarna och hos lärarna i årskurs 1 i den grundläggande utbildningen. Det viktigaste innehållet är föräldrarnas och lärarnas åsikter om nyttan med förskoleundervisningen och bristerna i undervisningen samt förbättringsförslag. Utgående från dessa åsikter behandlas även behov av att utveckla förskoleundervisningen.

Uppgifterna samlades in med förhandstestade frågeformulär, som innehöll både färdiga svarsalternativ och öppna frågor. Enkäten byggde på ett riksomfattande sampel. Enkäten besvarades av sammanlagt 3 716 föräldrar, d.v.s. av 81 procent av de föräldrar som hade fått enkäten och av 243 lärare d.v.s. av 96 procent av de lärare som hade fått enkäten. De svar som innehåller färdiga svarsalternativ har presenterats som procenttabeller. De fritt formulerade svaren har klassificerats enligt helhet. I klassificeringen beaktades också den plats där förskoleundervisningen gavs: skolan, ett daghem, en sammansatt eller en särskild grupp.

Största delen av föräldrarna och lärarna var mycket nöjda med förskoleundervisningen. Både föräldrarna och lärarna uppskattade att barnen hade fått utveckla sina sociala färdigheter och att de hade fått träning inför skolgången. Mångsidig undervisning, glädjen i att lära, att leka och att lära genom att leka upplevdes som viktigt. Av innehållsområdena fick de saker som anslöt sig till läs- och skrivfärdigheterna och till matematikinläringen flest omnämningar. Barnen tyckte också om de uppgifter som anslöt sig till matematik och till modersmålet.

Mest missnöjd var man med den dåliga informationen och med bristen på samarbete. Många förbättringsförslag gällde samarbetet. Man oroade sig också över alltför stora undervisningsgrupper och otillräckliga stödtjänster. En del av föräldrarna och lärarna önskade att verksamheten och undervisningen skulle vara mera skollik, medan andra önskade mera fritid och lek. Det finns stora skillnader i den förskoleundervisning som ges vid olika förskoleundervisningsenheter. Föräldrarna och lärarna önskade mera enhetlighet i förskoleundervisningen.

Resultaten liknar mycket dem som fåtts i andra undersökningar om åsikterna om förskoleundervisningen hos föräldrarna och hos lärarna i årskurs 1.

Ämnesord: förskoleundervisning, kvalitetsutvärdering, föräldrar, lärarna i årskurs 1.

National Board of Education

Assessment 01/2007

Siniharju, Marjatta

Quality and significance of pre-primary education as assessed by parents and first grade teachers

Abstract

This publication is part of the assessment that was carried out by the National Board of Education during the 2003–2004 school year for a Government report charting the quality of pre-primary education. It describes the views of parents and first grade teachers on pre-primary education. Core contents consist of parents' and teachers' opinions on the strengths and weaknesses of pre-primary education and proposals for improvement, which also shed light on development challenges within pre-primary education.

Data was collected using pre-tested questionnaires, which included both structured and open-ended questions. The survey was carried out on the basis of nationwide sampling. Questionnaires were returned by a total of 3,716 parents (81%) and 243 teachers (96%). Responses to structured questions have been compiled into percentage tables, while free-form answers are classified according to themes. Classification also takes into account where pre-primary education is provided: at school or at day-care centres, in combined or in separate groups.

Most parents were very satisfied with the pre-primary education provided. Both parents and teachers valued the development of social skills and the preparation for school that pre-primary education provides. Versatile teaching, joy of learning, play and learning through play were found to be important. Subject fields involving reading, writing and arithmetic received most mentions. Responses also mentioned that children enjoyed assignments involving arithmetic and mother tongue.

Lack of information and co-operation were sources of dissatisfaction and many improvement proposals called for co-operation. Respondents were also worried about pre-primary education groups being too large and support services being insufficient. Some parents and teachers would have preferred more school-like activities and teaching, whereas others would prefer to see more leisure and play-time. There were substantial differences between the services provided by different pre-primary education units and both parents and teachers desired pre-primary education to be more unified.

Results were in many ways similar to those presented by parents and first form teachers in other studies on pre-primary education.

Keywords: Pre-primary education, quality assessment, parents, first grade teachers

Esipuhe

Tämä julkaisu on osa Opetushallituksen esiopetuksen laatua lukuvuonna 2003–2004 koskevaa arviointia, joka tehtiin valtioneuvoston eduskunnalle antamaa selontekoa varten. Julkaisussa kuvataan vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien mielipiteitä esiopetuksesta. Selvitys toteutettiin valtakunnallisena kyselynä.

Kyselylomakkeiden laadinnan eri vaiheissa asiantuntevaa apua antoivat erikoissuunnittelija Aulikki Etelälahti, johtaja Satu Järvenkallas, opetuspäällikkö Marjo Kyllönen, professori Lauri Tarkkonen, toimittaja Eila Tiihonen ja kehittämispäällikkö Anna-Leena Välimäki. Tulosten tilastollisista analyyseistä vastasi erikoistutkija Jari Metsämuuronen ja käytännön järjestelyistä osastosihteeri Tuija Koskela. Heille kaikille esitän lämpimät kiitokseni.

Tämän julkaisun osalta erityiskiitos kuuluu lastantarhanopettaja Satu Hiekolle, joka asiantuntevasti ja nopeasti kokosi kaikki vanhempien ja alkuopetuksen opettajien vapaamuotoiset vastaukset. Luokanopettaja Kristiina Siniharju on ollut kriittinen lukija esimerkivistä valittaessa ja tekstiä viimeisteltäessä. Laatujohtaja Ritva Jakku-Sihvosta, esi- ja perusopetusyksikön päällikkö Irmeli Halista, tutkimusryhmän päällikkö Jorma Kuusela ja opetusneuvos Hely Parkkista kiitän lämpimästi käsikirjoituksen lukemisesta, arvokkaista kommentteista ja korjausehdotuksista.

Eryteisesti haluan kiittää niitä tuhansia vanhempia ja satoja opettajia, jotka osallistuivat arviointiin. Heidän esittämänsä mielipiteet, pohdinnat ja parannusehdotukset innoittivat tämän julkaisun tekemiseen.

Kalevalan päivänä 28.2.2007

Marjatta Siniharju

Sisältö

1	Johdanto	9
2	Arvioinnin toteutus	12
3	Esiopetus vanhempien arvioimana	16
3.1	Tiedonsaanti ja osallistumismahdollisuudet	16
3.2	Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen ja tukipalvelut	20
3.3	Esiopetusympäristö ja ilmapiiri	22
3.4	Lasten viihtyminen esiopetuksessa	24
3.5	Parasta esiopetuksessa vanhempien näkökulmasta	28
3.6	Tyytymättömyyden aiheet ja parannusehdotuksia	32
4	Esiopetus perusopetuksen ensimmäisen luokan opettajien arvioimana	53
4.1	Esi- ja alkuopetuksen opettajien välinen yhteistyö	54
4.2	Lasten tiedot, taidot ja valmiudet	59
4.3	Esiopetuksen hyöty alkuopetuksen opettajan näkökulmasta	73
4.4	Esiopetuksen suurimmat puutteet ja parannusehdotuksia	76
5	Kehittämishaasteet	86
6	Tulosten tarkastelua	90
7	Kirjallisuutta	93
Liitteet		
1	Kysely vanhemmille -lomake	95
2	Kysely ensimmäisen vuosiluokan opettajille -lomake	99

1 Johdanto

Opetushallitus arvioi esiopetusta ja esiopetukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista lukuvuonna 2003–2004 valtioneuvoston eduskunnalle antamaa esiopetusuudistusta koskevaa selontekoa varten. Tietoja kerättiin useilta eri kohderyhmiltä, kuten esiopetusta antavien päiväkotien johtajilta ja koulujen rehtoreilta, esiopetusta antavilta opettajilta, perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajilta sekä esiopetusta saavien lasten vanhemmilta. Tiedot saatiin esitestattujen kyselylomakkeiden avulla ja selvitys toteutettiin valtakunnallisena otantana niin, että tulokset ovat yleistettävissä koko maata koskeviksi. Selonteon yhteydessä Opetushallituksen kokoamaa laajaa aineistoa käytettiin vain osittain, lähinnä päätulosten esittelyyn. (Esiopetuksen tila Suomessa 2004)

Tämän selvityksen tarkoituksena on esitellä tarkemmin vanhempien ja perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajien näkemyksiä esiopetuksesta. Erityisesti tuodaan esiin vapaamuotoisissa vastauksissa esitettyjä mielipiteitä, jotka täydentävät tilastotaulukoiden antamaa kuvaa esiopetuksen toteutumisesta. Vanhempien ja opettajien mielipiteet esiopetuksen hyödyistä ja puutteista sekä heidän tekemänsä parannusehdotukset ovat selvityksen keskeistä sisältöä.

Esiopetuksen laatua ja merkitystä arvioitaessa esiopetusoppilaiden vanhempien mielipiteet ovat tärkeitä. Vanhempien ja esiopetuksen henkilöstön välinen keskinäinen luottamus ja kasvatuskumppanuus ovat olennaisia lähtökohtia esiopetuksen onnistumiselle. Vanhemmat ovat oman lapsensa asiantuntijoita, ja esiopetuksen henkilöstö on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntija. Jo perusopetuslaki (628/1998) edellyttää, että opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2003) todetaan, että vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana. Yhteisvastuullisen kasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia esi-

opetuksessa. Myös esiopetuksen oppilashuolto toteutetaan yhteistyössä kotien kanssa. Esiopetuksen oppilashuollon tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä tunnistaa ja puuttua ajoissa lapsen kehityksen ja oppimisen esteisiin.

Vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys esiopetuksen onnistumiselle tulee selvästi esiin esiopetusta käsittelevässä kirjallisuudessa ja tutkimuksissa. Esimerkiksi Hujala (2002) toteaa, että opettajan tärkeimmät yhteistyökumppanit – lasten vanhemmat – tulee kytkeä kiinteästi esiopetukseen. Yhteistyön tulisi perustua yhteisiin tavoitteisiin, molemminpuoliseen kunnioitukseen ja tasa-arvoiseen neuvotteluun. Monissa tutkimuksissa (esimerkiksi Aho 1998; Gustafsson & Kankaanranta 2005; Niikko & Havu-Nuutinen 2004) on todettu, että vanhemmat ovat kiinnostuneita esiopetuksesta ja esiopetuksen vaikutuksesta lapsensa kehittymiseen. Korpisen (2000) mukaan vanhemmat ovat halukkaita yhteistyöhön, kunhan vain oikeat toimintatavat löydetään.

Esiopetuksen laatua ja merkitystä arvioitaessa myös alkuopetuksen opettajien mielipiteet ovat tärkeitä. Esiopetusudistuksen myötä lähes kaikki lapset osallistuvat esiopetukseen. Tämä asettaa uusia haasteita esi- ja alkuopetuksen väliselle yhteistyölle. Oppiminen koulussa rakentuu esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa luodulle pohjalle. Jotta lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen jatkuvuus voidaan käytännössä toteuttaa, tarvitaan sekä opetussuunnitelmallista että lapsikohtaista yhteistyötä. Esiopetuksen (2003) ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2004) edellytetään, että paikallisiin opetussuunnitelmiin sisältyy esi- ja perusopetuksen välinen yhteistyö.

Esi- ja alkuopetusopettajien välinen yhteistyö on ollut – ja on edelleen – tärkeä kehittämis- ja tutkimuskohde. Esimerkiksi Opetushallituksen 1990-luvulla toteuttamassa laajassa yhteistyöverkostohankkeessa Akvaarioprojektissa oli esi- ja alkuopetuksen aiheverkon keskeisenä tavoitteena yhteistyön tehostaminen (Akvaarioprojektin perustieto 1996). Kankaanrannan ja Tiiosen (1994) toimittamassa teoksessa kuvataan useita vastaavia käytännön tasolla toteutettuja esi- ja alkuopetuksen yhteistyöhankkeita ja yhteistyömalleja. Monissa viimeaikaisissa tutki-

muksissa (Kess 2001; Poikonen 2003; Piironen 2005; Forss-Pennanen 2006) pohditaan päiväkodin ja koulun erilaisia toimintakulttuureita ja niiden vaikutusta yhteistyöhön. Näiden toimintakulttuurien aitoa kohtaamista ja lähentymistä tarvitaan, jotta yhteistyö sujuu ja yhteinen tavoite – lapsen tasapainoinen kasvu, kehitys ja oppiminen – toteutuu.

2 Arvioinnin toteutus

Kohderyhmä ja otanta

Tavoitteena oli saada arvioinnin piiriin noin 5 prosenttia esiopetusikäisten lasten ikäluokasta. Valtakunnallinen otanta toteutettiin niin, että otantayksiköksi valittiin kunnat. Otannan perusteena olivat vuoden 2002 kuntatiedot ja kunnissa olevien kuusi-vuotiaiden lasten määrät. Otannan ositteiksi otettiin lääni, EU-tavoitealue ja kuntaryhmä. Lisäksi otettiin huomioon esiopetuksen järjestäjä, järjestämismuoto ja esiopetusryhmien muoto sekä esiopetuksessa olevien lasten lukumäärä. Kaikkiaan mukaan tuli 62 suomenkielistä ja 2 ruotsinkielistä kuntaa. (Esiopetuksen tila Suomessa 2004, 36–37)

Otokseen tulleista päiväkodeista ja kouluista valittiin kaikki esiopetusryhmät (356) ja näiden ryhmien opettajat (454) sekä esiopetusta saavat lapset (4 586) ja heidän vanhempansa (4 586). Perusopetuksen ensimmäisen vuosiluokan opettajat valittiin siten, että esiopetusyksiköt (254) ilmoittivat, mihin kouluun heiltä syksyllä 2003 oli mennyt eniten oppilaita. Tästä koulusta valittiin se ensimmäisen luokan opettaja, jonka luokalla oli eniten oppilaita kyseisestä esiopetusyksiköstä (Esiopetuksen tila Suomessa 2004, 36–37).

Mittarin laadinta

Tiedot kerättiin kyselylomakkeilla, jotka sisälsivät sekä valmiita vastausvaihtoehtoja että avoimia kysymyksiä. Valmiit vaihtoehdot noudattivat asteikkoa 1–5, joka oli yleensä muotoa

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = hyvin paljon tai
1 = erittäin huono, 2 = huono, 3 = kohtalainen, 4 = hyvä, 5 = erittäin hyvä.

Tuloksia esittelevissä taulukoissa osioiden keskiarvot on laskettu tämän asteikon mukaisesti.

Vanhempien kyselylomake käsitteli tiedon saantia ja yhteistyötä, lapsen yksilöllisyyden huomioon ottamista ja tukipalvelu-

ja, esiopetusympäristöä ja esiopetuksen toteuttamista, ilmapiiriä ja vuorovaikutussuhteita sekä lapsen viihtymistä esiopetuksessa. Lisäksi vanhempia pyydettiin antamaan esiopetukselle kokonaisarvosana 4–10. Avoimet kysymykset koskivat lapsen eniten ja vähiten pitämiä asioita esiopetuksessa, vanhempien tyytyväisyyden ja tyytymättömyyden aiheita sekä vanhempien parannusehdotuksia esiopetukseen.

Taustatiedoissa kysyttiin lapsen sukupuoli, perheen lasten lukumäärä sekä lapsen ikäjärjestys sisarussarjassa. Lisäksi haluttiin tietää, kuinka lapsen päivähoido oli järjestetty ennen esiopetusvuotta ja kuinka se oli järjestetty esiopetusaikana. Lopuksi kysyttiin, vastasiko kyselyyn äiti, isä tai muu huoltaja. (Liite 1)

Ensimmäisen vuosiluokan opettajien kyselylomake käsittelee esiopetuksen merkitystä koulutyössä sekä esi- ja alkuopetuksen opettajien välistä yhteistyötä. Opettajia pyydettiin arvioimaan, millaisia olivat esiopetuksesta kouluun siirtyneiden lasten tiedot, taidot ja valmiudet syksyllä 2003 koulun alkaessa. Lisäksi heiltä kysyttiin, oliko heidän mielestään esiopetusuudistuksen jälkeen lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa nähtävissä muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna. Kyselyssä kiinnitettiin huomiota myös erityistä tukea tarvitseviin lapsiin sekä eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluviin lapsiin. Esi- ja alkuopetuksen opettajien välistä yhteistyötä koskevat kysymykset käsittelevät opetussuunnitelmien laatimista, yhteisiä tapaamisia ja opetustuokioita sekä yhteistä koulutusta.

Avoimet kysymykset koskivat lasten tietoja, taitoja ja valmiuksia sekä esi- ja alkuopetuksen opettajien välistä yhteistyötä. Lisäksi opettajilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä esiopetuksen hyödystä ja suurimmista puutteista alkuopetuksen näkökulmasta. Opettajilta pyydettiin myös parannusehdotuksia esiopetukseen. (Liite 2)

Opettajaa koskevia taustatietoja olivat sukupuoli, ikä, koulutus sekä opettajana toimimisaika. Lisäksi kysyttiin opettajan osallistumista opetussuunnitelmien laadintaan ja täydennyskoulutukseen. Luokkaa koskevia taustatietoja olivat luokka-aste, luo-

kan oppilasmäärä, erityistukea tarvitsevien tai eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien oppilaiden määrä, oppilaiden välisten erojen suuruus sekä luokan taso opettajan aikaisemmin opettamiin ensimmäisiin luokkiin verrattuna.

Aineiston kokoaminen

Arvioinnissa mukana olevien esiopetუსyksikköjen opettajat antoivat oppilaidensa vanhemmille kyselylomakkeet. Vanhemmat palauttivat lomakkeet Opetushallitukselle osoitetussa suljetussa kirjekuoressa esiopetuksen opettajalle, joka lähetti ne Opetushallitukseen yhdessä muiden lomakkeiden kanssa. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 3 716 vanhempaa eli 81 prosenttia kyselyn saaneista. Parin päiväkodin vastaukset tulivat niin myöhään, ettei niitä voitu enää ottaa mukaan, joten tässä selvityksessä on mukana 3 679 vanhempaa.

Ensimmäisen vuosiluokan opettajista kyselyyn vastasi 243 opettajaa eli 96 prosenttia kyselyn saaneista. Syynä vastaamattomuuteen oli esimerkiksi se, että kahden päiväkodin esiopetuksen oppilaat olivat samalla opettajalla, koulussa ei kyseisenä vuonna ollut lainkaan ensimmäisen vuosiluokan oppilaita tai ensimmäisen vuosiluokan opettaja oli jäänyt äitiys- tai sairauslomalle.

Tulosten käsittely

Valmiit vaihtoehdot sisältävistä vastauksista laskettiin suorat jakaumat. Näistä muodostettiin asiakokonaisuuksittain taulukoita, joissa tulokset ilmaistiin prosenttilukuina. Kyselylomakkeiden osiot muodostivat kokonaisuuksia, joiden reliabiliteetit laskettiin käyttäen Cronbachin alfa -kerrointa. Vanhempien kyselylomakkeen reliabiliteetit vaihtelivat välillä 0.72–0.96 ja opettajien välillä 0.74–0.92. Tulosten erojen merkitsevyyttä esimerkiksi läänin, kuntamuodon tai järjestämipaikan mukaan testattiin yksisuuntaisella varianssianalyysillä. Myös esiopetusuudistuksen aiheuttamaa muutosta lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa sekä esi- ja alkuopetusopettajien välisessä yhteistyössä selvitetiin varianssianalyysin avulla.

Vanhempien aineisto on niin suuri, että pienetkin erot ovat tilastollisesti merkitseviä. Tuloksia raportoitaessa on kiinnitetty huomioita vain olennaisiin ja merkityksellisiin eroihin. Vastaavasti meneteltiin myös opettajien mielipiteitä kuvattaessa.

Vapaamuotoiset vastaukset luokiteltiin asiakokonaisuuksittain. Vanhempien vastausten luokittelussa otettiin huomioon myös esiopetuksen järjestämispaikka: koulu, päiväkotia, yhdistetty tai erillinen ryhmä.

3 Esiopetus vanhempien arvioimana

Tässä selvityksessä oli mukana 3 679 vanhempaa. Vastaajista äitejä oli 82,7 prosenttia, isiä 7,9 prosenttia, isiä ja äitejä yhdessä 9,2 prosenttia sekä muita huoltajia 0,2 prosenttia. Esiopetusopilaista oli tyttöjä 49 prosenttia ja poikia 51 prosenttia. Suurin osa lapsista (83 %) oli ollut päivähoidossa ennen esiopetusta. Kyselyssä mukana olleista perheistä yli puolessa (55 %) oli yksi tai kaksi lasta. Kolmen tai neljän lapsen perheitä oli 38 prosenttia, viiden tai kuuden lapsen perheitä 5 prosenttia ja yli kuuden lapsen perheitä 2 prosenttia.

Kyselyyn vastanneet vanhemmat jakautuivat lapsensa esiopetuksen järjestämipaikan suhteen seuraavasti:

• Päiväkodin erillinen esiopetusryhmä	1 536
• Päiväkodin varhaiskasvatukseen yhdistetty esiopetusryhmä	1 136
• Koulun erillinen esiopetusryhmä	768
• Koulun perusopetukseen yhdistetty esiopetusryhmä	106

Erityisryhmät ja järjestämipaikan suhteen epäselvät vastaukset jätettiin vertailun ulkopuolelle.

3.1 Tiedonsaanti ja osallistumismahdollisuudet

Vanhempien mielipiteet siitä, kuinka hyvin he olivat saaneet etukäteen tietoa esiopetuksen järjestämisestä, oliko heillä ollut mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan etukäteen ja kuinka hyvin heidän toivomuksensa lapsensa esiopetuksen suhteen oli otettu huomioon, on esitetty taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Esiopetuksen järjestäminen (% vastanneista, n = 3 660)

Esiopetuksen järjestäminen	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Hyvin tai erittäin hyvin	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Etukäteen tietoa esiopetuksesta	13	25	62	3,7	0,98
Mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan	9	9	82	4,2	1,06
Perheen toiveet lapsen esiopetuksen suhteen on otettu huomioon	8	15	77	4,0	1,00

Suurimmalla osalla vanhemmista (noin 80 %) oli ollut runsaasti mahdollisuuksia tutustua esiopetuspaikkaan, ja heidän toivomuksensa lapsen esiopetuksen suhteen oli otettu hyvin huomioon. Samoin suurin osa vanhemmista oli saanut ainakin jonkin verran etukätestietoa esiopetuksesta. Alkuopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa olevien lasten vanhemmat olivat saaneet etukäteen jonkin verran vähemmän tietoa esiopetuksesta kuin muissa järjestämismuodoissa.

Taulukossa 2 on esitetty, kuinka hyvin vanhemmat olivat saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä ja toimintatavoista, kuinka säännöllisesti heille oli kerrottu esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista sekä kuinka paljon heillä oli ollut mahdollisuuksia keskustella lastaan koskevista asioista.

TAULUKKO 2. Tiedon saanti (% vastanneista, n = 3 679)

Tiedon saanti	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai hyvin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä	8	23	69	3,85	0,92
Tietoa esiopetuksen toimintatavoista	8	25	67	3,81	0,91
Säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista	8	19	73	4,00	0,96
Mahdollisuus keskustella henkilöstön kanssa lasta koskevista asioista	2	9	89	4,41	0,75

Noin 70 prosenttia vanhemmista oli saanut paljon tai hyvin paljon tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä, toimintatavoista sekä toiminnasta ja tapahtumista. Lähes kaikilla vanhemmilla (89 %) oli ollut paljon tai hyvin paljon mahdollisuuksia keskustella lastaan koskevista asioista. Koulun yhteydessä olevassa esiopetuksessa tiedon saanti oli hieman vähäisempää kuin päiväkodissa. Alkuopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa ero päiväkoteihin oli suurin.

Vanhemmilta kysyttiin myös, kuinka paljon heillä oli ollut mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen, toiminnan toteuttamiseen ja arviointiin, sekä kuinka paljon heillä oli ollut mahdollisuuksia osallistua oman lapsensa esiopetuksen suunnitelman laatimiseen ja kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin. Lisäksi vanhemmilta tiedusteltiin, kuinka paljon heillä oli ollut mahdollisuuksia tutustua muiden esiopetuksessa olevien lasten vanhempiin. (Taulukko 3)

TAULUKKO 3. Vanhempien osallistumismahdollisuudet
(% vastanneista, n = 3 644)

Vanhempien osallistumismahdollisuudet	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai hyvin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Päiväkodin/koulun esiopetussuunnitelman laatimiseen	70	20	10	1,93	1,08
Esiopetuksen toiminnan toteutukseen	65	25	10	2,12	1,04
Esiopetuksen toiminnan arviointiin	46	31	23	2,60	1,16
Oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen	48	27	25	2,58	1,26
Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin	24	34	42	3,21	1,11
Tutustuminen muiden lasten vanhempiin	28	43	29	3,03	1,00

Vanhemmista 10 prosentilla oli ollut paljon tai hyvin paljon mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen tai toiminnan toteutukseen. Vanhemmista 20–25 prosenttia arvioi mahdollisuuksia olleen jonkin verran ja 65–70 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Esiopetuksen toiminnan arviointiin oli noin puolella vanhemmista ollut ainakin jonkin verran mahdollisuuksia osallistua ja puolella vähän tai ei ollenkaan. Eniten osallistumismahdollisuuksia vanhemmilla oli ollut oman lapsensa kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin. Vanhemmista 42 prosenttia arvioi osallistumismahdollisuuksia olleen paljon tai hyvin paljon, 34 prosenttia jonkin verran ja 24 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Osallistuminen oman lapsen opetussuunnitelman laatimiseen oli vähäisempää. Noin puolella vanhemmista osallistumismahdollisuuksia oli vähän tai ei ollenkaan. Mahdollisuuksia tutustua muiden lasten vanhempiin oli noin 30 prosentilla vanhemmista ollut paljon tai hyvin paljon ja noin 30 prosentilla vähän tai ei ollenkaan.

Vanhempien osallistumismahdollisuuksien suhteen ei ollut merkittäviä eroja eri järjestämisuotojen välillä. Kaupungeissa ja taajamissa osallistumismahdollisuudet oli arvioitu hieman maaseutua paremmiksi.

3.2 Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen ja tukipalvelut

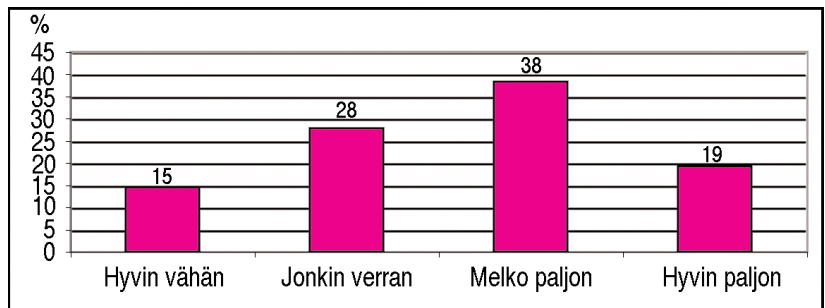
Taulukossa 4 on esitetty henkilökunnan tietoisuus lapsen kiinnostuksen kohteista ja yksilöllisistä tarpeista, lapsen mahdollisuus edetä omien edellytystensä mukaan sekä vanhempien saama tieto lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksistä ja tuki ongelmatilanteissa.

TAULUKKO 4. Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen (% vastanneista, n = 3 638)

Yksilöllisyyden ottaminen huomioon	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai erittäin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Henkilökunta on tietoin lapsen kiinnostuksen kohteista	3	18	79	4,07	0,83
Lapsen yksilölliset tarpeet on otettu huomioon	6	23	71	3,89	0,86
Lapsi on saanut edetä omien edellytystensä mukaisesti	5	16	79	4,04	0,82
Vanhemmat ovat saaneet tietoa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistymisestä	9	23	68	3,84	0,97
Vanhemmat ovat saaneet tarvittaessa tukea ongelmatilanteisiin	7	20	73	3,91	0,94

Suurin osa vanhemmista (noin 80 %) oli sitä mieltä, että henkilökunta oli hyvin tietoinen lapsen kiinnostuksen kohteista ja että lapsi oli saanut edetä omien edellytystensä mukaan. Myös lapsen yksilöllisiin tarpeisiin oli kiinnitetty huomiota. Noin 70 prosenttia vanhemmista arvioi saaneensa hyvin tai erittäin hyvin tietoa lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta sekä tukea ongelmatilanteisiin. Noin 20 prosenttia oli saanut tietoa jonkin verran ja vajaa 10 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Päiväkotien esiopetuksessa olevien lasten vanhemmat olivat saaneet hieman enemmän tietoa lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistymisestä kuin koulun yhteydessä olevassa esiopetuksessa olevien lasten vanhemmat. Päiväkodeissa henkilökunta oli myös tietoisempi lapsen kiinnostuksen kohteista.

Vanhemmista noin neljäsosa (27 %) kertoi lapsensa tarvinneen tukipalveluja. Näistä vanhemmista 57 prosenttia arvioi lapsensa saaneen tukipalveluja melko paljon tai hyvin paljon ja 28 prosenttia jonkin verran ja 15 prosenttia hyvin vähän (kuvio 1). Parhaiten tukipalveluja oli saatu alkuopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa, jossa 58 prosenttia vanhemmista arvioi lapsensa saaneen tukipalveluja melko paljon tai hyvin paljon, 37 prosenttia jonkin verran ja 5 prosenttia hyvin vähän. Vähiten tukipalveluja oli saatu varhaiskasvatukseen yhdistetyssä esiopetuksessa, jossa 52 prosenttia vanhemmista arvioi lapsensa saaneen tukipalveluja melko paljon tai hyvin paljon, 28 prosenttia jonkin verran ja 20 prosenttia hyvin vähän.

KUVIO 1. Tukipalvelujen saatavuus esiopetuksessa tukipalveluja tarvitsevien lasten osalta (% vastanneista, n = 919)

3.3 Esiopetusympäristö ja ilmapiiri

Vanhempien mielipiteet esiopetusympäristön sekä sisä- että ulkotilojen turvallisuudesta, monipuolisuudesta ja viihtyisyydestä on esitetty taulukossa 5.

TAULUKKO 5. Esiopetusympäristö (% vastanneista, n = 3 669)

Sisätiloissa	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Hyvin tai erittäin hyvin	Osion keski-arvo	Osion keskihajonta
Lapset voivat toimia turvallisesti	2	9	89	4,25	0,70
Lapsilla on mahdollisuus monipuoliseen toimintaan ja leikkiin	4	14	82	4,13	0,78
Lapsilla on käytettävissä tarvittavia välineitä ja materiaaleja	3	15	82	4,11	0,76
Lapsilla on mahdollisuus lepoon ja rauhalliseen olemiseen	15	25	60	3,62	1,04
Viihtyisyyteen on kiinnitetty huomiota	5	20	75	3,95	0,83
Ulkotiloissa					
Lapset voivat liikkua turvallisesti	5	14	81	4,01	0,81
Lapsilla on mahdollisuus monipuoliseen toimintaan ja leikkiin	8	21	71	3,89	0,92
Viihtyisyyteen on kiinnitetty huomiota	16	32	52	3,50	1,02

Suurin osa vanhemmista oli arvioinut esiopetusympäristön varsin turvallisiksi. Sisätiloja piti 89 prosenttia vanhemmista hyvin turvallisina ja ulkotiloja 81 prosenttia. Suurin osa vanhemmista (82 %) arvioi myös sisätiloissa mahdollisuudet monipuoliseen toimintaan ja leikkiin sekä tarvittavien välineiden ja materiaalien käyttöön varsin hyväksi. Ulkotiloissa mahdollisuudet monipuoliseen toimintaan ja leikkiin oli arvioitu jonkin verran huonommiksi. Sisätiloja kolme neljäsosaa vanhemmista piti hyvin

viihtyisinä. Ulkotiloja piti hyvin viihtyisinä puolet vanhemmistä, ja puolet oli sitä mieltä, että viihtyisyyteen oli kiinnitetty jonkin verran, vähän tai ei ollenkaan huomiota. Vanhemmista 60 prosenttia oli sitä mieltä, että mahdollisuudet lepoon ja rauhalliseen olemiseen olivat hyvät tai erittäin hyvät, 25 prosenttia arvioi mahdollisuuksia olevan jonkin verran ja 15 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Päiväkodin yhteydessä olevassa esiopetuksessa, varsinkin päivähoitoon yhdistetyssä esiopetuksessa, mahdollisuudet lepoon ja rauhalliseen olemiseen olivat paremmat kuin koulun esiopetuksessa. Päivähoitoon yhdistetyssä esiopetuksessa oli myös jonkin verran viihtyisämmät sisätilat ja paremmat mahdollisuudet monipuoliseen toimintaan ja leikkiin.

Vanhempien mielipiteet esiopetuspaikan ilmapiiristä, henkilöstön suhtautumisesta lapsiin ja vanhempiin sekä lasten keskinäisistä väleistä käyvät ilmi taulukosta 6.

TAULUKKO 6. Esiopetuspaikan ilmapiiri ja vuorovaikutussuhteet (% vastanneista, n = 3 671)

Ilmapiiri ja vuorovaikutussuhteet	Erittäin huono tai huono	Kohtalainen	Hyvä tai erittäin hyvä	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Esiopetuspaikan ilmapiiri	1	10	89	4,24	0,67
Henkilöstön suhtautuminen lapsiin	0	6	94	4,42	0,63
Lasten keskinäiset välit	1	13	86	4,03	0,58
Henkilöstön suhtautuminen vanhempiin	1	8	91	4,35	0,67

Suurin osa vastanneista (noin 90 %) arvioi esiopetuspaikan ilmapiiriin, henkilöstön suhtautumisen lapsiin ja vanhempiin hyväksi tai erittäin hyväksi. Ilmapiiriä tai henkilöstön suhtautumista piti kohtalaisena 6–10 prosenttia ja huonona tai erittäin huonona 0–1 prosenttia vastanneista. Lasten keskinäisiä välejä 86 prosenttia vanhemmista piti hyvinä tai erittäin hyvinä, 13 prosenttia kohtalaisina ja 1 prosentti huonoina tai erittäin huonoina. Alkuopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa lasten keskinäiset välit olivat hieman huonommat kuin muissa järjestämissuodoissa.

3.4 Lasten viihtyminen esiopetuksessa

Vanhemmilta kysyttiin myös lasten mielipiteitä esiopetuksesta. Heiltä tiedusteltiin, osallistuivatko heidän lapsensa mielellään esiopetukseen, oliko esiopetuksessa lasta kiinnostavaa toimintaa ja oliko lapsella kavereita esiopetuksen aikana. Lisäksi vanhemmilta kysyttiin, mistä heidän lapsensa oli pitänyt eniten ja mistä vähiten esiopetuksessa.

Lähes kaikki vanhemmat (90 %) olivat sitä mieltä, että heidän lapsensa viihtyi hyvin esiopetuksessa. Esiopetuksessa oli lasta kiinnostavaa toimintaa. Vanhemmista 80 prosenttia oli sitä mieltä, että lapsella oli paljon tai erittäin paljon kavereita, 17 prosenttia arvioi lapsella olevan kavereita jonkin verran ja 3 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Alkuopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa lapsilla oli hieman vähemmän kavereita kuin muissa järjestämismuodoissa. (Taulukko 7)

TAULUKKO 7. Lasten viihtyminen esiopetuksessa
(% vastanneista, n = 3 670)

Lapsen viihtyminen	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai erittäin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Toiminta on ollut lastamme kiinnostavaa	1	14	85	4,16	0,69
Lapsi osallistuu mielellään esiopetukseen	2	8	90	4,38	0,71
Lapsella on kavereita ryhmässä	3	17	80	4,13	0,79

Mieluisimmat asiat esiopetuksessa

Yli puolet eli 2 100 vanhemmista vastasi avoimeen kysymykseen, mistä heidän lapsensa oli pitänyt eniten esiopetuksessa. Eniten mainintoja sai tehtävien tekeminen, erityisesti matematiikan tehtävät sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyvät tehtävät. Myös luonnontieto, tutkimalla oppiminen ja yleensäkin uuden oppiminen oli mieluisaa. Seuraavina olivat erilaiset käden- taidot, kuten askartelu, piirtäminen, puutyöt ja rakentelu. Run-

saasti mainintoja saivat liikunnan eri lajit sekä pihaleikit ja ulkoilu. Musiikki oli myös suosittua. Leikkiminen ja kaverit olivat hyvin tärkeitä. Myös ryhmässä oleminen, retket ja juhlat mainittiin. Opettajat olivat mukavia ja yleensäkin kaikki esiopetukseen liittyvä. Mieluisimmat asiat olivat pääosin samoja, oli sitten kyseessä päiväkotitai koulu, erillinen tai yhdistetty ryhmä. Kysymykseen saatiin muun muassa seuraavanlaisia vastauksia:

”Lapsi on pitänyt matemaattisesta ja äidinkielisestä opista, yleisesti oppimisesta.”

”Opettajasta, kavereista, oppimisesta yleensä. Iltaisin vielä leikitään koulua = yhteen ja vähennyslaskua saunan lauteilla.”

”Liikunnasta, askartelusta, retkistä sekä opiskelusta. Lelupäivästä tietenkin!”

”Tykkää, kun on kavereita ja touhua, askartelua ja liikuntaa, opettajat mukavia.”

”Mukavasta opettajasta! Hän on tykännyt oikeastaan kaikesta siellä, eskari on ollut suurta elämystä.”

Koulun yhteydessä olevassa esiopetuksessa tuli esiin koululaisena olemisen tärkeys.

”Lapsi pitää siitä, että on ’koululainen’, ja kavereiden paljoudesta. (Maailma on kasvanut.)”

”On kivaa, kun isot siskot ja näiden kaverit ovat samassa koulussa ja pihapiirissä.”

Vähiten mieluisat asiat

Vajaa kolmasosa (1 168) vanhemmista vastasi kysymykseen lasten vähiten pitämistä asioista. Myös näissä vastauksissa ensimmäisenä oli tehtävien tekeminen. Eniten mainintoja oli lukemiseen ja kirjoittamiseen sekä matematiikkaan liittyvistä tehtävistä. Tehtäviä pidettiin liian vaikeina tai liian helppoina tai niitä oli liian vähän. Osa lapsista ei pitänyt kädentaitoihin liittyvistä asioista, kuten askartelusta, piirtämisestä tai ompelusta. Jonkin verran mainintoja saivat myös liikunta ja musiikki. Joidenkin lasten mielestä leikit olivat tylsiä.

”Lapsen mielestä liian pitkäjänteisiä tehtäviä, jotka vaativat pitkää pohdintaa ja hahmottelua.”

”On kuulemma vaikeita tehtäviä, ja huono muisti.”

”Jotkut vaikeat tehtävät, ovat panneet ajattelemaan ’selviydynkö minä koulusta’, täytyykö tämä osata ennen koulun alkua.”

”Tehtävien tekeminen. Ne ovat kuulemma liian ’lällyjä’. Hän osaa jo lukea ja kirjoittaa.”

”Hidas eteneminen opittavissa asioissa ja tarkkaan säännöstel-lyt tehtävät esiopetuskirjasta (haluaisi tehdä paljon enemmän).”

”Haasteettomuudesta, esiopetus ei ole eronnut tavallisesta päi-vähoidosta.”

”Tyttäreemme on erittäin kiinnostunut lukemisesta, kirjaimista, laskennosta, luonnosta. On kyllästynyt pelkkään ulkoiluun, ky-selee välillä epäluuloisena, onko tämä eskaria. Mutta pitää es-karissa käynnistä kavereiden takia.”

Hankaluuksia olivat aiheuttaneet koulun ja päiväkodin päivittäiseen toimintaan liittyvät asiat, kuten ruokailu ja aamupiiri. Päi-väkodin puolella epämieluisana asiana mainittiin päivälepo. Vaikeuksia oli aiheuttanut myös esiopetustapojen opettelu, esi-merkiksi oman vuoron odottaminen ja paikoillaan istuminen. Lepoa ja leikkiaikaa kaivattiin lisää.

”Vapaa leikkiminen on vielä niin tärkeää, ettei aina tahdo jak-saa ymmärtää, miksi täytyy tehdä ohjatusti asioita.”

”Lapsen sanojen mukaan hän ei pidä ’penkillä olemisesta’, toi-sin sanoen kaikesta, missä pitää istua paikoillaan.”

”Välillä tuntuu että on aika rankkaa kun joutuu olemaan 1–2 luokkalaisten seurassa koko päivän samassa aikataulussa ilman leikkiä ja lepoa.”

Vaikeudet kavereiden kanssa ja kiusaaminen nousivat esiin kai-kissa järjestämissuodoissa.

”Tylsää on, kun isommat lapset sotkee leikkejä.”

”Silloin on ollut eskarissa ikävää, jos on joutunut kiusan koh-teeksi. Sitäkin valitettavasti hieman esiintyy.”

”Joskus on ollut tylsempiä päiviä; kavereitten kanssa kolmas pyörä -tilanteet.”

”Kukaan ei leiki, ruokajonossa odottaminen, pojat kiusaa.”

”Tuntee yksinäisyyttä, koska on koulun ainoa esikoululainen. Syynä kylän lapsien vähyys.”

Lapset eivät pitäneet melusta ja rauhattomuudesta, joka häiritsi myös tehtävien tekemistä ja opetuksen seuraamista. Vanhempien mielestä syynä meluun ja rauhattomuuteen olivat usein liian suuret opetusryhmät. Jotkut vanhemmat mainitsivat syyksi myös häiritsevät pojat.

”Liian suuret opetusryhmät – kova meteli.”

”Joskus suuri ryhmä on rankkaa yhdessäoloa, ei saa opettajan huomiota tarpeeksi.”

”Häiritseviä poikia ryhmässä liikaa, ei rauhaa keskittyä tehtäviin. Tehtävät on vaikeita, kun ei kuule ohjeita eikä uskalla kysyä uudestaan.”

Vanhempien vastauksissa todettiin myös, että lasten mielipiteet eivät aina ole kovinkaan pysyviä. Ne saattoivat vaihdella paljonkin päivien ja tilanteiden mukaan.

”Jokin askartelu-liisterijuttu harmittaa.”

”Musiikista? Vastaus nyt tällainen, voi olla muuta huomenna.”

”Se on vaihdellut aina tilanteen mukaan, mutta ei mitään totaalistia toppia mihinkään asiaan.”

Vähiten mieluisat asiat olivat pääosin samoja järjestämismuodosta riippumatta. Jonkin verran eroja eri järjestämismuotojen välillä oli kuitenkin havaittavissa. Tehtävien tekemiseen liittyviä kielteisiä mainintoja tuli eniten varhaiskasvatukseen yhdistetyssä esiopetuksessa (38 %) ja vähiten päiväkodin yhteydessä olevassa erillisessä esiopetuksessa (23 %). Esiopetustapojen opeteluun liittyviä kielteisiä mainintoja oli eniten koulun erillisessä esiopetuksessa 14 prosenttia. Päiväkodin puolella niitä oli 6–7 prosenttia.

3.5 Parasta esiopetuksessa vanhempien näkökulmasta

Avoimeen kysymykseen, mikä vanhempien mielestä on ollut parasta heidän lapsensa esiopetuksessa, vastasi vähän yli puolet kyselyyn osallistuneista vanhemmista eli 1 917. Tyytyväisyyden aiheista voitiin muodostaa seuraavia ryhmiä:

- 1) Sosiaaliset taidot ja kouluun valmentautuminen
- 2) Ammattitaitoinen henkilökunta
- 3) Uuden oppiminen ja toiminnan monipuolisuus
- 4) Leikki ja leikinomainen oppiminen
- 5) Yksilöllisyyden huomioon ottaminen
- 6) Esiopetusympäristö, käytännön järjestelyt ja yhteistyö
- 7) Esiopetus päiväkodin yhteydessä ja esiopetus koulun yhteydessä

Sosiaaliset taidot ja kouluun valmentautuminen

Eniten mainintoja sai lapsen sosiaalisten taitojen kehittyminen ja ryhmässä olemisen oppiminen. Tärkeänä nähtiin myös koulunkäyntiin valmentautuminen, kuten oman vuoron odottaminen, tehtäviin keskittyminen sekä omatoimisuus ja itsenäistyminen.

”Hän on oppinut olemaan ryhmässä, oppinut ottamaan huomioon muita, odottamaan vuoroaan, tutustunut tuleviin koulukavereihin ja saanut itseluottamusta, kun on huomannut, että pärjää ’yksin’ kodin ulkopuolella.”

”Arasta ja hiljaisesta pojasta on tullut reipas ryhmässä toimija, joka uskaltaa sanoa mielipiteitä.”

”Villiä poikaa on sopivasti ’rauhoitettu’ keskittymään ja kuuntelemaan. Oppimistulos on ollut hyvä.”

”Hän on vuoden aikana kasvanut koululaiseksi.”

”On tullut lisää reippautta, kouluun meno ei ehkä nyt jännitä yhtä paljon.”

”Esiopetus on ollut pehmeä ’polku’ kouluun.”

Ammattitaitoinen henkilökunta

Toiseksi eniten mainintoja ja paljon kiitosta sai ammattitaitoinen, pätevä, ystävällinen, lapsia ymmärtävä ja työstänsä innos-

tunut henkilökunta. Erityisesti mainittiin myös poikia ymmärtävät ohjaajat. Vanhemmat kuvailivat esiopetushenkilökuntaa esimerkiksi seuraavasti:

”Aikuisten oma innostus opetettaviin asioihin ja lämpöinen ja sydämellinen suhtautuminen lapsiin.”

”Ammattitaitoiset ohjaajat ovat osanneet innostaa lapsia oppimaan uusia asioita sekä ohjanneet lapsia tulemaan hyvin toimeen keskenään.”

”Hyvä ja asiaan paneutunut, pätevä esikouluopettaja, joka on tehnyt monipuolisen opetussuunnitelman toteuttaen sitä myös yksilötasolla.”

”Lämminhenkinen ja rauhallinen opettaja, josta lapset pitävät. Leikkien ja satuhahmojen lomassa tapahtunut opetus.”

”Tädit, jotka ovat ymmärtäneet poikalapsia ja heidän kanssaan on helppo puhua.”

”Opettajan auktoriteetti, lapset voivat hyvin. Poikani on kehittynyt viimeisen vuoden aikana uskomattoman paljon, suuri kiitos opettajille.”

”Ihanat, maalaisjärjellä varustetut ohjaajat! Suuri kiitos heille; ja kokonaisuus kaikkienensa. Vuosi on mennyt hyvin ja nopeasti uusia asioita pikkuhiljaa oppiessa!”

Uuden oppiminen ja toiminnan monipuolisuus

Vanhemmat arvostivat uuden oppimista ja tiedollisia tavoitteita, esimerkiksi lukemiseen ja kirjoittamiseen sekä matematiikkaan liittyviä asioita. Myös kädentaidot, liikunta ja retket mainittiin. Runsaasti mainintoja sai toiminnan monipuolisuus. Kiitosta sai hyvin suunniteltu, monipuolinen kuukausiohjelma, jossa on sopivasti kaikkia aineita.

”Lukeminen, kirjoittaminen ja laskeminen ovat kehittyneet, vaikka lapsi ne osasikin jo esikouluun mennessä. Piirtämiseen on tullut mielikuvitusta, uusia aiheita, rohkeita kokeiluja vaikeistakin aiheista.”

”Hän on oppinut numerot, kirjaimet, viikonpäivät, kuukausia, kello tullut tutuksi. Kaveripiiri laajentunut. Into mennä esikouluun.”

”Monipuolista toimintaa, mm. työpajoja, kuitenkin paljon myös vapaata toimintaa ja leikkiä.”

”Paljon on ollut monipuolista toimintaa leikistä retkiin ja kirjainharjoituksista leipomiseen.”

”Kaikilta osa-alueilta on saatu opetusta, hyvä opetuksen taso näkyy lasten oppimisessa.”

”Monipuolinen opetus, pelkäsinkin liian koulupainotteiseksi, mutta yllätyin myönteisesti. Esiopetuksessa toteutui mielestäni ajatus ensimmäisestä matkasta tiedon valtakuntaan.”

Leikki ja leikinomainen oppiminen

Vanhemmat arvostivat myös leikkiä ja leikinomaista oppimista. Leikin varjolla uusien asioiden oppimisesta, työn ja leikin loittamista pidettiin tärkeänä. Vanhempien mielestä oli hyvä, että lapset saivat olla vielä lapsia.

”Lapset saavat olla lapsina. Ei esiopetusläksyjä, hyvä!!! Leikin arvostus on hyvä asia!”

”Leikkimällä oppiminen, josta koulumaisuus on kaukana! Lapsi ehtii koulussakin istua vielä riittävästi.”

”Opetusta ei ole liikaa korostettu, lapset saavat vielä olla ikänsiään ja tehdä asiat leikin varjolla.”

”Oppimisen riemu on säilynyt ja taidot kasvaneet lähes leikinomaisesti. Lukemaan lapsi oppi ’vahingossa’/ siinä sivussa.”

”Ei tehdä opiskelusta turhaa numeroa, lapset eivät aina tunnu huomaavankaan kun oppivat uutta.”

Yksilöllisyyden huomioon ottaminen

Vanhemmat pitivät tärkeänä lapsen yksilöllisyyden huomioon ottamista. Lapsi oli saanut sopivia haasteita ja kehitystasoaan vastaavia tehtäviä ja saanut edetä omassa tahdissaan. Lapsen oppimisen ilo ja innostus käydä esiopetusta oli vanhempien mielestä paras todiste onnistuneesta esiopetuksesta.

”Parasta on ollut lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen, kaikkia ei yritetä painaa saman muottiin. Lasta on ymmärretty ja tuettu suurissa elämänmuutoksissa.”

”Lapsella on tunne, että hän on omana itsenään tärkeä ryhmän jäsen, sekä se, että lapsi todella pitää esikoulussa olosta.”

”Toiminta ryhmässä, orastavan kiinnostuksen oppimiseen huomioiminen (laskut, kirjaimet).”

”Hän osaa lukea ja laskea ja on saanut tehdä tarpeeksi vaativia tehtäviä, mistä tykkää.”

”Ilo uusista asioista, joita on opittu. Lapsen iloiset ilmeet koulun jälkeen.”

”Lapseni suhtautuu innolla ja mielenkiinnolla oppimiseen. Koen sen olevan esiopetuksen ansio.”

”Ympäristö, jossa lapsi saa touhuta ja oppia omaan tahtiinsa. Tämä on etuoikeus!”

Esiopetusympäristö, käytännön järjestelyt ja yhteistyö vanhempien kanssa

Tyytyväisyyden aiheina mainittiin hyvät tilat, riittävän pieni ryhmäkoko, hyvin järjestetty toiminta, joustavuus sekä hyvin toimiva esiopetuksen henkilöstön ja vanhempien välinen yhteistyö. Esiopetuksen henkilöstö oli ollut helposti lähestyttävä, ymmärtäväinen sekä vanhempia kuunteleva. Myös molemminpuolinen tiedottaminen oli toiminut hyvin.

”Asioista on voitu keskustella suoraan. Niin positiivisia kuin negatiivisia mielipiteitämme on kuunneltu. Rehti ja reilu peli kaikien puolin!!”

Esiopetus päiväkodin yhteydessä ja esiopetus koulun yhteydessä

Vanhempien mielipiteet esiopetuksen parhaista puolista olivat pääasiallisesti samanlaisia järjestämispaikasta riippumatta. Joitakin järjestämispaikkaan liittyviä erityispiirteitä oli kuitenkin nähtävissä. Päivähoidon yhteydessä olevassa esiopetuksessa pidettiin hyvänä asiana tuttuja lapsia sekä tuttua ja turvallista ympäristöä. Koulun yhteydessä olevassa esiopetuksessa pidettiin tärkeänä tutustumista kouluun ja kavereihin. Myös pienten kyläkoulujen edut mainittiin.

”Kaikkein parasta on se, että esiopetus on järjestetty jo tutuksi tulleessa tarhaympäristössä.”

”Parasta on lasten yhdessäolo. Samat lapset, jotka ovat kasvaneet yhdessä päiväkotiryhmässä, ovat muodostaneet oman ’ryhmän’, joka on samalla eskariryhmä.”

”Se, että muutos ’tavalliseen’ päiväkotitouhuun verrattuna ei ole ollut kovin suuri. Leikki edelleen numero 1! ”

”Tutustuminen kouluympäristöön: kaikki tilat, opettajat, ruokailutilanteet ym. Opiskelu eka- luokalla voi alkaa turvallisista mielin.”

”Vaikka eskarit ovat yhdessä 1–2 lk:n kanssa, silti eskareiden toiminta ei ole ollut koulumaista. Lapsille on annettu myös hyvin omaa leikkiäikää.”

”Kyläkoulun ilmapiiri, pienten ja isojen yhdessäolo. Ihana maalaisympäristö tarjoaa mahtavat puitteet lasten touhuille ja toiminnalle.”

3.6 Tyytymättömyyden aiheet ja parannusehdotuksia

Kielteisiä arviointeja oli huomattavasti vähemmän kuin myönteisiä. Kun yli puolet vanhemmista eli 1 917 esitti mielipiteensä siitä, mikä oli ollut parasta esiopetuksessa, vain neljäsosa vanhemmista eli 912 kertoi, mihin he olivat olleet tyytymättömiä lapsensa esiopetuksessa. Parannusehdotuksia esiopetukseen esitti 935 vanhempaa. Osa tyytymättömyyden aiheista sisälsi myös toivomuksia ja parannusehdotuksia.

Tyytymättömyyden aiheita

Tyytymättömyyden aiheista voitiin muodostaa seuraavia ryhmiä:

- 1) Tiedonsaannin ja yhteistyön vähäisyys
- 2) Esiopetuksen määrä ja sisältö
- 3) Henkilökunnan osaamisen taso
- 4) Lapsen yksilöllisyyden riittämätön huomioon ottaminen
- 5) Esiopetusympäristö ja käytännön järjestelyt
- 6) Esiopetuksen erilaisuus eri yksiköissä

Tiedonsaannin ja yhteistyön vähäisyys

Eniten tyytymättömyyttä aiheutti tiedonsaannin ja yhteistyön vähäisyys. Monet vanhemmista olivat sitä mieltä, että tiedonsaanti sekä yleisistä asioista että oman lapsen henkilökohtaisesta edistymisestä ei ollut riittävää. Vanhemmat kaipasivat enemmän tietoa opetettavista asioista, esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä, arvioinnista sekä siitä, missä mennään ja mitä on tehty. Yhteisiä vanhempainiltoja oli ollut liian vähän.

”Emme ole saaneet tarpeeksi tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä, arvioinnista ja siitä, mitä milloinkin tehdään.”

”En oikein tiedä, mitä eskarissa tehdään. Jotain tehtäviä; mitä muuta?”

”Oikeastaan lapsemme kertomat päivän tapahtumat ovat ainoa tiedonlähde sekä pikaiset jutustelutuokiot opettajien kanssa harkutilanteessa.”

Omaa lasta koskevaa palautetta oli saatu liian vähän. Vanhemmat toivoivat tietoa sekä päivittäisistä tapahtumista että lapsen kehitymisestä ja oppimisesta yleensä. Joidenkin vanhempien mielestä heillä ei ollut mahdollisuuksia vaikuttaa oman lapsen esiopetuksen suunnitteluun. Tyytymättömyyttä aiheutti myös se, että saadakseen tietoa vanhempien oli itse oltava aktiivisia.

”Olisin halunnut enemmän tietoa päivittäin päivän kulusta, usein sain vain vastaukseksi ’päivä on mennyt ihan hyvin’.”

”Asioista ei informoida kotiin esimerkiksi lapsen kehittyminen koulukypsäksi esiopetuksen myötä.”

”Emme saaneet mahdollisuutta suunnitella yhdessä lapsemme esiopetusta pk-henkilöstön kanssa.”

”Palaute henkilökunnalta vähäistä. Jos ei kysy, ei kerrota, miten päivä on mennyt. Itse on pitänyt huolehtia ns. vanhempien vartit.”

”Esiopetuksessa olevista ongelmista ei ole tarpeeksi kerrottu vanhemmille, ainoastaan jos vanhemmat ovat kysyneet.”

Esiopetuksen määrä ja sisältö

Monien vanhempien mielestä esiopetustunteja oli liian vähän. Osa vanhemmista toivoi lisää kirjatehtäviä, kotiläksyjäkin kaivattiin. Esiopetuksen sisällöllinen suppeus aiheutti myös tyytymättömyyttä.

”Yksi tunti viikossa ehdottomasti liian vähän esiopetusta.”

”Välillä tuntuu, että lapsi on päivän ’säilytyspaikassa’, saavat tehdä, mitä haluavat. Tuntuu, että välillä ei ole suunniteltua, ohjattua toimintaa.”

”Henkilökohtaisesti olisin halunnut eskariajalle oikean oppikirjan kansion ja monisteiden sijaan. Voisi itsekkin seurata tehtävien laatua, ja joskus olisi voinut lapsella olla pieniä kirjallisia tehtäviäkin.”

”Esiopetuksen sisältö on ollut suppea; ympäristöön tutustumista luontoretkien avulla, ohjattua liikuntaa, kulttuurielämyksiä esim. teatterin muodossa on ollut vähän.”

”Taidekasvatusta liian vähän. Askartelut puuttuvat, mm. käsityöt, maalaaminen, puutyöt.”

”Musiiikkia ei juuri ollenkaan (erilaisten soittimien käyttö ym.).”

”Retkiä olisi voinut olla enemmän esim. luontoon, myös talvela luistelu ja hiihto jäivät vähälle.”

Toisaalta vanhemmat esittivät myös mielipiteitä liiallisista vaatimuksista ja koulumaisuudesta. Kaivattiin enemmän vapaa-aikaa, leikkiä ja leikkimieltä.

”Vähemmän esiopetusta, hitaampi tahti. Koulussa kyllä ehtii.”

”Ehkä hieman liikaa painotettu paperiasioita.”

”Ehkä enemmän pitäisi olla aikaa lasten vapaalle leikille (rakentelu- ja roolileikit). Toisinaan liika koulumaisuus häiritsee (kotitehtävät, tietyt eskariaikana tehdyt tehtävät, joista pidettiin kirjaa). Tämä ei häirinnyt lasta vaan äitiä.”

”Välillä tuntuu, että lapsilta vaaditaan liian paljon juuri laskennan ja lukemisen alkeissakin.”

”Urheilussa esim. hiihdossa liika hiihdättäminen. Pitäisi olla leikkimieltä enemmän ja sukset panna naulaan, kun vielä on halua jatkaa. Hiihtohalut loppuu, jos ei kuunnella lapsen tuntoja.”

Henkilökunnan osaamisen taso

Osa vanhemmista oli tyytymättömiä henkilöstön ammattitaitoon ja osaamisen tasoon. Pedagogisempaa otetta, yhtenäistä kasvatuksellista linjaa kaivattiin. Henkilöstön vaihtuvuus, vähäisyys sekä sijaisten ja avustajien puute harmitti. Miesohjaajat ja -opettajat puuttuivat. Opettajilla tulisi olla herkkyyttä ja viitseliäisyyttä nähdä myös yksittäisen lapsen ongelmat, kuten yksin jääminen.

”Henkilökunnan keskuudessa ei aina yhteneväistä linjaa kasvatuksellisten asioiden suhteen.”

”Sairastuneen hoitajan tilalle ei saada sijaista, vaikka lapsiluku täysi! Lasten turvallisuus heikentyy ja vanhempien huoli on suuri.”

”Lapsia ei ole saatu aisoihin. Liikaa vaihtuvuutta harjoittelijoissa/opiskelijoissa.”

”Lapsi tulee harva se päivä eskarista ja sanoo, että huomenna en lähe eskariin, kun siellä ei ole ketään kaveria!”

Lapsen yksilöllisyyden riittämätön huomioon ottaminen

Joidenkin vanhempien mielestä lapsen yksilöllisyyttä ei ollut otettu riittävästi huomioon. Pidemmälle ehtineet eivät olleet saaneet kykyjensä mukaisia tehtäviä. Myös hitaammin oppivat olisivat tarvinneet enemmän huomiota. Lapset ovat erilaisia, ja se tulisi hyväksyä.

”Lapsi ei ole omasta mielestään saanut tehdä tehtäviä tarpeeksi, vaan hänen on pitänyt jarrutella, koska on nopeampi kuin muut ryhmässä.”

”Asioissa on edettävä hitaimman mukaan, mutta entäs lahjakkaammat? Ei tunne saavansa mitään irti varsinkaan kirjallisuuden ja matematiikan tehtävistä, vaan kokee ne tylsiksi.”

”Ryhmässä eritasoisia lapsia, joista hitaammin oppivat pitäisi ottaa paremmin huomioon.”

”Lapsilta odotetaan, että he kaikki olisivat samanlaisia. Kaikkien pitäisi oppia samat asiat samaan aikaan.”

”Niuhoittaminen! Lapset ovat erilaisia, kaikista ei saa nyhveröitä, vaikka se olisi helpompaa yhteiskunnalle.”

”Ei oteta tarpeeksi huomioon erilaisuutta (esim. lihavuus). Kaikki ei ole samanlaisia eivätkä tule samanlaisista olosuhteista. Tasavertaisuutta enemmän.”

Oli myös vanhempia, joiden mielestä lapsen yksilöllinen eteneminen ei aina ole tärkeintä. Asian voi nähdä toisinkin.

”Lapsemme osaa lukea, laskea + kirjoittaa, ehkä olisi voinut teettää hänen kykyjensä mukaan vaativampia tehtäviä, mutta kiiva kun on saanut olla lapsena ja leikkiä vielä!”

Esiopetusympäristö ja käytännön järjestelyt

Esiopetusympäristössä tyytymättömyyttä aiheuttivat ahtaat, huonosti suunnitellut tilat ja huono ilmanvaihto. Käytännön järjestelyistä tuotiin esiin liian suuret ryhmät, piha-alueen turvattuus ja valvonnan puute. Muita käytännön ongelmia olivat liian pitkät matkat (päivittäin jopa 1,5–2 tuntia), esiopetuksen kesto, alkamisaika ja muun hoidon järjestäytyminen. Tyytymättömyyden ja huolen aiheina olivat myös henkilökunnan vaihtuvuus ja resurssien puute. Epäkohtia vanhemmat kuvasivat esimerkiksi seuraavasti:

”Tila, jossa esiopetusta järjestetään, vaatisi täyden remontin.”

”Liian iso ryhmä, meluisaa ja rauhatonta.”

”Pihavalvonta mielestäni puutteellinen.”

”Ulkovalvonta voi olla hankalaa, kun piha ja leikkipaikat ovat hajallaan, lapset pääsevät vähän piiloon välillä.”

”Esiopetus alkaa kello 8, mikä on aivan liian aikaisin.”

”Aamuhoitopaikka, lapsilla ei ollut mitään valvottua paikkaa, jonne mennä, jos vanhempien työaika alkaa paljon aikaisemmin kuin esikoulu.”

”Esiopetus loppuu keväällä liian aikaisin, on vaikea järjestää lapsen hoitoa loppukevääille. Saisi kestää toukokuun loppuun asti.”

”Lapsemme joutui siirtymään eri ryhmään kesken esiopetuksen (kokopäivähoidon tarve päättyi). Ryhmiä ei saisi vaihtaa kesken toimintakauden! Ei lapsikeskeistä toimintaa ollenkaan!”

Jotkut vanhemmat olivat tyytymättömiä myös siihen, ettei heidän lapsensa ollut saanut ollenkaan tarvitsemaansa erityisopetusta tai erityisopetusta oli ollut liian vähän.

”Poikani ei saanut erityislastentarhanopettajan antamia hienomotoriikan ja hahmottamisen harjoituksia, jotka olisivat olleet tärkeitä ennen koulua.”

”Emme ole päässeet ajallaan puheterapeutille. Ei ole tullut vielä kukaan kutsua. Esiopetuksen opet ovat kyllä kyselleet ja yrittäneet jouduttaa sinne pääsyä.”

Esiopetuksen erilaisuus eri yksiköissä

Esiopetuksen erilaisuus eri yksiköissä herätti vanhemmissa tyytymättömyyttä. Vanhempien mielestä samalla paikkakunnalla, jopa saman esiopetusyksikön eri ryhmissä opetus vaihteli suuresti.

”Eri eskareissa ympäri kaupungin on hyvin paljon toisistaan poikkeavia sääntöjä ja tapoja.”

”Näinkin pienessä paikassa esiopetus poikkeaa tavattomasti riippuen opettajasta.”

”Esimerkiksi ruotsinkielisessä eskarissa on ollut puutöitä, atk:ta ja erilaisia instrumentteja joka viikko – tasa-arvoistako?”

”Verrattuna muihin esikouluihin esiopetustunteja on vähän. Ovatko lapset jo kouluun mennessään epätasa-arvoisessa asemassa?”

Esiopetuksen tasoon ja vähäisyyteen kiinnitettiin eniten huomiota päiväkodin varhaiskasvatukseen yhdistetyssä esiopetuksessa, jossa koettiin myös nuorempien lasten haittaavan esiopetusta. Vanhemmat esittivät muun muassa seuraavanlaisia mielipiteitä:

”Kovin paljon ’vapaata leikkiä ja olemista’.”

”Ryhmässä puolet 3–4-vuotiaita – vaikuttaa kaikkiin retkiin yms. toimintaan.”

”Samassa isossa ryhmässä myös 5-vuotiaita – pilaavat kaiken.”

”Lapsella olisi ehkä ollut intoa oppia enemmänkin. Toiminta hyvin pitkälle integroitu pienempien lasten toimintaan.”

”Eskari on ollut pelkkää päivähoitoa muiden kanssa.”

”Eskarista on tehty liian suuri asia lapselle! Kun lapsi menee eskariin, odotukset ovat suuret, vaikka toiminta on hyvin päiväkotimaista – pettymys seuraa turhien odotusten mukaan.”

Pitkät päivät ja koulumaisuus tuotiin eniten esiin koulun yhteydessä olevassa esiopetuksessa. Varsinkin esiopetus, joka oli alkuopetusluokkien yhteydessä, oli koettu raskaaksi.

”Esiopetus on ollut liian koulumaista: päivä on koostunut oppitunneista ja välitunneista. Vaatimukset melkein samat kuin eka-luokkaisilla.”

”En olisi halunnut esiopetuksen alkavan niin koulumaisen säännöllisenä elikkä 2–3 krt/vko olisi ollut sopiva.”

”Koulu on liian laitospäinen näin pienille oppilaille.”

”Eskarilaisilla on ihan ykkösluokkalaisten päivät. Vanhempi poika oli päiväkodin eskarissa, ja se oli ympäristöltään leikkisämpi.”

”Välillä tuntuu, että on aika rankkaa, kun joutuu olemaan 1–2-luokkalaisten seurassa koko päivän samassa aikataulussa ilman leikkiä ja lepoa, loppuviikosta lapsi on aika väsynyt, jos koko viikko on mennyt muun luokan mukana. Melkein sama kuin olisi aloittanut koulun 6-vuotiaana, kun joutuu tiiviisti olemaan tehtäväkirjojen äärellä.”

Parannusehdotuksia esiopetukseen

Vanhempien esittämät parannusehdotukset voitiin jakaa seuraaviin ryhmiin:

- 1) Tiedonsaanti ja yhteistyö
- 2) Esiopetuksen taso ja sisältö
- 3) Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen
- 4) Käytännön järjestelyt
- 5) Esiopetuksen arvostus
- 6) Esiopetusyksiköiden väliset erot

Tiedonsaanti ja yhteistyö

Eniten vanhemmat tekivät tiedonsaantia ja yhteistyötä koskevia parannusehdotuksia. Vanhemmat toivoivat enemmän tietoa sekä

yleisistä asioista että oman lapsensa edistymisestä. Vanhempainiltoja ja tutustumiskäyntejä kaivattiin. Tärkeänä pidettiin opetushenkilöstön aktiivisuutta yhteistyössä.

Tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä ja toimintatavoista. Vanhemmat toivoivat enemmän tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä ja toimintatavoista. Esiopetuksen toimintasuunnitelma olisi hyvä olla vanhempien tiedossa. Kuukausisuunnitelmien ja viikkotiedotteiden antamista vanhemmille pidettiin tärkeänä. Tietoa toivottiin myös päivittäisestä toiminnasta, tapahtumista ja ”tunnelmista”. Tavoitteiden ja tiedotteiden ymmärrettävyyteen olisi syytä kiinnittää huomiota.

”Hetki esiopetuksen alussa pitäisi kertoa tavoitteista ja toimintatavoista, niiden saavuttamisesta sekä siitä, miten esiopetus valmistele lasta kouluun.”

”Vanhemmille pitäisi antaa syksyllä + keväällä aikataulu. Näin vanhemmat pystyisivät kotoa käsin seuraamaan esikoulun sisältöä yms. Tietoa siitä, missä mennään ja mitä tehdään jne.”

”Kotiin voisi tiedottaa kirjallisesti tulevista tapahtumista ja henkilökunnalta palautetta päivän kuulumisista.”

”Tietoa lisää eskarituntien tunnelmasta ja kehityksestä yleensä.”

”Ehkäpä vielä enemmän tietoa SELKOKIELELLÄ esikoulun tavoitteista ja sisällöistä, toimintatavoista jne. vaikkapa välitiedotteina kotiin.”

”Opetuksen tavoitteet pitäisi kääntää ammattikieleltä yleiskieleksi, vanhemmat eivät yleensä ole kasvatustieteitä opiskelleita, teoria pitäisi ’unohtaa’ tavallisten ihmisten kanssa toimiessa.”

Vanhempainiltoja ja tutustumiskäyntejä. Vanhempainiltoja pidettiin tärkeinä sekä yleisen tiedonsaannin että vanhempien keskinäisen tutustumisen takia. Tärkeänä nähtiin myös vanhempien mahdollisuus kehittää yhdessä esiopetusta.

”Eskarivanhempainiltoja, joissa pohdittaisiin arvoja/linjauksia, joissa voisi rauhassa tutustua lapsen tuotoksiin ja esiopetussuunnitelmaan.”

”Vanhempien olisi hyvä päästä seuraamaan esiopetusta, jolloin heidän olisi helpompi osallistua esiopetuksen suunnitteluun ja arviointiin.”

”Tutustumiskäynti päivän aikana eskariin.”

”Vanhempien mukaan ottamista enemmän – iltajuttuja – lapsen koulun aloitus on iso asia vanhemmillekin!”

”Vanhemmat tulisi kutsua päättäväisesti ottamaan osaa opetukseen – avoimet ovet ym.”

”Olisi mielenkiintoista päästä seuraamaan esiopetusta paikan päälle ja tehdä tilanteesta havaintoja. Näin ehkä voisi tulla ehdotuksia esikouluopetuksen ’parantamiseksi’.”

Vanhempien tutustumista toisiinsa, keskinäistä yhteistyötä ja vertaistukea pidettiin tärkeänä. Yhteisillä keskusteluilla voidaan vaikeisiinkin asioihin löytää ratkaisu.

”Vanhemmille enemmän kokoontumistilaisuuksia päiväkodilla – vanhemmat voisivat paremmin tutustua toisiinsa jo ennen koulun alkua.”

”Vanhempien kanssa yhteistä keskustelua päivän eri tilanteista, ehkä ongelmapisteesiin (esim. ruokailu) olisi vanhemmilla toivomuksia ja ratkaisuja.”

”Monilla voi olla samoja ongelmia, vanhempien olisi hyvä päästä keskustelemaan porukalla.”

”Reippaasti vaan vanhemmat yhteyttä toisiinne, jos jokin asia puhuttaa.”

Vanhempainiltoihin toivottiin positiivista ajattelua, iloa ja huumoria.

”Ei aina vain negatiivisia asioita.”

”Positiivinen ajattelu ohjaajalta: minä osaan – lapset osaavat.”

”Vanhempainillat pois muodollisuudesta, hauskuus ja elämänilo puuttuvat tilaisuuksista.”

Tietoa oman lapsen edistymisestä. Tiedon saamista oman lapsen edistymisestä, toiminnasta ja käytöksestä lapsiryhmässä pidettiin tärkeänä. Yhteistyömuodoiksi ehdotettiin säännöllisiä tiedotteita, reissuvihkon käyttöä, keskusteluja lasta haettaessa ja tuotaessa sekä henkilökohtaisia keskustelutilaisuuksia. Henkilökohtaisia keskusteluja vanhemmat toivoivat myös siksi, että heillä olisi mahdollisuus vaikuttaa lapsen yksilöllisyyden huo-

mioon ottamiseen, sisältöihin ja toimintamuotoihin. Erityistilanteissa pidettiin tärkeänä, että vanhemmat saavat tietoa välittömästi.

”Palautetta lapsen toiminnasta ja käytöksestä lapsiryhmässä enemmän koteihin, vaikka kerran kuukaudessa tiedote tai mahdollisuus keskusteluun.”

”Esimerkiksi reissuvihko, jossa kuulumisia vaihdettaisiin säännöllisesti – kerran pari kuukaudessa.”

”Enemmän perheen ja esiopetuksen opettajan kanssa juttuhetkiä, muutenkin kuin vain kerran syksyllä. Keväällä olisi hyvä olla vaikka toinen juttuhetki, kuulisi, miten lapsi on kehittynyt esiopetusvuoden aikana.”

”Jokin säännöllinen tiedote lapsen edistymisestä voisi olla kiva. Ei kovin laajamittainen, mikä lisäisi opettajien työtaakkaa, mutta jokin pieni rutiininomainen lappunen.”

Vanhemmat halusivat tietää, mitä esiopetuksessa milloinkin tehdään. He halusivat seurata myös kotona lapsensa edistymistä ja keskustella lapsensa kanssa esiopetukseen liittyvistä asioista.

”Esimerkiksi viikkotiedote kotiin; siitä näkisi, mitä on tarkoitus tehdä, ja mielellään ainakin toisinaan henkilökunnan arviointa/kommentteja siitä, mitä ja miten lapsi on todellisuudessa tehnyt.”

”Jos toimintaa ja tavoitteita olisi listattu etukäteen, olisi helppo myös lapselta kysellä, oletko tehnyt tätä? miltä tuntui? miten sujui?”

”Tuoda lapsen oppimat taidot paremmin vanhempien tietoon; esim. hyvin kevyt kotitehtävä kerran kuussa jo opituista taidoista tehtäväksi yhdessä vanhempien kanssa.”

”Kotitehtäviä voisi antaa edes kerran viikossa, ihan senkin takia, että me vanhemmat näkisimme, mihin kirjaimeen ja numeroon on keritty.”

Vanhemmat halusivat myös tietoa siitä, miten he tarvittaessa voivat kotona auttaa lasta.

”Vanhemmille konkreettista tietoa, missä asioissa lapsi tarvitsee harjaantumista, että voisi ottaa myös kotona huomioon.”

”Ehkä enemmän palautetta lapsen käyttäytymisestä eskarissa ja siitä, mitä me vanhemmat voisimme osaltamme tehdä asioiden sujumiseksi.”

”Vihkot ja harj.kirjat kotiin nähtäviksi, että ne vanhemmat, jotka haluavat auttaa, voivat sen tehdä. Vai onko opetussuunnitelmassa kielletty vanhempien osallistuminen ohjaukseen?”

Opettajat aloitteentekijöinä yhteistyössä. Vanhemmat toivoivat, että opettajat olisivat aloitteellisempia yhteistyössä. Jotkut vanhemmat olivat sitä mieltä, että he saivat tietoa vain silloin, kun jaksoivat itse kysyä. Vanhemmat toivoivat myös, että jos lapsella on kaksi opettajaa, heillä olisi mahdollisuus tavata molemmat. Myös ne vanhemmat, joiden lapsilla esiopetus sujui hyvin, olisivat halunneet yhteisiä tapaamisia ja keskusteluja opettajan kanssa.

”Enemmän olisi saanut olla palautteen antoa lapsen kehitymisestä ym. koulun puolella, eikä niin, että aina saa itse lypsää tietoa.”

”Kevätpuolella vastaus, miten menee lapsella – ihan hyvin, eikä muuta palautetta!! Kiinnostaisi tietää enemmän sopeutumisesta ja kehittämisalueista.”

”Tiedotus saisi pelata paremmin. Voitaisiin pitää useammin esim. vanhempainiltoja. Sellaisten lasten kanssa, joilla ei ole ongelmia, jäädään helposti syrjään.”

Vanhemmat kaipasivat myös myönteistä palautetta. Lapsenkin on tärkeä saada tietää onnistumisistaan.

”Pitäisi kertoa myös, jos lapsi on onnistunut jossain tai tehnyt asian hyvin.”

”Kerrotaan enemmän huonoista kuin hyvistä asioista. Eli jos ollaan hiljaa, niin päivä on ilmeisesti mennyt normaalisti/hyvin. Kehuja voisi antaa enemmän myös lapsen kuullen. Useimmiten lapsi kuulee ’huonoista päivistä’.”

Esiopetuksen taso ja sisältö

Kasvatuksellinen ote ja esiopetusryhmän hallinta. Henkilökunnalla tulisi olla vahva kasvatuksellinen ja pedagoginen ote opetukseen. Vanhemmat kaipasivat yhtenäistä kasvatuksellista linjaa opettajien kesken ja tarvittaessa jämäkkää otetta esiope-

tusryhmien hallintaan. Häiritsevään käyttäytymiseen ja kiusaamiseen olisi aina välittömästi puututtava. Miesopettajia toivottiin lisää. Myös kodin kasvatusvastuu tuotiin esiin.

”Aikuisten pitäisi etukäteen sopia säännöt, joista pidetään porukalla kiinni alusta alkaen.”

”Opettajalla pitää olla napakka ote lapsiin. Yleensäkin tiukkaa puuttumista jo orastavaan kiusaamiseen.”

”Vilkkaimmille kavereille kunnon rajat, mitä saa tehdä ja mitä ei. Toisten kiusaamisen voisi saada loppumaan jo ennen oikean koulun alkamista.”

”Jos on monta villiä, häiritsevää poikaa samassa ryhmässä ja muut kärsivät siitä, luulisi, että asialle voisi jotain tehdä, esim. erottaa pojat eri ryhmiin, jottei kiusaustiimi toimi.”

”Korostettava myös kodin vastuuta. Lisää vanhempainiltoja ja yhteistoimintaa eskarin ja vanhempien välillä.”

Sosiaalisten taitojen opettelu. Monien vanhempien mielestä kouluvalmius ei ole pelkästään lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikkaan liittyvien valmiuksien harjoittelua. Esiopetuksessa tulisi pääpaino olla sosiaalisten taitojen opettelussa, ihmisten erilaisuuden hyväksymisessä ja yhteisöllisyyden kokemisessä. Myös käytöstapoihin tulisi kiinnittää huomiota.

”Esikoulussa tulisi olla enemmän sosiaalisia suhteita kehittäviä yhteisleikkejä, pelejä yms. toimintaa, lapset oppisivat tuntemaan toisiaan paremmin, hyväksymään erilaisia persoonia ja toimimaan yhdessä. Ei jatkuvaa kirjan ja numeroiden ’vääntämistä’ eikä istumista!”

”Voisi keskittyä muihinkin kouluvalmiuksiin enemmän kuin vain lukemiseen ja kirjoittamiseen, kuten ryhmähenkeen, toisten kunnioittamiseen ja auttamiseen.”

”Enemmän yhteisöllisyyttä, ongelmatilanteiden ratkaisemisen opettelua, erilaisuuden hyväksymistä.”

”Tunnetaitojen opetuksen sisällyttäminen esiopetukseen. (Tunteiden tunnistaminen, nimeäminen, vuorovaikutustaitojen opettaminen ym. konkreettisine harjoituksina ja tehtävinä.)”

”Täytyisi puhua ihmisten erilaisuudesta enemmän, vammat, sairaudet, värit, kielet, lihavuus, laihuus...”

Luovuutta ja löytämisen iloa. Esiopetukseen ehdotettiin tilaa lasten omille ajatuksille, keskustelu- ja esiintymistaitojen opettamiselle sekä tunteiden ilmaisulle. Ongelman ratkaisua, tutkimuksellista otetta, ihmettelyä, elämyksiä ja löytämisen iloa pidettiin tärkeänä.

”Esiopetuksessa voisi antaa enemmän tilaa lasten omille ajatuksille. Keskustelutaitoja, miten kertoa omia mielipiteitä (tulla kuulluksi), toisaalta taas sitä, miten jaksan odottaa vuoroani.”

”Itsevarmuutta ja esiintymisvarmuutta edistäviä leikkejä.”

”Lisää aikaa tutkimiselle ja ihmettelylle, käsillä tekemiselle, ryhmässä toimimiselle.”

”Luovempaa otetta eli enemmän elämyksiä ja löytämisen iloa. Ja lapsen kokemuksen arvostusta, pojille lisää ohjattua ’riehumista’.”

Toiminnallisuutta ja käytännön taitoja. Vanhemmat toivoivat esiopetukseen lisää toiminnallisuutta, kädentaitoja, liikuntaa sekä käytännön asioiden opettelua, ei pelkkää pulpetissa istumista.

”Painopiste kädentaitoihin ja motorisiin harjoituksiin. Taidon opettaminen tärkeämpää kuin tiedon. Elämyksellisyys, toiminnallisuus aina tärkeitä.”

”Enemmän ’ulkoaktiviteettejä’, ohjattua ulkona olemista vuodenaikojen mukaan – metsäretkiä, luistelua, hiihtoa, mäenlaskua, urheilua, uintia.”

”Vieläkin enemmän opetusohjelmaan käytännön asioiden opetusta ja harjoittelua.”

”Kannustaminen liikuntaan ja terveellisestä ruuasta puhuminen. Hampaiden pesun tärkeys, siis nämä tärkeät perusasiat, niiden tekeminen tuntuu onnistuvan aina paremmin, kun niistä puhutaan ryhmille.”

Lähiseudun kohteet ja luontoretket. Esiopetuksessa tulisi tutustua oman paikkakunnan ja lähiseudun kohteisiin: tehdä retkiä esimerkiksi museoon, kirkkoon, palolaitokselle tai eläinpuistoon. Vanhemmat ehdottivat myös osallistumista kulttuuritapahtumiin, teatteri- ja elokuvakäyntejä. Erityisen paljon ehdotettiin

luontoretkiä, luontoon tutustumista, tutkimuksia, ulkoilua ja luonnossa leikkimistä tai vaikkapa askartelumateriaalien keruuta luonnosta.

”Rohkeasti –viitseliäisyyttä lisää aikuisilta viedä lapsia pois tutusta pihasta. Yhteiset retket ovat aina hyviä elämyksiä.”

”Kulttuuritarjontaa lisää, jos mahdollista partiotaitoja voisi olla, esim. vierailuja, yöretki.”

”Tutustumista lähiympäristöön - luontoon, kunnan toimintaan, yms. retkeilyä.”

”Luontoon tutustumista ja sen tuomien elämysten hyödyntämistä.”

”Tutustumista ympäröivään luontoon esimerkiksi Metsämörrikurssituksia.”

Leikkiä ja vapaata olemista. Vanhempien mielestä esiopetus ei saa olla liian koulumaista. Leikinomaisuuden ja leikin säilyttäminen ja lisääminen tuotiin esiin monissa ehdotuksissa.

”Kouluaineet huomattavasti vähemmälle, tilalle leikkejä, pelejä, askartelua. Esikoulun tehtävänä ei ole opettaa lapsia lukemaan, laskemaan jne.”

”Kiire pois, runsaasti leikkiä, ei paikallaan istumista, vähemmän tavoitteita.”

”Lepohetkiä, taukoja, ei jokapäiväistä opetusta. Leikki ja liikunta kunniaan.”

”Kaipaisin vanhoja kunnan leikkejä. En välttämättä toivo lapseni oppivan lukemaan, laskemaan ja vastaamaan kännykkään. Se ei ole itseisarvo minulle. Olen joskus muinoin lukenut kasvatustiedettä ja kuullut sanottavan, että hyvästä leikkijästä kasvaa hyvä työntekijä. Nykyään vain tuntuu kaikessa olevan kiire... kasvamisessakin...”

”Annettaisiin lapsien olla lapsia eikä aina painotettaisi suorittamiseen, mitä tämänhetkinen koulumaailma on. Paineita pienestä pitäen – siitkö se hyvä tulee?”

Monipuolista opetusta ja tehtäviä. Toisaalta osa vanhemmista toivoi enemmän koulumaisuutta ja ”oikeaa opetusta”. Esiopetuksessa tulisi olla esimerkiksi numeroiden ja kirjaimien harjoittelua, luku- ja kirjoitusharjoituksia, eri liikuntamuotojen

opettamista, laulamista, soittamista sekä tutustumista eri soittimiin. Tehtäväkirjan tekemistä sekä kotitehtäviä toivottiin myös lisää.

”Koulumaista toimintaa voisi olla enemmän (lukemisen, kirjoittamisen ja matematiikan harj.) koska lapsella esim. lukemaan oppimisen herkkyyksikausi alkaa jo 5-vuotiaana.”

”Eskarikirjan tehtäviä enemmän. Tykkäävät tehdä niitä.”

”Kotitehtävien anto esim. 2 krt/kk antaisi hieman kokemusta vastuun ottamisesta ja kasvattaisi hiljalleen koulun periaatteisiin kotonakin vanhempia.”

”Pienet projektiluontoiset pitkäjänteiset työt olisivat kehittäviä ja mahdollisia pienen ryhmän kanssa.”

”Liikunnan monipuolisuuteen (esim. uinti) tulisi kiinnittää huomiota.”

”1h liikuntaa (ohjattua) joka päivä? Lisää ammattitaitoisia liikunnanopettajia.”

”Puukäsitöitä enemmän. Olisi hyvä olla miespuolinen osaava puutöiden ohjaaja.”

Yksittäisiä ehdotuksia eri sisältöalueilta oli runsaasti. Vanhemmat ehdottivat tietoa paikallisesta maantieteestä, yhteiskuntaopista ja muista kulttuureista. Toivomuslistalla oli myös esimerkiksi kielikylpy, atk:ta, ratsastuksen opetusta sekä pojille korjaushommia ja rakentamista.

”Esikoulu on HYVÄ! Jos jotakin, niin enemmän paikallista maantieteellistä painotusta.”

”Olisi hyvä laajentaa lapsen näkemystä kulttuurista ja sen eri muodoista. Tietoa ja keskustelua myös muista kulttuureista.”

”Enemmän tietoa yhteiskuntaopista. Pojille kans enemmän jostain korjaushommia ja rakentamista.”

Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen

Vanhemmille oli tärkeää lapsen yksilöllisyyden, kehitysvaiheen ja erityisosaamisen huomioon ottaminen. Sekä nopeasti että hitaammin kehittyvät lapset tarvitsevat kykyjensä mukaisia tehtäviä. Riittävät henkilöstöresurssit ja sopivan kokoiset ryhmät mahdollistavat lasten yksilöllisyyden ja erilaisuuden huomioon

ottamisen. Ehdotettiin myös esimerkiksi pienryhmätyöskentelyä, jossa otettaisiin huomioon lasten kiinnostuksen kohteet ja taidot. Lapsen kasvun ja kehityksen seuraamisessa pidettiin hyvänä portfolio-tyyppisten kansioiden eli kasvun kansioiden käyttöä. Myös lapsen esiopetuksen suunnitelma, joka on laadittu yhdessä vanhempien kanssa, edistäisi yksilöllistä oppimista. Lapsen elämäntilanteen ja perhetaustojen tuntemusta pidettiin tärkeänä lähtökohtana lapsen ymmärtämiselle.

”Toivoisin lapsen erityisosaamisen, kehitysvaiheen sekä erilaisien oppimistapojen huomioon ottamista.”

”Jokainen lapsi on yksilö, huomioitavaa esim. samana vuonna syntyneiden ero (toinen tammikuu, toinen joulukuu).”

”Ryhmäkoot ovat liian isoja. Toivoisin myös enemmän opettajia ryhmään, jotta voitaisiin paremmin tukea lapsen henkilökohtaisen oppimisen tahtia.”

”Pienryhmätoimintaa enemmän lapsen oman kiinnostuneisuuden mukaan, esim. enemmän kirjoitusharjoituksia tai liikunta-toimintaa kuten luistelua, hiihtoa, jolloin lapsi voisi pienemässä ryhmässä kehittää vahvoja osa-alueitaan ja kokea onnistumisen riemua.”

”Portfolio-tyyppinen omasta lapsesta koottava kansio olisi hyvä.”

”Itsearviointi ja henkilökohtaiset ops:t. Muutenkin valtakunnallisen esiops:n käyttö tarkemmaksi.”

”Hoitajien tutustuminen lasten perhetaustoihin – suurperheen lapset ovat erilaisia kuin ainokaiset.”

Käytännön järjestelyt

Käytännön järjestelyjä koskevissa parannusehdotuksissa vanhemmat toivoivat pienempiä opetusryhmiä, enemmän pätevää henkilökuntaa, avustajia ja sijaisia. Parempia esiopetustiloja kaivattiin ja enemmän rahaa esimerkiksi materiaaleihin ja retkiin.

”Yksi avustava työntekijä (lh) lisää, niin jokaiseen ryhmään tulisi kaksi omaa tättä.”

”Päteviä töihin, opettajille lisäpalkkaa, enemmän avustajia, lisää rahaa, jolla ostaa materiaaleja ja tehdä retkiä.”

*”Enemmän lastentarhanopettajakoulutuksen saanutta henkilökuntaa. Jos on kaksi ryhmää, niin kummallekin oma pätevä opettaja. Lastenhoitajalle pidetty lisäkoulutus ei ole riittävä, et-
tä olisi pätevyyttä esikoulun opettajaksi.”*

”Olisi hyvä, jos eskariryhmä saisi jatkaa yhdessä 1. luokalle.”

Pihavalvonnassa vanhemmat näkivät paljon parantamisen varaa. Lapsia ei saisi jättää pihalle ilman valvontaa ja valvojia tulisi olla riittävästi. Kiusaamiseen olisi puututtava heti. Opettajia toivottiin pihalle myös tulo- ja lähtötilanteisiin. Ohjattuja ulkoleikkejä ja muuta toimintaa kaivattiin lisää.

”Kunnon pihavalvonta. Eskariopet myös enemmän pihalle tulo- ja lähtötilanteissa.”

”Henkilökunta voisi enemmän hajaantua koko talon alueelle, yleensä he seisovat ringissä ja keskustelevat (esim. talvella lapset ovat ilman valvontaa jäämässä).”

”Päiviä, jolloin vain yksi täti on paikalla, EI SAISI TULLA. Enemmän sijaisia sairastapauksissa.”

”Ulkona liikkumiseen saatava lisää valvojia, jotka puuttuvat kiusaamistilanteisiin HETI! Pahimmat häiriköt ja kiusaajat kotonille tms. Lapsella oltava oikeus oppimiseen ja koulurauhaan jo eskarissa.”

”Ulkona saisi olla enemmän ohjattua toimintaa halukkaille, hoitajat voisi laittaa jotain leikkejä alulle, vaikka ei siihen itse osallistuisi. Lapset osaavat ja tykkäävät leikkiä ryhmässä, mutta eivät osaa vielä koota ryhmää, paitsi pojat pelaavat usein jalkapalloa.”

Esiopetuksen arvostus

Vanhemmat kantoivat huolta opettajien jaksamisesta ja lisäkoulutuksesta. Henkilökunnan tulisi myös saada parempaa palkkaa vastuullisesta työstään. Terveisiä saivat niin kunnanisät kuin sosiaali- ja opetustoimen esimiestaso, jotka eivät vanhempien mielestä ymmärrä esiopetuksen tärkeyttä.

”Esiopetukseen olisi järkevää satsata, koska se on silta tulevaan koulunkäyntiin. Omassa kunnassa tätä ei valitettavasti ole ymmärretty.”

”Kunta sulkee koulujaan ja keskittää kaikki toiminnot yhteen pisteeseen, vaikka tila-ahtaus on tiedossa – vanhat tilat käyttöön. Kuljetusmatkatkin lyhenisivät.”

”Varsinkin ulkoilutilanteet kauhistuttavat kun valvonta on kokeuttamattoman/kouluttamattoman henkilön vastuulla. Moite ei kohdistu esikoulun opettajaan, hän yrittää parhaansa, vaan sosiaalitoimen esimiestasoon.”

”Henkilökunnan jaksamista on tuettava. Enemmän aikaa suunnitteluun ja lisäkoulutusta.”

”Henkilökunnalle suurempi palkka, sillä työ on tärkeää ja vastuullista.”

”Virkistystoimintaa aiheeseen liittyen hoitajille/esiopettajille: antaa virikkeitä, piristää ja auttaa jaksamaan. Kohtaamisia eri päiväkotien kanssa, vierailuja. Esiopettajien ’puuhapäiviä’.”

Esiopetusyksiköiden väliset erot

Vanhemmat toivoivat enemmän yhtenäisyyttä eri esiopetusryhmien opetukseen. Valtakunnallisia standardeja tai minimivaatimuksia ehdotettiin.

”Esiopetuksen tason koordinoimista tulisi tehostaa koko maan tai edes yhden alueen tasolla. Kaikkien tiedossa on esiopetuksen tason kirjavuus kuntien välillä ja yhdenkin kunnan sisällä.”

”Yleiset standardit esiopetukseen; eri esikouluissa suuret erot esiopetuksen sisällössä (tutustuminen esim. kirjallisuuteen, teatteriin, liikunnan eri muotoihin jne.).”

”Kaikkiin eskareihin samansuuntaiset toimintamallit.”

”Samanarvoista eskaria kaikille eli minimitasovaatimukset! Koskee myös piha-aluetta.”

Esiopetus päivähoidon yhteydessä. Päivähoidon yhteydessä olevaan esiopetukseen ehdotettiin enemmän esiopetustunteja ja yleensäkin opetusta. Esiopetusta tulisi olla joka päivä, ja sen tulisi olla selkeämmin erillään muusta päiväkodin toiminnasta. Erillisiä ryhmiä esiopetusoppilaille pidettiin hyvänä.

”Varsinaista esikoulua enemmän. Nykyinen ei paljoakaan eroa tavallisesta päiväkodista.”

”Enemmän tehtäviä, vähemmän esim. vapaata leikkiä, hieman koulumaisempaa, kun on eskarista kyse.”

”Eskarilaiset ja hoitolapset erikseen ja omat ohjelmat molemmille. 6-vuotiaat voivat tehdä paljon retkiä talon ulkopuolelle.”

Vanhemmat toivoivat henkilökunnalta selkeää, pedagogista otetta. Vanhemmat ehdottivat enemmän ”oikeata opetusta”, haasteellisempia tehtäviä sekä kotiläksyjä. Myös henkilökunnan lisäkoulutus katsottiin tarpeelliseksi. Kouluun tutustumista pidettiin tärkeänä.

”Selkeämpi, jäsenytyneempi ja pedagogisempi ote esiopetustunteihin päiväkodin hoitopäivän aikana.”

”Henkilökunnalle koulutusta johdattaa oppimiseen ja jokaisen oman oppimispolun löytämiseen, tietoa opettamis-oppimistilanteista ja -metodeista.”

”Lisää yhteistyötä kouluun, varsinkin kun perusasteen 1.–6. luokat ovat ihan vieressä. Koulu tulisi tutummaksi, helpompi siirtymä, tuleva ope tuntisi lapsia jo etukäteen.”

Esiopetus koulun yhteydessä. Vanhempien mielestä esiopetuksen oppilaat ovat vielä pieniä koulumaailmaan. Lapset tarvitsevat paljon apua ja aikuisten läsnäoloa. Vanhemmat ehdottivat esiopetuksen oppilaille omia tiloja ja välituntiaikoja sekä hyvää valvontaa.

”En välttämättä pidä siitä, että esiopetus tapahtuu koulun yhteydessä. Haluaisin vielä pitää näin pienet lapset erillään isoista ryhmistä. Kuusivuotias on minusta vielä lapsi ja pieni sellainen.”

”Toiminnan alussa olisi paneuduttava lasten sopeutumiseen koulumaailmaan, mm. aikuisten koulussa tulisi aina olla näiden pienten ’koululaisten’ saatavilla, jotta olo lapsella ei olisi turvaton.”

”Yhteiset välitunnit koululaisten kanssa rajoittavat leikkiä, luovat turvattomuutta ja aiheuttavat kiusaamistilanteita, eskareille omat ulkoilut riippumatta välitunneista!”

”Vapaaksi esikoulu koulumaailman pakoista. Koulu sitoo mielestäni ryhmää liikaa.”

”Esikoululaisille täysin oma tila, jottei tarvitse toimia koulun rytmin mukaan.”

Esiopetuspäivät eivät saisi olla liian koulumaisia. Lapset väsyvät pitkiin päiviin. Tarvitaan lepotaukoja, leikkiä ja vapaata olemista. Varsinkin yhdysluokissa oma ohjaaja tai avustaja olisi välttämätön. Lasten kuljetusmatkoista ei saisi tulla liian pitkiä.

”Esiopetusta ei tarvitsisi olla joka päivä, eikä välttämättä neljää tuntia kerralla. Neljänä päivänä viikossa riittäisi. Välillä rankkaa 6-vuotiaalle olla jo ns. koululainen.”

”Leikkirauha, eli tila, johon mahtuu rauhassa leikkimään. Eskari ei saa olla liian koulua muistuttava, vaan vapaaehtoinen kaikille.”

”Esikoulussa tulisi olla paljon leikkiä ja opetus tapahtua leikkiä ja lasten vapaata yhdessä oloa vähentämättä.”

”Pieni lepoetki päivällä olisi tarpeen, jotta lapsi saisi hetken rauhoittua ja kuunnella vaikka satua.”

”Ulkoleluja myös esikoululaisille (koulussa ei kai ole!).”

”Kun opetus on koulun yhteydessä, avustajan pitäisi ryhmässä olla vakituinen.”

”Esikoulua ei pidettäisi ala-asteen yhteydessä, lapsi saattaa väsyä koulumaailmaan jo esikoulussa pahimmassa tapauksessa.”

”Syrjäkylillä ollaan edelleen eriarvoisessa asemassa sekä esiopetuksen järjestämisen että sisällön suhteen. Pienemmät ryhmäkoot tulisi hyväksyä, ettei matkasta tulisi kohtuuton. Leikki on lapsen työtä, joten sitä saisi olla vielä mahdollisimman paljon.”

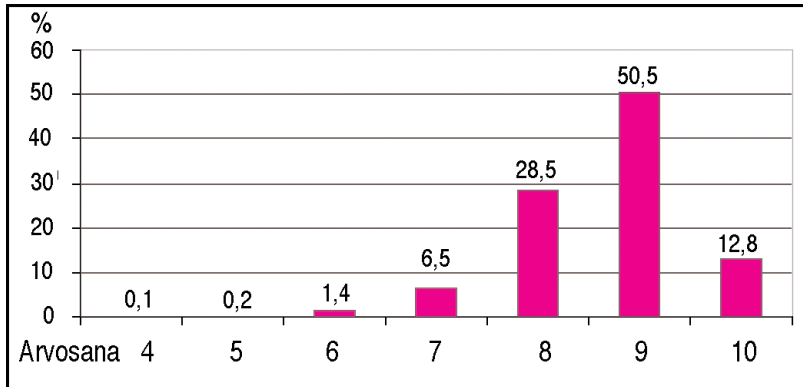
Vanhemmat esittivät hyvin selkeitä kannanottoja sekä päiväkodissa tapahtuvan esiopetuksen että koulussa tapahtuvan esiopetuksen puolesta.

”Esikoulu kuuluu ehdottomasti päiväkotiin!!! Lastentarhanopettaja antaa lapsen vielä olla lapsi. Koulu liian kaavamainen.”

”Koulussa järjestetty esiopetus on ehdottomasti monipuolisempaa, virikkeellisempää ja ammattitaidolla järjestetty ja esikoululaisten ehdoilla tehty.”

Vanhempien esiopetukselle antama kokonaisarvosana

Vanhempia pyydettiin arvioimaan esiopetusta kokonaisuutena asteikolla 4–10. Vanhempien antamat arvosanat on esitetty kuviossa 2.

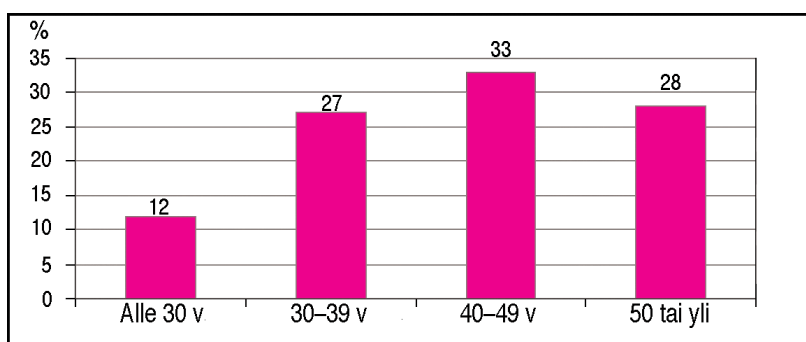
KUVIO 2. Vanhempien esiopetukselle antamat arvosanat

Puolet vanhemmista antoi esiopetukselle arvosanan kiitettävä 9 ja 13 prosenttia täyden kymmenen. Vain 8 prosenttia vanhemmista arvioi esiopetuksen arvosanalla 7 tai sitä vähemmän. Arvosanojen keskiarvo oli 8,7. Jos verrataan eri järjestämisuotoja keskenään, voidaan todeta, että erot ovat hyvin pienet:

- Erillinen esiopetusryhmä päiväkodissa: keskiarvo 8,7 (f = 1 511)
- Erillinen esiopetusryhmä koulussa: keskiarvo 8,7 (f = 766)
- Varhaiskasvatukseen yhdistetty esiopetusryhmä: keskiarvo 8,6 (f = 1 101)
- Perusopetukseen yhdistetty esiopetusryhmä: keskiarvo 8,5 (f = 106)

4 Esiopetus perusopetuksen ensimmäisen luokan opettajien arvioimana

Arvioinnissa oli mukana 243 opettajaa, joista naisia oli 231 ja miehiä 12. Luokanopettajakoulutuksen saaneita oli 221. Muun koulutuksen saaneiden (22) joukossa oli lastentarhanopettajia, aineenopettajia ja muutamia opettajakoulutusta vailla olevia, kuten lastenhoitaja tai koulunkäyntiavustaja. Opettajien ikä vaihteli 23–62 vuoteen, keskiarvo oli 43 vuotta. (Kuvio 3)

KUVIO 3. Opettajien ikäjakauma (% vastanneista, n = 241)

Vastanneista 66 prosentilla oli opettajakokemusta yli kymmenen vuotta ja 20 prosentilla korkeintaan viisi vuotta. Keskimäärin opettajakokemusta oli 17 vuotta. Vastanneista 43 prosenttia oli toiminut alkuopetuksen opettajana yli kymmenen vuotta ja 36 prosenttia korkeintaan 5 vuotta. Keskimäärin alkuopetuskokemusta opettajilla oli 11 vuotta. 41 prosenttia opettajista oli työskennellyt nykyisessä koulussaan yli kymmenen vuotta ja 42 prosenttia korkeintaan 5 vuotta. (Taulukko 8)

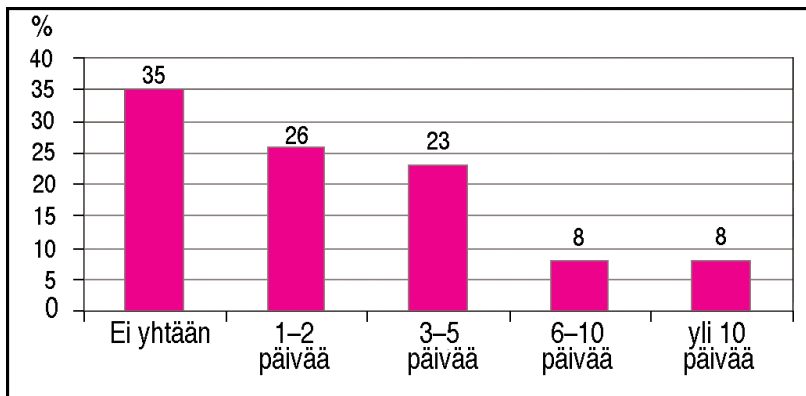
TAULUKKO 8. Opettajana toimiminen (% vastanneista, n = 240)

	alle 2 vuotta	2–5 vuotta	6–10 vuotta	11–20 vuotta	yli 20 vuotta
Opettajana toimiminen	4	16	14	30	36
Opettajana alkuopetuksessa	9	27	21	25	18
Opettajana nykyisessä koulussa	15	27	17	28	13

Opettajista 179 opetti ensimmäistä luokkaa ja 64 yhdysluokkaa. Esiopetusoppilaita oli 20 yhdysluokassa. Luokkien oppilasmäärien vaihteluväli oli 6–28 ja keskiarvo 19 oppilasta. Opettajien mielestä erityistukea tarvitsevia oppilaita oli 143 luokassa, yhteensä 398. Heistä erityisopetukseen siirtopäätöksen saaneita oppilaita oli 41. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia oppilaita oli 45 luokassa, yhteensä 82. Lähes puolet (46 %) opettajista piti luokkaansa aikaisempiin vuosiin verrattuna tavallisena, 38 prosenttia tavallista parempana ja 16 prosenttia tavallista heikompana. Oppilaiden välisiä eroja puolet opettajista (53 %) piti suurina tai hyvin suurina, kolmasosa (33 %) kohtalaisina ja 14 prosenttia pieninä tai hyvin pieninä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaan oli 12 prosenttia opettajista osallistunut paljon tai hyvin paljon, 13 prosenttia jonkin verran ja 75 prosenttia vähän tai ei ollenkaan. Alkuopetuksen opetussuunnitelman laadintaan 38 prosenttia opettajista oli osallistunut paljon tai hyvin paljon, 22 prosenttia jonkin verran ja 40 prosenttia vähän tai ei ollenkaan.

Opettajien osallistuminen alkuopetusopettajille suunnattuun täydennyskoulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana oli ollut yli puolella vastanneista (61 %) varsin vähäistä. Koulutusta ei ollut ollenkaan tai se oli ollut vain 1–2 päivää. (Kuvio 4)

KUVIO 4. Opettajien saama täydennyskoulutus viimeisen kahden vuoden aikana (% vastanneista, n = 242)

4.1 Esi- ja alkuopetuksen opettajien välinen yhteistyö

Ensimmäisen vuosiluokan opettajia pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon heidän koulussaan alkuopetuksen opettajat tekevät yhteistyötä esiopetuksen opettajien kanssa. Yhteistyötä mitattiin opetussuunnitelmien laatimiseen liittyvällä yhteistyöllä, lapsia koskevalla yhteistyöllä sekä yhteisillä tapaamisilla, neuvotteluilla, opetustuokioilla ja tapahtumilla. Yhteistyön mittana käytettiin myös yhteistä koulutusta. Tuloksia on kuvattu taulukossa 9.

TAULUKKO 9. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot esi- ja alkuopetuksen opettajien välisestä yhteistyöstä heidän koulussaan (% vastanneista, n = 240)

Yhteistyö	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai erittäin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Alkuopetuksen opettajien osallistuminen esiopetussuunnitelman tekoon	53	19	28	2,57	1,49
Esiopetuksen opettajien osallistuminen alkuopetussuunnitelman tekoon	64	14	22	2,19	1,42
Yhteisiä tapaamisia, neuvotteluja ja suunnittelua	37	42	21	2,86	1,01
Yhteisiä opetustuokioita ja projekteja	61	24	15	2,31	1,17
Yhteisiä tapahtumia ja juhlia	47	30	23	2,61	1,23
Yhteistä koulutusta	65	27	8	2,19	1,04
Alkuopetuksen opettajien tutustuminen lapsiin jo esiopetuksen aikana	36	33	31	2,98	1,19
Lapsia koskevan yhteistyön jatkuminen alkuopetuksen aikana	55	25	20	2,58	1,15

Eniten käytettyjä yhteistyömuotoja olivat alkuopetuksen opettajien tutustuminen lapsiin (keskiarvo 3,0) sekä yhteiset tapaamiset ja neuvottelut (keskiarvo 2,9). Tosin näitäkin yhteistyömuotoja yli kolmasosassa kouluista oli toteutettu vähän tai ei ollenkaan. Esi- ja alkuopetusopettajien välisen lapsia koskevan yhteistyön jatkuminen alkuopetuksen aikana oli niin ikään melko vähäistä (keskiarvo. 2,6). Melko vähän oli myös yhteisiä juhlia ja tapahtumia (keskiarvo 2,6) tai yhteisiä opetustuokioita ja projekteja (keskiarvo 2,3). Yhteistä koulutusta oli vähän (keskiarvo 2,2).

Opetussuunnitelmien tekoon liittyvää yhteistyötä oli yli puolessa kouluista vähän tai ei ollenkaan. Alkuopetuksen opettajat olivat osallistuneet jonkin verran enemmän esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaan (keskiarvo 2,5) kuin esiopetuksen opettajat alkuopetuksen opetussuunnitelman laadintaan (keskiarvo 2,2)

Opettajien mielestä esiopetusuudistus on jonkin verran lisännyt esi- ja alkuopetuksen opettajien välistä yhteistyötä. Eniten olivat lisääntyneet yhteiset neuvottelut ja opetussuunnitelmallinen yhteistyö. (Taulukko 10)

TAULUKKO 10. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot esi- ja alkuopetuksen opettajien välisestä yhteistyöstä ennen esiopetusuudistusta (% vastanneista, n = 230)

Yhteistyö	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai erittäin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Yhteistyötä opetussuunnitelmien laadittamiseksi	75	15	10	1,91	1,09
Yhteisiä tapaamisia ja neuvotteluja	59	29	12	2,42	1
Yhteisiä opetustuokioita ja projekteja	70	18	12	2,06	1,14
Lapsia koskevaa yhteistyötä	53	34	13	2,52	1,03
Yhteistä koulutusta	80	13	7	1,88	0,97

Avoimeen kysymykseen ”Mitä muuta haluaisitte kertoa esi- ja alkuopetuksen välisestä yhteistyöstä?” oli vastannut lähes puolet (116) opettajista. Vastauksissa kerrottiin erilaisista yhteistyömuodoista, kuvattiin hyvin toimivaa yhteistyötä sekä tuotiin esiin yhteistyön esteitä.

Erilaisia yhteistyömuotoja

Eniten mainittuja yhteistyömuotoja olivat kouluuntuloneuvottelut ja esiopetuksen oppilaiden tutustuminen kouluun. Myös alkuopetuksen opettajat ja erityisopettaja vierailivat esiopetuksessa ja esiopetuksen opettajat koulun puolella.

”Viime keväänä esiopettajien kanssa yhteinen tapaaminen, siinä kertoivat meille jokaisesta koulutulokkaasta. Lisäksi ekaluokan keväällä vielä yhteinen palaveri, jossa keskustellaan kunkin oppilaan koulumenestyksestä yms.”

”Alkuopettajat käyvät vierailulla päiväkodissa keväällä ennen lasten kouluun tutustumista. Esiopettajat vierailevat ekaluokkalaisten luona syksyllä. Silloin myös keskustellaan, miten koulunkäynti sujuu.”

”Eskarit käyvät keväällä tutustumassa koululla. Ekaluokkalaiset pääsevät vierailulle syksyisin entiseen päiväkotiansa.”

Osassa kouluista tehtiin päivittäistä yhteistyötä esi- ja alkuopetuksen välillä esimerkiksi aamunavauksien, ruokailujen, välituntien ja satuhetkien merkeissä. Opettajat mainitsivat yhteistyötavoista myös yhteiset juhlat, retket ja tapahtumat, kuten teatteriesitykset, ystävänpäiväjuhlat tai lumiveistosten tekemisen. Myös opetuksellista yhteistyötä toteutettiin. Yhteisesti pidettiin esimerkiksi musiikki- ja musiikkiliikuntatunteja tai tietokoneopetusta. Oppilaat saattoivat osallistua eri ryhmiin kykyjensä mukaan. Opetusta toteutettiin myös opettajavaihtoina. Opettajat kuvailivat oman koulunsa tapoja toteuttaa yhteistyötä esimerkiksi seuraavasti:

”Esikouluryhmä on ollut koulussa kerran kk:ssa, kaksi tuntia luokan mukana ja tunnin erityisopettajalla.”

”Vaihtotunteja kerran viikossa kevätlukukauden ajan (esioppilaat 1. luokan opettajan tunnilla ja päinvastoin tai sitten sekaryhmät). Saimme hyviä kokemuksia ja hyvää palautetta myös vanhemmilta.”

”Meillä on 1,5 tuntia viikossa opetusta eri-ikäisten ryhmissä, aiheena ympäristöoppi ja luonnontieto, joka jaksettu kolmeen vuosikurssiin. Esiluokan lukijat käyvät ajoittaan 1. luokan äidinkielen tunneilla.”

”Tietokoneopetusta myös eri-ikäisryhmissä. Toiminta koettu antoisaksi ja kouluvalmiutta tukevaksi esioppilaan osalta. Isommille sosiaalinen vaikutus on suuri.”

”Koulussamme on 1 esiopetusryhmä, jota opettaa 2,5 päivää esiopettaja ja 1,5 päivää esiopetus on alkuopetusryhmän yhteydessä (yhdyoluokka1–2) ja opettajana alkuopettajat.”

Hyvin toimivaan yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä

Hyvin toimivaan yhteistyöhön vaikuttivat opettajien mielestä toimipaikkojen läheinen sijainti, hyvät henkilösuhteet ja pitkät perinteet. Hyviä yhteistyömalleja ja hyvää organisointia kuntatasolla pidettiin tärkeinä. Yhteisten koulutuspäivien todettiin edistävän yhteistyötä.

”Yhteistyö toimii loistavasti, sekä aikuiset että lapset pitävät siitä todella tärkeänä ja antoisana. Päiväkoti ja koulu ovat samassa rakennuksessa.”

”Koulumme on ns. pienten lasten koulu eli koulullamme toimii ryhmäperhepäiväkoti, 1.–2. luokka ja esiluokka, joten yhteistyö on päivittäistä ja luontevaa.”

”Yhteistyö toimii hyvin. Yhteistyö on organisoitu. Kaupungissamme on yhteistyön vuosimalli sekä kaksi esi- ja alkuopetuksen pedagogista tukihenkilöä.”

”Käytössä vakiintunut yhteistyömalli, mukana erityisopettajat, alkuopettajat ja esiopettajat. Moniammatillinen yhteistyö toimii.”

”Tänä vuonna alkaneet alku- ja esiopetuksen yhteiset koulutuspäivät ovat olleet hyviä yhteistyön lisääjiä. Poikunut yhteistyötä eri koulujen ja päiväkotien kesken. Vastarannan kiisketkin alkat tulla yhteistyöhön mukaan.”

”Eskarit osana 1.–2. luokkaa – yhteistyö itsestään selvää. Myös eri kyläkoulujen välistä 0.– 2. luokkien yhteistä toimintaa vuosittain teemapäivien merkeissä.”

Yhteistyön esteitä

Esteinä yhteistyölle opettajat pitivät työaikojen erilaisuutta, kiirettä, toimipaikkojen välistä etäisyyttä, lasten tulemista useista eri päiväkodeista sekä resurssipulaa. Esteenä nähtiin myös erilainen toimintakulttuuri, asenteet ja haluttomuus tehdä yhteistyötä. Kuntatason koordinoinnin puute sekä esi- ja alkuopetuksen kuuluminen eri hallintokuntien alaisuuteen vaikeuttivat myös yhteistyötä.

”Kiireisten päivien keskellä ehdimme tehdä aivan liian vähän yhteistyötä vaikka olemmekin saman katon alla. Työajat erilaiset ja yhteiselle toiminnan suunnittelulle ei jää riittävästi aikaa.”

”Kouluumme tulee lapsia lukuisista eri päiväkodeista varsin laajalta alueelta, mikä osaltaan vaikuttaa yhteistyön vähäisyyteen. Lisäksi isossa koulussa jo saman talon sisällä tapahtuva yhteistyö vie aikaa.”

”Välimatka 10 km, joten yhteistyö ei ole helppoa.”

”Vie aikaa, ennen kuin erilaiset toimintakulttuurit yhdentyvät. Asenteiden ja uskomusten voima on usein tietoa vahvempaa.”

”Asenteista ehkä kiinni (kun ei tehty ennen, niin ei nytkään).”

”Kunnan tasolla olen erittäin pettynyt: ei yhteistyötä. Kouluni tasolla: yksi ja sama opettaja esi- ja alkuopetuksessa.”

”Yhteistyö ei ole millään tavalla luontevaa johtuen mm. eri hallinnon alaisuudesta, eri toimitiloista ja asenteista puolin ja toisin.”

Kysyttäessä opettajilta, mitkä ovat esiopetuksen suurimmat puutteet, sai yhteistyön vähäisyys runsaasti mainintoja (ks. sivu 82). Vastaavasti opettajien esittämissä parannusehdotuksissa esiopetukseen yhteistyön lisääminen nähtiin tärkeänä (ks. sivu 85).

4.2 Lasten tiedot, taidot ja valmiudet

Ensimmäisen vuosiluokan opettajia pyydettiin arvioimaan, millaisia olivat lasten tiedot, taidot ja valmiudet syksyllä 2003 koulun alkaessa. Lisäksi heiltä kysyttiin, oliko esiopetusuudistuksen jälkeen lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa nähtävissä muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Lasten yhteistyötaidot

Noin 70 prosenttia opettajista arvioi suurimman osan tai lähes kaikkien lapsien osaavan työskennellä yhdessä toisten lasten kanssa, noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä sekä toimia ja leikkiä erilaisten lasten kanssa. Alle 10 prosenttia opettajista oli sitä mieltä, että näitä taitoja osasi vain yksi neljäsosa tai ei juuri kukaan. Noin puolet opettajista arvioi suurimman osan tai lähes kaikkien lasten huolehtivan omista ja yhteisistä tavaroista, arvostavan toisten työtä, antavan työrauhan ja auttavan toisia. Opettajista 16–20 prosenttia arvioi, että näitä taitoja omasi vain neljäsosa oppilaista tai ei juuri kukaan. (Taulukko 11)

TAULUKKO 11. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot lasten yhteistyötaidoista syksyllä koulun alkuaessa (% vastanneista, n = 239)

Lasten yhteistyötaidot koulun alkuaessa	25 % tai vähemmän osasi	Noin 50 % osasi	75 % tai enemmän osasi	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä	6	24	70	3,91	0,89
Työskentelee yhdessä toisten lasten kanssa	7	22	71	3,9	0,87
Auttaa toisiaan	17	35	48	3,46	0,96
Arvostaa toisten työtä	19	31	50	3,39	0,95
Antaa työrauhan	20	31	49	3,38	0,98
Toimii ja leikkii erilaisten lasten kanssa	8	24	68	3,82	0,86
Huolehtii omista ja yhteisistä tavaroista	16	33	51	3,44	0,92
Noudattaa hyviä käytöstapoja	10	26	64	3,66	0,78

Taulukossa 12 kuvataan opettajien mielipiteitä yhteistyötaidoissa tapahtuneista muutoksista esiopetusuudistuksen jälkeen. Kaikissa yhteistyötaidoissa oli tapahtunut muutosta parempaan. Eniten muutosta parempaan opettajat arvioivat tapahtuneen yhdessä työskentelyn taidoissa, sääntöjen noudattamisessa sekä toimimisessa ja leikkimisessä erilaisten lasten kanssa. Vastaa-

ta 4–12 prosenttia oli sitä mieltä, että lasten yhteistyötaidot olivat huonontuneet. Eniten muutosta huonompaan opettajat arvioivat tapahtuneen työrauhan antamisessa, tavaroista huolehtimisessa sekä hyvissä käytöstavoissa.

TAULUKKO 12. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot lasten yhteistyötaidoista esiopetusuudistuksen jälkeen aikaisempiin vuosiin verrattuna (% vastanneista, n = 209)

Yhteistyötaidot esiopetusuudistuksen jälkeen	Muutos huonompaan	Ei muutosta	Muutos parempaan	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä	4	43	53	3,63	0,78
Työskentelee yhdessä toisten lasten kanssa	6	35	59	3,67	0,79
Auttaa toisiaan	5	56	39	3,4	0,67
Arvostaa toisten työtä	8	56	36	3,33	0,69
Antaa työrauhan	12	44	44	3,35	0,88
Toimii ja leikkii erilaisten lasten kanssa	4	43	53	3,6	0,74
Huolehtii omista ja yhteisistä tavaroista	10	48	42	3,34	0,78
Noudattaa hyviä käytöstapoja	10	47	43	3,36	0,79

Yli kolmasosa opettajista (92) vastasi avoimeen kysymykseen siitä, mitä muuta opettajat haluaisivat kertoa lasten yhteistyötaidoista. Monet totesivat lasten yhteistyötaitojen olevan kehittyneempiä kuin aikaisemmin. Lapset olivat oppineet toimimaan ryhmässä ja hyväksyivät erilaisuutta. Ristiriitoja oli opittu ratkaisemaan rakentavasti. Myönteisenä nähtiin myös se, että lapset olivat tottuneet toisiinsa jo esiopetuksessa. Ryhmät olivat jo valmiiksi muodostuneet ja ns. tutustumisvaihe jäi pois koulunaloittamisen yhteydessä.

”Lapset ovat rohkaistuneet toimimaan yhdessä muiden kanssa ja kykenevät tasavertaiseen toimintaan hyvin vaihtelevissa ryhmissä.”

”Minut yllätti yhteistyön sujuminen. Jotkut ryhmät valitsivat puheenjohtajankin ja todella pohtivat yhdessä ja jokainen sai sanoa mielipiteensä ja perustella.”

”Lapset ovat tottuneempia kuin ennen olemaan toisten kanssa, eivät hätkähä pienistä riidoista tai muista vastoinkäymisistä. On opittu tärkeä riitojen ratkaisukeino jo esikoulussa.”

Toisaalta osa opettajista arvioi levottomuuden ja työrauhahäiriöiden lisääntyneen. Yhteistyötaitojen puutteina tulivat esille mm. lasten keskittymiskyvyn puute, itsekkyyden, riidanhaluisuus ja pettymysten sietokyvyn puute.

”Lapset ovat malttamattomia eivätkä jaksa odottaa omaa vuoroaan. Hiljaa istuminen ja kuunteleminen tuntuu vaikealta ja myös itsekkyyden on lisääntynyt.”

”Lapset selkeästi entistä itsekkäämpiä ja levottomampia (ajan henkikö?)”

”MINÄ ITSE nousee aika vahvasti esille. Tärkeintä on oma hyvinvointi.”

”Lapset herkkii arvostelemaan toisiaan negatiivisesti: ’Tuo teki niin...’ omaa toimintaa vaikea arvioida. Omat parit/ryhmät muotoutuneet jo valmiiksi.”

”Keskittymisvaikeuksia, helposti riitaantuvia, hakevat aikuisen huomiota. Pettymyksen sietokyky alhainen.”

Opettajien mielestä erot yhteistyötaitoissa vaihtelivat vuosittain. Eri esiopetusryhmistä tulleiden välillä oli selviä eroja. Myös lapsikohtaiset erot olivat suuret, muun muassa lapsen luonne ja persoonallisuus vaikuttivat. Erityistä tukea tarvitsevat lapset aiheuttivat usein levottomuutta. Siirtyminen päiväkodin yleensä usean aikuisen ohjaamasta ryhmästä yhden opettajan valvontaan voi olla iso muutos. Toisaalta esimerkiksi yhdysluokan yhteydessä olevassa esiopetuksessa on jo valmis luokkayhteisö, joten yhteistyötaitojen opettelu on helpompaa.

”Lasten yhteistyötaidot vaihtelevat paljon: eroja on eri esiopetusryhmistä tulleiden lasten välillä ja myös lapsikohtaisia eroja on havaittavissa.”

”Jokainen vuosi on erilainen; oppilaiden tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa on melkoisia eroja, vaikka useimmat saavat samaa esiopetusta.”

”Yleensäkin esikoulu ei yhden vuoden aikana ehdi ’korjata’ lasten välisiä isoja eroja taidoissa.”

”Yhteistyötaidot ovat pitkälle luonteesta kiinni. Ujoille ja aroille pitää myös antaa tilaa; ainakaan ei jenkkimallisesti pidä lääkkeillä leikkiä.”

”Erityislapset (esim. tarkkaavaisuushäiriöiset) muuttavat ryhmiä usein levottomiksi.”

Yhteistyötaitojen oppimisessa kodin merkitystä pidettiin tärkeänä. Kodin kasvatuskäytännöt, perhekulttuuri, sisarusten määrä yms. vaikuttavat yhteistyötaitoihin.

”Yhteistyötaidot ovat riippuvaisia kodin käytännöistä ja perhekulttuurista. Myös pienten perhekokojen vaikutus näkyy puutteellisesti kehittyneinä yhteistyötaitoina. Aikaisemmin sisarukset kehittivät ja hioivat toisiaan.”

”Voi miten paljon on rajattomasti kasvavia lapsia! ’Yhteistyötaidot’ on valtava haaste, jos kotia ei saada oivaltaamaan, mitä yhteistyö tarkoittaa elämässä. Tässä arvioinnin paikka myös koko perusopetuksen tasolla: mitä ovat yhteistyötaidot?”

”Olen ollut opettajana lähes 30 vuotta. Lapsilla ei ennen ollut esikoulua, mutta he tulivat paremmin toimeen toistensa kanssa. Olisin odottanut esikoulun lisäävän esim. omatoimisuutta ja itsenäisyyttä, mutta niin ei ole käynyt. Kodeissakin tehdään asiat lapsen puolesta eikä anneta harjoitella itse. Pääsee vähemmällä.”

Yhteistyötaitojen kehittyminen sai paljon mainintoja vapaamuotoisissa vastauksissa kysymykseen, mitä hyötyä esiopetuksesta on ollut ensimmäisten vuosiluokkien opetukseen (ks. sivu 76). Vastaavasti esiopetuksen parannusehdotuksissa tuotiin esiin yhteistyötaitojen oppimisen tärkeys (ks. sivu 83)

Lasten oppimisvalmiudet

Lähes kaikki opettajat (95 %) arvioivat suurimman osan lapsista olevan innostuneita oppimaan, kolme neljäsosaa (76 %) opettajista arvioi lasten haluavan yrittää uudestaan, mikäli epäonnistuivat, ja yli puolet opettajista (53–69 %) arvioi suurimman osan lapsista olevan omatoimisia ja osaavan kuunnella ja keskittyä

omaan työhönsä. Lapset osasivat myös kertoa omista kokemuk-
sistaan ja ilmaista ajatuksiaan ja mielipiteitään. Sen sijaan oman
työn arviointi oli huomattavasti vaikeampaa. (Taulukko 13)

TAULUKKO 13. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot
lasten oppimisvalmiuksista koulun alkaessa
(% vastanneista, n = 239)

Lapset olivat koulun alkaessa	25 % tai vähemmän osasi	Noin 50 % osasi	75 % tai enemmän osasi	Osion keski- arvo	Osion keski- hajonta
Innostuneita oppimaan	0	5	95	4,55	0,58
Halukkaita yrittämään uudestaan, mikäli epäonnistuivat	4	20	76	3,88	0,78
Omatoimisia	9	38	53	3,57	0,85
Lapset osasivat koulun alkaessa					
Kuunnella	10	29	61	3,7	0,93
Keskittyä omaan työ- hönsä	12	35	53	3,52	0,86
Arvioida omaa työtään	29	44	27	3,01	0,93
Kertoa omista kokemuk- sistaan	8	23	69	3,86	0,9
Ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan	9	34	57	3,66	0,9

Taulukossa 14 kuvataan opettajien mielipiteitä lasten oppimis-
valmiuksissa tapahtuneista muutoksista esiopetusuudistuksen
jälkeen. Kaikissa oppimisvalmiuksissa oli tapahtunut muutosta
parempaan. Eniten muutosta oli tapahtunut lasten omatoimisuus-
dessa. Opettajista 3–12 prosenttia arvioi lasten oppimisvalmiuk-
sien huonontuneen. Eniten muutosta huonompaan oli opettajien
mielestä tapahtunut lasten keskittymisessä omaan työhönsä ja
ohjeiden kuuntelemisessa.

TAULUKKO 14. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot lasten oppimisvalmiuksien muutoksesta esiopetusuudistuksen jälkeen aikaisempiin vuosiin verrattuna (% vastanneista, n = 208)

Esiopetusuudistuksen jälkeen lapset olivat koulun alkaessa	Muutos huonompaan	Ei muutosta	Muutos parempaan	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Innostuneita oppimaan	3	56	41	3,48	0,72
Halukkaita yrittämään uudestaan, mikäli epäonnistuivat	7	54	39	3,34	0,68
Omatomisia	6	40	54	3,6	0,78
Lapset osasivat koulun alkaessa					
Kuunnella	12	40	48	3,44	0,81
Keskittyä omaan työhönsä	11	43	46	3,4	0,83
Arvioida omaa työtään	3	63	34	3,34	0,56
Kertoa omista kokemuksistaan	4	46	50	3,53	0,68
Ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan	5	48	47	3,51	0,72

Yli kolmasosa (72) opettajista vastasi avoimeen kysymykseen, mitä muuta opettajat haluaisivat kertoa lasten tiedoista, taidoista ja valmiuksista. Esiopetuksen merkitystä lasten yleiseen kouluvalmiuteen pidettiin varsin suurena. Osa opettajista oli kuitenkin sitä mieltä, että vaikka valmiudet oppimiseen olivat lisääntyneet ja lapsilla oli paljon tietoa eri asioista, myös työrauhongelmat olivat lisääntyneet. Esimerkiksi keskittyminen, toisten huomioon ottaminen ja omista tavaroista huolehtiminen oli osalla oppilaista heikkoa.

”Esiopetuksesta ekaluokalle siirtyi erittäin tasavahva ja taidokas ryhmä, joka oli valmis aloittamaan ’kunnan työt’ heti.”

”Lapset ovat ’valmiimpia koululaisia’ kuin ennen. Perustiedot ja -taidot ovat jo hallinnassa.”

”Tämä ikäluokka on minulle ensimmäinen ops:in mukaan käynyt ikäluokka, ja ero on ollut varsinkin kielellisessä kehityksessä tosi mahtavaa. Oppivat helposti, kun aivot on jo ’viritetty’.”

”Joillakin lapsilla on paljon tietoja eri asioista mutta vaikeutta kuuntelemaan keskittymisessä ja toisten huomioon ottamisessa – tappeluherkkiä useita.”

”Yleistietoa asioista nykyään enemmän. Mutta lyhytjännitteisyys ja levottomuus on lisääntynyt. Myös omista tavaroista huolehtiminen on hankalaa.”

Lasten tiedot, taidot ja valmiudet eri sisältöalueilla

Taulukosta 15 nähdään, että 83 prosenttia opettajista arvioi suurimman osan lapsista osaavan leikkiä ja liikkua sekä ulkona että sisätiloissa. Opettajista 68 prosenttia arvioi suurimman osan lapsista osaavan matematiikkaan liittyviä asioita. Noin 60 prosenttia opettajista arvioi suurimman osan lapsista osaavan luku- ja kirjoitustaitoon liittyviä asioita, ympäristön havainnointia ja tutkimista sekä käden taitoja ja taidekasvatukseen liittyvää ilmaisua. Opettajat arvioivat lasten osaavan vähiten ympäristönsuojeluun, uskontoon tai elämäkatsomustietoon ja terveyteen liittyviä asioita.

TAULUKKO 15. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot lasten tiedoista, taidoista ja valmiuksista eri sisältöalueilla (% vastanneista, n = 237)

Lapset osasivat koulun alkaessa	25 % tai vähemmän osasi	Noin 50 % osasi	75 % tai enemmän osasi	Osion keski-arvo	Osion keskihajonta
Luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen liittyviä asioita	14	29	57	3,64	0,8
Matematiikan oppimiseen liittyviä asioita	10	22	68	3,84	0,75
Havainnoida ja tutkia ympäristöä	7	32	61	3,69	0,61
Otaa huomioon ympäristön suojeluun liittyviä asioita	27	40	33	3,08	0,53
Ymmärtää oman toimintansa vaikutuksia ympäristöön	35	40	25	2,88	0,53
Terveysteen liittyviä asioita	15	47	38	3,33	0,63
Taidekasvatukseen liittyvää ilmaisua	11	29	60	3,69	0,74
Kädentaitoja	7	32	61	3,73	0,83
Leikkiä ja liikkua sekä ulkona että sisätiloissa	1	16	83	4,24	0,76
Uskontoon/elämänkatsomustietoon liittyviä asioita	24	43	33	3,16	0,62

Taulukosta 16 nähdään, että opettajien mielestä lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa oli esiopetus uudistuksen jälkeen tapahtunut muutosta parempaan. Lähes 70 prosenttia opettajista arvioi eniten kehitystä tapahtuneen luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen ja matematiikan oppimiseen liittyvissä asioissa. Noin puolet opettajista arvioi muutosta parempaan tapahtuneen ympäristön tutkimisessa ja havainnoinnissa, taidekasvatukseen liittyvässä ilmaisussa, kädentaidoissa sekä ulkona ja sisätiloissa leikkimisessä ja liikkumisessa. Opettajista 1–7 prosenttia arvioi

tietojen, taitojen ja valmiuksien muuttuneen huonompaan suuntaan. Eniten muutosta huonompaan oli arvioitu tapahtuneen kädentaidoissa ja uskontoon tai elämäntietoon liittyvissä asioissa.

TAULUKKO 16. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot lasten tietojen, taitojen ja valmiuksien muutoksesta esiopetusuudistuksen jälkeen aikaisempiin vuosiin verrattuna (% vastanneista, n = 208)

Esiopetusuudistuksen jälkeen lapset osasivat	Muutos huonompaan	Ei muutosta	Muutos parempaan	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen liittyviä asioita	3	28	69	3,89	0,8
Matematiikan oppimiseen liittyviä asioita	2	31	67	3,85	0,75
Havainnoida ja tutkia ympäristöä	1	49	50	3,55	0,61
Ottaa huomioon ympäristön suojeluun liittyviä asioita	1	67	32	3,33	0,53
Ymmärtää oman toiminnan vaikutuksia ympäristöön	2	71	27	3,26	0,53
Terveysteen liittyviä asioita	5	63	32	3,29	0,63
Taidekasvatukseen liittyvää ilmaisua	4	46	50	3,53	0,74
Kädentaitoja	8	41	51	3,55	0,83
Leikkiä ja liikkua sekä ulkona että sisätiloissa	4	45	51	3,6	0,76
Uskontoon/elämäntietoon liittyviä asioita	7	68	25	3,18	0,62

Vapaamuotoisissa vastauksissa nousivat selkeästi esiin lasten parantuneet valmiudet erityisesti äidinkiessä ja matematiikassa. Tosin joidenkin opettajien mielestä myös oppilaiden väliset erot olivat esiopetuksen myötä kasvaneet.

”Nykyisellä luokallani oli syksyllä hyvät valmiudet ja taidot moneen asiaan. Puolet osasi lukea jo silloin, loput oppivat kaikki hyvään tahtiin. Matematiikassa käytössä unkarilainen Vargamenetelmä.”

”Kaikki oppilaat lukivat kouluun tullessaan. Kirjoituksessa ehkä enemmän haasteita, joillakin rytmitys hukassa.”

”Tuntuu, että esikoulu osittain kasvattaa oppilaiden tasoeroa. Osa oppii lukemaan ja taidot paranevat esikoulussa, mutta osa ei opi ja jää entistä enemmän jälkeen. Koulun alkaessa tasoerot ovat suuria.”

”Hetä syksyllä tuntui hieman hankalalta, koska oppilaat olivat kovin eri tasoilla erityisesti lukemisessa ja kirjoittamisessa. Kehitystä tapahtui kuitenkin nopeasti.”

”Tasoerot ovat vain suurentuneet ekalla, kun joku lukee Vihreä varis -sarjaa ja toinen ei tunne oman nimensä kirjaimia! Vaatii valtavasti eriyttämistä ekalla!”

”Erot kasvaneet. Ne, jotka osaavat, osaavat tosi hyvin ja paljon kaikkea, osa ei osaa edes istua tuolilla.”

”Kouluvalmiudet ovat hyvät, tosin esiopetus voi myös suurentaa väliä ääripäiden välillä, koska innokkaat oppivat, mutta haluttomille ei eskarissa ole ’oppimispakkoa’??”

Osa opettajista toivoi lisää huomiota myös kehityksen muille alueille, kuten yhteistyötaitoihin, kädentaitoihin ja liikuntaan. Myös terveellisiin elämäntapoihin sekä ympäristönsuojeluun toivottiin kiinnitettävän enemmän huomiota. Leikkitaitojakaan ei saisi unohtaa.

”Tiedolliset ja taidolliset tavoitteet ovat saavutettu riittävästi, näihin taitoihin voitaisiin kiinnittää yhteistyötaitoja vähemmän huomiota.”

”Valmiudet ovat parantuneet monella alueella, mutta toivoisin, että jatkossa jaksetaan edelleen korostaa myös ilmaisullisia, sosiaalisia ja esim. ympäristönsuojeluun liittyviä valmiuksia äidinkielen ja matematiikan taitojen rinnalla.”

”Leikkitaidot ovat heikentyneet. Lapset viettävät lähes kaiken vapaa-ajan playstation-pelien parissa – liikunnalliset, kielelliset, sosiaaliset taidot eivät kehity. Tämä näkyy huolestuttavasti koulutyössä.”

Erityistä tukea tarvitsevat lapset

Ensimmäisen vuosiluokan opettajien mielestä erityistä tukea tarvitsevia lapsia oli 61 prosentissa luokista kaikkiaan 8,9 prosenttia koko oppilasmäärästä (eli 143 luokassa yhteensä 398 oppilasta). Heistä erityisopetukseen siirtopäätöksen saaneita oli 10,3 prosenttia (41 oppilasta). Suurin osa opettajista (84 %) oli saanut ainakin jonkin verran tietoa lasten ongelmista ja oppimisvaikeuksista ja puolet (49 %) opettajista paljon tai hyvin paljon.

TAULUKKO 17. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot erityistä tukea tarvitsevien lasten saamasta esiopetuksesta (% vastanneista, n =168, *tutkimuksia ennen esiopetusuudistusta n = 142)

Erityistä tukea tarvitsevat lapset	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai hyvin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Alkuopettajalle tietoa lasten ongelmista ja oppimisvaikeuksista	16	35	49	3,47	1,04
Lapset olivat saaneet tukea kasvuun ja kehitykseen liittyvissä ongelmissa	11	43	46	3,48	0,91
Lapset olivat saaneet tukea oppimisvaikeuksiin	14	46	40	3,36	0,97
Lapset olivat tottuneet toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa	6	26	68	3,84	0,92
*Ennen esiopetusuudistusta oli erityistä tukea tarvitsevien lasten tunnistamista ja tukitoimia	28	50	22	2,92	0,92

Lähes 90 prosenttia lapsista oli saanut ainakin jonkin verran tukea kasvuun ja kehitykseen liittyviin ongelmiin ja oppimisvaikeuksiin (keskiarvo 3,4). Paljon tai hyvin paljon tukea kasvuun ja kehitykseen oli saanut 46 prosenttia ja oppimisvaikeuksiin 40 prosenttia lapsista. Lähes 70 prosenttia lapsista osasi hyvin toimia muiden lasten kanssa. Ennen esiopetusuudistusta erityistukea tarvitsevien lasten tunnistamista ja tukitoimia oli vähemmän (keskiarvo 2,9).

Lapsen esiopetuksen suunnitelma oli tehty kaikille erityistä tukea tarvitseville lapsille 22 prosentissa luokista, osalle lapsista 33 prosentissa luokista ja ei kenellekään 44 prosentissa luokista. Lapsille, joilla oli erityisopetukseen ottamisen tai siirtämisen päätös, oli tehty henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (hojks) 18 prosentissa luokista, 29 prosentissa luokista suunnitelma oli tehty osalle lapsia ja 53 prosentissa luokista ei kenellekään. Vapaamuotoisissa vastauksissa opettajat esittivät runsaasti mielipiteitä erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioon ottamisesta ja yhteistyöstä (ks. sivut 77, 81 ja 84).

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia lapsia oli 19 prosentissa luokista, kaikkiaan 1,8 prosenttia koko oppilasmäärästä (eli 45 luokassa yhteensä 82 oppilasta). Yli puolet opettajista (62 %) oli saanut ainakin jonkin verran tietoa eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvista lapsista ja 14 prosenttia paljon tai hyvin paljon. Kolmasosa opettajista (38 %) oli saanut tietoa vähän tai ei ollenkaan.

TAULUKKO 18. Ensimmäisen vuosiluokan opettajien arviot eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten saamista esiopetuksesta (% vastaajista, n = 45, *tukitoimia ennen esiopetusuudistusta n = 33)

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset	Ei ollenkaan tai vähän	Jonkin verran	Paljon tai hyvin paljon	Osion keskiarvo	Osion keskihajonta
Alkuopettajalle tietoa eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvista lapsista	38	48	14	2,67	0,94
Lapset olivat saaneet suomen/ ruotsin kielen opetusta	25	22	53	3,38	1,37
Lapset olivat saaneet saaneet omakielistä esiopetusta	69	20	11	1,87	1,36
Lapset olivat saaneet tietoa omasta kulttuuritaustastaan	58	19	23	2,48	1,31
Lapset olivat tottuneet toimimaan yhdessä muiden lasten kanssa	11	9	80	3,93	1,02
*Ennen esiopetusuudistusta oli eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten tukitoimia	64	30	6	2,21	0,96

Kolme neljäsosaa (75 %) lapsista oli saanut esiopetuksessa suomen tai ruotsin kielen opetusta ainakin jonkin verran (keskiarvo 3,5). Ainakin jonkin verran omakielistä esiopetusta oli saanut 31 prosenttia lapsista (keskiarvo 1,9), ja 42 prosenttia oli saanut tietoa omasta kulttuuritaustastaan (keskiarvo 2,5). Suurin osa lapsista (80 %) oli tottunut hyvin tai erittäin hyvin toimimaan toisten lasten kanssa. Ennen esiopetusuudistusta eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten tukitoimia oli jonkin verran vähemmän (keskiarvo 2,2).

Lapsen esiopetuksen suunnitelma oli tehty kaikille eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille 13 prosentissa luokista, osalle lapsista 15 prosentissa luokista ja 72 prosentissa luokista ei kenellekään.

4.3 Esiopetuksen hyöty alkuopetuksen opettajan näkökulmasta

Suurin osa opettajista (211 eli 87 %) vastasi avoimeen kysymykseen, mitä hyötyä opetustyöhön on ollut siitä, että lapset ovat saaneet esiopetusta. Vastaukset ryhmiteltiin seuraavasti:

- 1) Oppimis- ja työskentelyvalmiudet
- 2) Sosiaalisuus ja yhteistyötaidot
- 3) Tiedot, taidot ja valmiudet eri alueilla
- 4) Käytännön perustaidot ja arjen rutiinit
- 5) Erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioon ottaminen
- 6) Tuttu kouluympäristö

Oppimis- ja työskentelyvalmiudet

Opettajien mielestä esiopetuksella oli myönteinen vaikutus ensimmäisen vuosiluokan työskentelyyn. Lasten oppimis- ja työskentelyvalmiuksien nähtiin lisääntyneen. Lapset olivat jo perehtyneet koulumaiseen työskentelyyn. He osasivat keskittyä työhönsä, kuunnella, odottaa vuoroaan ja viitata. Sääntöjen noudattaminen onnistui. Lapset olivat omatoimisia. Heillä oli myönteinen ja innostunut asenne oppimiseen. Kun perusasiat olivat kunnossa, uuden oppimiselle jäi enemmän aikaa.

”Keskittymiskyky ja kuunteleminen parantunut kovasti. Kun suurin osa tietää ja tunnistaa, mistä opettaja puhuu – mitä tarkoittaa – oppiminen sujuu, ei juuri tarvitse hidastella.”

”Oppilaat osaavat keskustella, keskittyvät hyvin ja ovat tiedonhaluisia.”

”Kun aikaa ei kulu rutiinien opetteluun, uuden oppimiseen jää enemmän aikaa.”

”On luotu positiivinen tunnelma oppimista kohtaan.”

”Esiopetuksessa olleet lapset erottuvat selvästi.”

Sosiaalisuus ja yhteistyötaidot

Opettajien mielestä lasten sosiaalisuus, yhteistyötaidot ja ryhmätyöskentelytaidot olivat lisääntyneet. Yhdessä työskentely onnistui. Lapset olivat reippaita, rohkeita ja avoimia. Kaverikontakteja pidettiin tärkeitä erityisesti sivukylien lapsille.

”Sosiaaliset taidot kohentuneet. Osaavat toimia ryhmässä. Totuneet erilaisiin lapsiin. Valmiita koululaisia.”

”Lapset ovat joutuneet toimimaan isossa ryhmässä, odottamaan vuoroaan, kuuntelemaan yhteisiä ohjeita ja selviämään monista asioista itsenäisesti!”

”Sivukylillä on paljon lapsia, joilla kaverikontaktit ovat erittäin vähäisiä ennen esikouluikää, on myös paljon lapsia yksilapsisista perheistä. Esiopetus on tärkeä.”

Tiedot, taidot ja valmiudet eri alueilla

Opettajien mielestä lasten tiedot, taidot ja valmiudet olivat kehittyneet. Erityisesti mainittiin äidinkieli, matematiikka, käden- taidot ja liikunta.

”Valmiudet oppimiseen (lukeminen, laskeminen mm.) ovat paremmat kuin aiemmin.”

”Vahva kädentaidon painotus esiopetuksessa auttaa motoriikan kehittymistä ja näin ollen helpottaa mm. kirjoituksen oppimista.”

”Osaavat kynäotteen. Saksien käyttö on tuttua. Kädentaidot hyvät, käsitöissä jne. lapset valmiimpia ja kätevämpiä.”

”Motoriset taidot paremmin kehittyneet, koska liikuntaa on runsaasti ja se on monipuolista.”

Käytännön perustaidot ja arjen rutiinit

Käytännön perustaidot ja arjen rutiinit, kuten pukeminen ja syöminen, osattiin esiopetuksen ansiosta aikaisempaa paremmin.

”Käytännön omatoimisuus on lisääntynyt. Opettajan ei tarvitse opettaa käytännöntaitoja, esim. pukemista yhtä paljon kuin ennen.”

”Aiempaan verrattuna parannusta on havaittavissa mm. käytöstavoissa, ruokailussa, pukeutumisessa.”

Erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioon ottaminen

Erityistä tukea tarvitsevan lapsen mahdolliset ongelma-alueet pystyttiin esiopetuksessa kartoittamaan aiemmin ja lapsi sai tarvitsemaansa tukea. Opettajalla oli myös paremmat mahdollisuudet keskustella lapsesta jo ennen koulun alkua. Joidenkin opettajien mielestä esiopetus oli tärkeä myös siksi, että ensimmäisen vuosiluokan vaatimukset ovat kasvaneet.

”Koulukypsyys saavutetaan – ellei, tilanne tarkistetaan ja lapsi saa tarvittavia tukitoimia. Lapset ovat saaneet riittävät valmiudet koulunkäyntiin.”

”Erityisopetusta tarvitsevat seulottu ennen kouluun tuloa, kuntoutus vuotta aikaisemmin.”

”Opettaja tuntee lapset jo ennalta ja pystyy suunnittelemaan toimintaa helpommin.”

”Ne lapset, joilla on oppimisvaikeuksia, hyötyvät erityisesti esiopetuksesta omaten edes jonkinlaisia tietoja ja taitoja kouluun tullessaan.”

”Esiopetusta tarvitaan nykyään yhä enemmän, koska 1.–2. luokkien tavoitteet ja vaatimukset ovat kasvaneet valtavasti.”

Tuttu kouluympäristö

Esiopetus vähensi kouluunmenon jännitystä. Varsinkin koulun yhteydessä toimineessa esiopetuksessa ympäristö ja opettajat olivat tuttuja. Myös vanhemmat olivat tottuneet lapsen ”koulunkäyntiin.”

”Lapsille koulunaloitus helpompaa, kun luokkatoverit ovat tuttuja ja koulumaiseen työskentelyyn on tutustuttu jo aikaisemmin.”

”Talun tavat, yhdessä toimiminen ovat tulleet tutuiksi. Lapset voivat olla vapautuneesti, turvallisesti.”

”Ovat valmiiksi ’ryhmytyneet’ ja vanhemmille on tullut koulun rytmi tutummaksi.”

Loppuyhteenvedona voi todeta, että opettajat pitivät esiopetusta varsin tärkeänä ja hyödyllisenä. Moniin vastauksiin oli liitetty kiitoksia esiopetukselle.

”Ruusuja esiopetukselle!”

”Olen ollut tyytyväinen esiopetukseen.”

”Esiopettajat tekevät hienoa työtä!”

4.4 Esiopetuksen suurimmat puutteet ja parannusehdotuksia

Opettajat näkivät esiopetuksessa puutteita huomattavasti vähemmän kuin myönteisiä asioita. Kun kysymykseen esiopetuksen hyödyistä vastasi suurin osa opettajista (211 eli 87 %), vain 57 prosenttia opettajista eli 139 opettajaa kertoi esiopetuksen puutteista. Parannusehdotuksia esiopetukseen esitti 118 opettajaa eli 49 prosenttia vastanneista. Monet tyytymättömyyden aiheet sisälsivät samalla jo toivomuksia ja parannusehdotuksia.

Suurimpia puutteita

Opettajien esittämät esiopetuksen puutteet ryhmiteltiin seuraavasti:

- 1) Koulun tapoihin tottumattomuus
- 2) Liika koulumaisuus
- 3) Liika leikinomaisuus
- 4) Erityistä tukea tarvitsevien lasten riittämätön huomioon ottaminen
- 5) Esiopetusyksiköiden väliset tasoerot
- 6) Yhteistyön vähäisyys ja tiedon puute

Koulun tapoihin tottumattomuus

Eniten mainintoja sai koulun tapoihin tottumattomuus. Esiopetuksessa on oppilaista huolehtimassa yleensä monta aikuista, koulussa usein vain yksi. Opettajien mielestä lasten keskittyminen, kuunteleminen ja oman vuoron odottaminen oli heikkoa. Puutteita oli myös omatoimisuudessa, tavaroista huolehtimisesta sekä käytännön taidoissa.

”Esiopetuksessa oppilaat ovat saaneet enemmän yksilöllistä huomiota aikuisilta, joita koulussa on vain yksi. He ovat tottuneet siihen, että heidän tarpeisiinsa vastataan heti, eivät osaa odottaa vuoroaan ja ottaa muita huomioon.”

”Esiopetusryhmä on pieni, aikuisia on vähintään kaksi, lapset ovat tottuneet kaikenlaiseen ohjaukseen, samoin vanhemmat päivittäiseen palautteeseen.”

”Onko esiopetus liian yksilöityä? Ryhmälle annettavia ohjeita ei ymmärretä. Tarvitsevat kädestä pitäen ohjaamista. Pitkäjänteisyyden puuttuminen.”

”Päivähoidon puolella lapsille tehdään enemmän valmiiksi asioita, koulussa oletetaan suurempaa omatoimisuutta. Monilta kouluun tulevilta puuttuu vastuuntunto omista ja yhteisistä asioista.”

Liika koulumaisuus

Osa opettajista piti esiopetusta liian koulumaisena. Heidän mielestään pitäisi enemmän kiinnittää huomiota valmiuksien kehittämiseen, käytännön taitoihin, ryhmässä toimimiseen ja leikkiin. Lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan keritään oppia koulussa. Opettajat eivät halunneet turhia ”koulupaineita” esiopetukseen.

”Keskitytään epäolennaiseen. Tärkeintä olisi hallita sosiaalisia taitoja, ryhmässä toimimista, EI tehdä kauniita kirjaimia yms. koulumaisia tehtäviä, joiden opettaminen kuuluu koululle!”

”Joskus pelkään, että liian opetus- ja suorituskeskeinen esiopetus vie lapselta mahdollisuuksia kehittyä leikkien ja tekemisen kautta.”

”Vaarana on, että esiopetukseen tulee suoriutumisen paineita = unohdetaan yksilölliset valmiudet ja niiden tukeminen.”

”Lapsilla hirveät paineet oppimiseen, esim. lukeminen, jos ei ole oppinut jo eskarissa.”

”Liian korkeat tavoitteet! Oppilaat stressaantuvat ja jännittävät koulua, kun eskarissa ’prepataan’ koulua varten. Vanhemmat ja oppilaat huokaisivat helpotuksesta, kun koulu ei ollutkaan niin vaikeaa kuin oli eskarin puolella ajateltu.”

Osa opettajista, joiden luokalla oli esiopetusoppilaita, olivat sitä mieltä, että lapset joutuivat liian koulumaiseen ympäristöön. Leikki-, ulkoilu- ja lepohetkimahdollisuudet jäivät vähäisiksi. Yhdysluokassa esiopetus on opettajalle suuri haaste ja aikakäsymys.

”Vaikein ja suorastaan vaarallisin puute on se, että esikoululaiset joutuvat 0–1–2 luokalle liian koulumaiseen ympäristöön. Esiops:n ja esim. 2 lk:n ops:in yhdisteleminen on erittäin vaikeaa ja haasteellista. Pitäisi olla avustaja.”

”0.–2.- luokassa open aika ei riitä! Jokin luokka kärsii aina, yleensä eskarit.”

”Samassa tilassa toimiminen aiheuttaa sen, että esioppilaiden vapaata leikkiaikaa joutuu usein rajoittamaan ja vaimentamaan.”

Opettajat olivat huolestuneita myös siitä, että esiopetuksessa asioita opetetaan väärin. Väärin opittua on vaikea korjata. Hankaluutena mainittiin liian suuret esiopetusryhmät. Myös materiaalien sopivuuteen kiinnitettiin huomiota.

”Jos kerran kirjaimia opetellaan, voisi ne saman tien opettaa kirjoittamaan oikein. Myös oikean kynäotteen opettaminen alkuopetuksessa on jo vaikeaa, kun siihen ei kiinnitetä esiopetuksessa huomiota.”

”Niitä ’väärin oppineita’ ei saa karsittua millään. Kynällä tehdään paljon, mutta kynäotteet ovat aivan kamalia, jopa kirjoittamista haittaavia.”

”Yhdysluokan tilanne on karu. Jos opetetaan kirjaimia ja numeroita, kirjoitussuunnan pitäisi olla ehdottomasti oikea.”

”Oikeanlaisen materiaalin käyttö toiminnassa, esim. kirjallisuus ei ole aina sopinut ikäkauteen.”

Liika leikinomaisuus

Osa opettajista oli sitä mieltä, että esiopetus oli liian leikinomaista. Selkeät tavoitteet puuttuivat. Kiinnostuksen kohteet olivat vapaasti valittavissa ja viihtymisnäkökulma painottui liikaa.

”Liian leppu opetus, siis enemmän selkeitä sääntöjä tarvittaisiin myös esiopetuksessa.”

”Kotimaisuus, viihtymisnäkökulma painottuu liikaa. Esiopetuksessa tulisi enemmän vahvistaa koululainen-identiteettiä. Selkeä tavoitteellisuus oppimisessa ja opettamisessa.”

”Oppilaat saavat vapaasti valita, mikä heitä kiinnostaa.”

”Vaivannäkemisen taito on lapsilta häviämässä!”

*”Kun kaikki on totuttu tekemään leikkimällä, niin luokkamuo-
toinen työskentely ei jaksa joitakin kiinnostaa.”*

Erityistä tukea tarvitsevien lasten riittämätön huomioon ottaminen

Osa opettajista, esitti huolensa siitä, että erityistä tukea tarvitse-
vat lapset eivät olleet saaneet riittävästi tukea eivätkä ohjausta
tutkimuksiin. Myös vanhempien tukeminen ja informointi oli
ollut puutteellista.

*”Erityistukea tarvitseviin lapsiin – ja heidän perheisiinsä – ei
satsata riittävästi. Erityisopetuksen taso ei ole aina korkea.”*

*”Tiedonsiirto on huonoa, erityistukea tarvitsevat lapset eivät
pääse ajoissa tutkimuksiin.”*

*”Vanhemmille ei aina anneta riittävän realistista kuvaa lapsen
kouluvalmiuksista.”*

*”Täsmällistä ongelmista auttamista perheille on vaikea toteut-
taa. Ongelmat lähtevät kotoa, mutta juurille on työlästä tehok-
kaasti tehdä mitään.”*

Esiopetusyksiköiden väliset tasoerot

Esiopetusyksiköiden välillä oli suuria tasoeroja. Eri yksiköissä
opetettiin eri asioita ja eri tavalla. Tavoitteet ja painotukset vaihtelivat. Esiopetusmateriaali oli hajanaisista. Myös saman yksikön eri ryhmien opetuksessa oli eroja. Opettajat kuvailivat tasoeroja muun muassa seuraavasti:

*”Esiopetuksen laadun suuri kirjo. Toiset ’opettavat’ liikaa, toi-
set jatkavat melkein vanhaan malliin – valtava kirjo taidoissa
ekalla luokalla.”*

*”Epätasaisuus. Toisissa päiväkodeissa ’opetetaan’ lukemaan
asti ja toisissa ei lainkaan. Eri esiopetusryhmistä tulevilla lap-
silla on vaikeuksia sopeutua ja löytää yhteisiä pelisääntöjä.”*

*”Materiaalin hajanaisuus sekä eri yksiköiden erilaiset tavoitteet
ja painotukset.”*

*”Esiopetusopettajan omat vahvuudet ja heikkoudet näkyvät esi-
opetussuunnitelman toteutumisessa – lasten tiedoissa ja taidois-
sa.”*

Yhteistyön vähäisyys ja tiedon puute

Runsaasti mainintoja opettajilta sai yhteistyön vähäisyys ja tiedon puute. Opettajilla ei ollut tietoa siitä, mitä esiopetuksessa on tehty. Yhteiset kriteeristöt puuttuivat ja opetussuunnitelmat olivat päällekkäisiä. Eri hallintojen alaisuus myös vaikeutti yhteistyötä. Lasta koskevaa palautetta ja yhteistyötä vaikeuttivat salsapitopykälät ja lapsen yksityisyyden suoja.

”Tiedonsiirto kouluun hajanaista. Yhteiset kriteeristöt tuntuvat puuttuvan esiopetuksesta. Sama asia saattaa toisinaan tarkoittaa eri asioita eri yhteyksissä.”

”Opetussuunnitelmat hyvin paljon päällekkäisiä.”

”Nyt ei ole tarkkaa tietoa, mitä opetetaan ja miten. Minkälaisissa testeissä lapset ovat olleet? Tarvitaan lisää yhteistyötä esim. erityistukea tarvitsevien oppilaiden auttamiseksi.”

”Lapsen yksityisyyden suoja vaikeuttaa tiedottamista ja yhteistyötä, vaikka se olisi lapselle etu.”

”Se että esiopetus on eri hallinnonalan alaisuudessa – tiedon kulku – eri, oma maailmansa.”

Parannusehdotuksia esiopetukseen

Opettajien esittämät parannusehdotukset esiopetukseen ryhmiteltiin seuraavasti:

- 1) Koulunkäyntitaitojen oppiminen
- 2) Leikinomaisuuden säilyttäminen
- 3) Motoristen taitojen kehittäminen
- 4) Erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioon ottaminen
- 5) Esi- ja alkuopetuksen opettajien välisen yhteistyön lisääminen
- 6) Ammattitaitoiset esiopetuksen opettajat
- 7) Parannusehdotuksia hallinnon tasolle

Monet parannusehdotukset tulivat esille jo esiopetuksen puutteita koskevan kysymyksen kohdalla.

Koulunkäyntitaitojen oppiminen

Opettajat esittämistä parannusehdotuksista eniten mainintoja sai koulunkäyntitaitojen oppiminen, kuten keskittyminen, kuunteleminen ja itsenäinen työskentely. Myös ryhmätyöskentely ja sääntöjen noudattaminen nähtiin tärkeänä. Lapsille tulisi antaa vastuuta omasta tekemisestä. Aina ei tarvitse olla kivaa, oppiminen sinänsä palkitsee.

”Vaatia enemmän koulumaisia työskentelytapoja (paikoillaan-olo, hiljaisuus, tehtävien tekeminen loppuun).”

”Lasten olisi hyvä oppia toimimaan koko ryhmänä: kuuntelemaan ohjeet, jotka on tarkoitettu kaikille.”

”Kaiken viriketulvan keskellä lasten kanssa voitaisiin harjoitella rauhoittumista ja levollista oloa.”

”Pitäisi antaa enemmän vastuuta omasta tekemisestä. Liikaa vahditaan.”

”Omatoimisuuden ja keskinäisen auttamisen korostaminen. Annetaan lasten tehdä ’lasten näköisiä’ töitä, ei liikaa aikuisen valmistamaa.”

”Tavoitteet selviksi, kasvattaa asennetta, ettei aina tarvitse olla kivaa, pitää viihtyä. Tulisi kasvattaa asennetta, että oppiminen on myös ’työtä, hikeä ja kyyneleitä’. Palkinto on siinä, että minä osaan, minä opin!”

Monien opettajien mielestä käytännön perusasioiden oppiminen, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen on tärkeämpää kuin esimerkiksi lukemaan, kirjoittamaan ja laskemaan opiskelu.

”Enemmän painotusta käytännön valmiuksiin, esim. kengännauhojen solmiminen, pukeminen, jonon muodostaminen riitelemättä, tavaroista huolehtiminen. Välillä tuntuu, että painotus on kirjainten oppimisessa.”

”Luku- ja kirjoitustaidon ja matematiikan valmiuksiin kiinnitetään nykyään huomiota enemmän kuin käyttäytymiseen, hyviin tapoihin, toisten huomioon ottamiseen, tavaroista huolehtimiseen, työrauhaan... jotka ovat tärkeimpiä kouluvalmiuksia!”

”Koskaan ei opeteta liikaa toisten huomioonottamista, vuoron odottamista, kohteliaita sanoja, pettymysten sietämistä.”

Leikinomaisuuden säilyttäminen

Osa opettajista oli sitä mieltä, että esiopetus ei saa olla liian koulumaista. Kaikkia asioita ei pidä eikä tarvitse opettaa vielä esiopetuksessa. On tärkeää, että lapset saavat oppia leikkimällä ja leikkiä paljon.

”Paljon leikkiä, että lapset saisivat olla lapsia. Ei missään tapauksessa ’pulpetissa istuttamista’ = liikaa koulumaisuutta.”

”Kynä-paperityöskentelyä pois. Leikin kautta oppimaan.”

”Leikkiä, leikkiä, loruja, rytmejä, yhteistyötaitoja, omatoimisuutta perusasioissa. Ei niin paljon tietoa, kirjoitusta, tehtäviä!”

”Ei koulua vielä eskariin, vaan taitojen opettelua: leikit, pelit (sääntöjen noudattaminen ja yhteistyötaidot kehittyisivät).”

”Antaa lasten olla lapsia, ei vaadittaisi liikaa liian varhain.”

Motoristen taitojen kehittäminen

Opettajien mielestä entistä enemmän huomiota tulisi kiinnittää motorisiin taitoihin, sekä karkea- että hienomotoriikkaan. Opettajat ehdottivat lisää esimerkiksi liikuntaa ja kädentaitoja.

”Enemmän huomiota motorisiin taitoihin. Esiopetuksen EI tarvitse opettaa lukemaan, kirjoittamaan, laskemaan vaan antaa hyvät valmiudet em. taitojen oppimiseen.”

”Liikunnan merkitys suuremmaksi.”

”Luistelun ja hiihtämisen alkeet, ei vain pulkkamäkeä.”

”Liikunta ei saisi olla pojilla pelkkää riehumista.”

”Runsaasti pelejä ja leikkejä, kädentaitojen harjaantumista. Palloleikkejä. Lapset eivät saa koppeja.”

”Pieni suuri asia: Oikeaan kynäotteeseen huomio mahd. aikaisin! Virheitä on vaikea myöhemmin oppia pois.”

Erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioon ottaminen

Opettajat korostivat, että erityistä tukea tarvitsevien lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen ongelmiin on saatava ammattiapua riittävän ajoissa. Tarvitaan moniammatillista yhteistyötä,

koulutettuja avustajia, starttiluokkia sekä kuntoutusta ja tukitoimia. Perheiden tukeminen nähtiin myös tärkeänä.

”Erityisiä tukimuotoja tarvitsevia oppilaita tulisi diagnosoida ja auttaa jo ennen kouluun tuloa.”

”Lapsille, joilla erityisvaikeuksia, olisi hyvä olla jo esikoulussa erityisharjoituksia pienryhmissä tai leikkiterapiaa.”

”Erityisopettajalla pitäisi olla mahdollisuus nykyistä enemmän osallistua lasten kuntoutukseen ja oppimisvalmiuksien vahvistamiseen. Tämä tehtävä voisi olla myös erityislastentarhanopettajalla.”

”Erityistä tukea tarvitseville lapsille KOULUTETTUJA avustajia.”

”Entistä paremmin ohjattaisiin toimintaterapiaan tai starttiluokalle ne, jotka eivät voi taitojensa puolesta vielä tulla kouluun.”

”Jos esiopetuksessa on pahasti käytöshäiriöinen lapsi, hänen paikkansa ei saa olla normaaliluokassa.”

”Poikkeavat, ’käytöshäiriöiset’ saatava tuetuksi jo esiasteella, usein perheillä ei ole yhtään aavistusta asiasta tai siitä ei voida puhua opettajalle.”

Esi- ja alkuopetusopettajien välisen yhteistyön lisääminen

Hyvin monet opettajat ehdottivat esi- ja alkuopetuksen opettajien välisen yhteistyön lisäämistä ja tehostamista. Opettajat toivoivat enemmän tietoa lapsista. Tietojen tulisi kulkea päiväkodista kouluun vaitiolovelvollisuuden ja salassapitopykälien estämättä. Opetussuunnitelmallista yhteistyötä ja yhteistä koulutusta pidettiin tärkeänä. Yhteistyötä tulisi voida tehdä työaikana. Hyvänä yhteistyömuotona pidettiin esimerkiksi niin sanottua kasvun kansiota. Yhteistyötä kaivattiin myös eri esiopetusryhmien välille.

”Enemmän tietoa lapsista 1. luokan opettajalle. Lakiin niin, että tiedot oppilaista voisivat kulkea kouluun.”

”Sovittaisiin yhdessä, että kaikki noudattaisivat samaa käytäntöä, että mitä opetetaan. Realistinen opetussuunnitelma.”

”Kasvun kansioissa olisi mukava työkenttä päiväkodilta luki-oon.”

”Lisää yhteistyötä – aikapula – eli TYÖAIKANA!”

”Esiopetusryhmien välinen yhteistyö on liian vähäistä. Pitäisi olla enemmän yhteistyötä samaan kouluun tulevien ryhmien kesken.”

Ammattitaitoiset esiopetuksen opettajat

Esiopetusta antavien opettajien tulisi olla päteviä, ammattitaitoisia ja esiopetusta arvostavia. Opettajilla tulisi olla mahdollisuus täydennyskoulutukseen kunnasta riippumatta. Täydennyskoulutuksessa tärkeänä pidettiin esimerkiksi äidinkielen ja matematiikan perusvalmiuksiin perehtymistä.

”Esiopetukseen ammattitaitoisia, ja itseä = esiopetusta arvostavia opettajia.”

”Opettajana pitää olla henkilö (lto tai esiopetusta harj. henkilö), joka ymmärtää esiopetuksen tarkoituksen.”

”Koulutusta tulisi esiopetusta antavien opettajien saada kunnasta riippumatta.”

”Lastentarhanopettajille lisää täydennyskoulutusta. Kaikkia asioita ’ei tarvitse opettaa’, ts. esiopetuksessa tulee muistaa leikki!”

Parannusehdotuksia hallinnon tasolle

Opettajat esittivät monia parannusehdotuksia hallintovirkkamiehille ja kunnallisille päättäjille. Opetussuunnitelmassa tulisi selkeämmin määritellä, mitkä asiat kuuluvat kouluun ja mitkä esiopetukseen. Myös minimitavoitteet olisi hyvä määritellä. Ryhmäkokojen olisi oltava riittävän pienet. Lapsille, jotka eivät ole kypsiä aloittamaan koulua, tarvitaan niin sanottuja starttiluokkia. Osa opettajista oli sitä mieltä, että päivähoidon ja erityisesti esiopetuksen tulisi olla opetustoimen alaisuudessa. Hyviä kokemuksia oli saatu esimerkiksi luokattomasta esi- ja alkuopetuksesta. Kunnallisille päättäjille ehdotettiin tietoa ja asennekasvatusta esiopetuksen merkityksestä.

”Vielä selkeämmin opsissa, mitä äidinkielen ja matematiikan asioita kuuluisi esikouluun (esim. numeromerkit, isot kirjaimet). Esikoulussa näyttäisi olevan mahdollisuus tehdä taitojensa mu-

kaan asioita vaikka kuinka pitkälle (hyvä!), mutta myös minimi-tavoitteet olisi hyvä määritellä ko. oppiaineissa, mistä sitten 1. luokalla olisi helppo jatkaa.”

”Esi- ja alkuopetus pitäisi suunnitella yhtenäisemmäksi.”

”Ryhmäkoot pidettävä ehdottomasti pieninä, max 13 oppilasta! Tarvittaessa riittävästi kouluavustajan tukea.”

”Luokaton, yhtenäinen esi- ja alkuopetus voisi paremmin tukea yksilöllistä, lapsen henkilökohtaisen kyky- ja taitotason mukais-ta oppimista.”

”Kaikki päivähoito, erityisesti esiopetus opetustoimen alle!! Toisi hallinnollisemman tuen työlle!”

”Valtakunnalliselta tasolta tulevaa asennekasvatusta kunnalli-sille päättäjille laadukkaan esiopetuksen suuresta merkityksestä koko koulunkäynnin kannalta.”

Opettajat toivat esiin myös yhdysluokan ongelmia. Yhdysluok-kamuotoiseen opetukseen tulisi saada lakisääteisesti ryhmäko-kojen selvät rajat ja avustava työntekijä. Myös valmista mate-riaalia ja mahdollisuutta irrottaa tunteja yhdysluokan tuntike-hyksestä esiopetukseen ehdotettiin. Jotkut opettajat olivat sitä mieltä, ettei esiopetusta pitäisi koskaan yhdistää alkuopetuk-seen. Toisaalta yhdysluokkaopetuksessa nähtiin myös mahdolli-suuksia.

”Lakiin: ryhmäkokojen selvä rajoitus yhdysluokissa. Koulutettu avustaja PAKKO olla, jos luokkakoko tarpeeksi suuri.”

”Kaipaisin materiaalia (valmistakin!) enemmän 0.–2. lk:n ryh-män ohjaamiseen. Nyt pitää itse kehittää ja tuottaa koko ryh-mälle soveltuvaa esim. ympäristö- ja luonnontietoa. Aika ei tah-do riittää kaikkeen!”

”Tällaisissa 0.–2. lk:n ryhmissä suurin puute on AIKA: opetta-jalla pitäisi olla enemmän aikaa suunnitteluun, arviointiin jne. ja oppilailla enemmän aikaa (tunteja) myös vapaampaan toi-mintaan ja leikkiin.”

”Esiopetus on kyläkoulun mahdollisuus, jota ei tunnusteta, sa-moin alkuopetus. Ei puutetta muusta kuin resursseista.”

5 Kehittämishaasteet

Suurin osa vanhemmista ja ensimmäisen vuosiluokan opettajista oli tyytyväisiä esiopetukseen. Monipuolinen, ammattitaidolla toteutettu esiopetus sai paljon kiitosta. Kuitenkin monissa vastauksissa tuotiin esiin myös puutteita ja esitettiin runsaasti parannusehdotuksia. Näiden vanhempien ja opettajien esiopetuksesta esittämien mielipiteiden pohjalta voidaan löytää monia ajattelemisen aihetta antavia kehittämishaasteita.

Vanhemmat

Tiedon saanti ja yhteistyö

Vanhemmat pitivät esiopetuksen henkilöstön ja vanhempien välistä yhteistyötä tärkeänä. Suurin osa vanhemmista oli myös sitä mieltä, että henkilöstön suhtautuminen vanhempiin oli hyvin myönteistä. Toisaalta vanhemmat näkivät eniten puutteita – ja esittivät eniten parannusehdotuksia – juuri tiedon saannista ja yhteistyöstä. Vanhempien esittämien parannusehdotusten pohjalta nousi esiin seuraavanlaisia kehittämishaasteita:

- Vanhemmille tulisi antaa riittävästi tietoa esiopetuksen tavoitteista, sisällöistä ja toimintatavoista. Tiedot tulisi esittää sellaisessa muodossa ja sellaisella kielellä, että ne ovat hyvin ymmärrettävissä. Hyvä vaihtoehto olisi laatia vanhemmille tarkoitettua valtakunnalliset tai kuntakohtaiset esiopetuksen opetussuunnitelmat. Kuntakohtaisissa esiopetuksen suunnitelmissa voidaan ottaa huomioon myös paikalliset erityispiirteet.
- Vanhemmille tulisi antaa tietoa esiopetuksen toteuttamisesta ja esiopetusryhmän toiminnasta esimerkiksi kuukausi- tai viikkosuunnitelmien välityksellä. Myös Internet tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia nopeaan tiedonvälitykseen. Vanhemmille tulisi myös tarjota mahdollisuuksia tutustua esiopetusryhmän toimintaan järjestämällä esimerkiksi avoimien ovien päiviä.
- Vanhemmille tulisi tarjota mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman laadintaan, toiminnan toteutukseen ja esiope-

tuksen arviointiin. Tässä on otettava huomioon vanhempien odotukset ja toiveet, sillä eri vanhempien mahdollisuudet osallistua ovat erilaisia.

- Vanhempia tulisi tukea oman lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen seuraamisessa. Vanhempien ja esiopetuksen henkilöstön väliset henkilökohtaiset keskustelut ovat olennainen osa yhteistyötä. Myös lapsen mielipiteiden kuuntelu ja huomioon ottaminen on tärkeää. Yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa voidaan laatia lapsen esiopetuksen suunnitelma. Vanhemmille tulee myös kertoa, kuinka he voivat tarvittaessa auttaa lasta kotona. Lapsen esiopetuksen suunnitelma, portfolio tai kasvun kansio ovat lapsen kehittymisen seuraamisessa käyttökelpoisia välineitä myös lapsen siirtyessä perusopetukseen.
- Vanhemmille tulisi järjestää mahdollisuus tutustua toisten lasten vanhempiin ja keskustella yhteisistä asioista. Yhteisistä asioista puhuttaessa hyvin suunnitellut vanhempainillat antavat hyvän lähtökohdan yhteistyölle. Yhteisillä keskusteluilla voidaan löytää ratkaisuja myös käytännön pulmiin. Vanhempien keskinäinen yhteistyö ja vertaistuki luovat pohjaa myös myöhemmälle kodin ja koulun väliselle yhteistyölle.
- Esiopetuksen henkilöstölle tulisi järjestää koulutusta ja tukea vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kasvaviin haasteisiin.

Esiopetuksen sisältö ja lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen

Esiopetuksen sisällöstä ja lapsen yksilöllisyyden huomioon ottamisesta vanhemmilla oli runsaasti mielipiteitä. Monet vanhemmat olivat tyytyväisiä monipuoliseen esiopetukseen ja lapsen oppimisen iloon, mutta esille tuotiin myös vastakkaisia kokemuksia.

- Avain onnistuneeseen esiopetukseen on pätevä, ammattitaitoinen ja henkilömäärältään riittävä esiopetuksen henkilöstö.
- Ryhmäkoon olisi oltava riittävän pieni, jotta lasten yksilölliset taidot ja valmiudet voidaan ottaa huomioon.
- Kaikilla esiopetusoppilaille tulisi olla mahdollisuus tarvittavien tukipalvelujen saamiseen.

Esiopetusympäristö ja ilmapiiri

Vanhemmat arvostivat hyviä, viihtyisiä esiopetustiloja. Vastaa-
vasti ahtaat, huonosti suunnitellut tilat aiheuttivat tyytymättö-
myyttä. Esiopetuspaikan ilmapiiriä lähes kaikki vanhemmat pi-
tivät hyvänä. Kuitenkin vanhempien vastauksista kävi ilmi, että
kiusaamista esiintyi jonkin verran kaikissa esiopetuksen järjes-
tämismuodoissa.

- Kaikkien esiopetustilojen tulisi olla asianmukaiset, toimivat ja turvalliset. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota piha-alueiden turvallisuuteen ja valvontaan.
- Esiopetuksen henkilöstön tulisi kiinnittää huomiota lasten kaverisuhteisiin ja keskinäisiin väleihin. Kiusaamiseen on puututtava aina välittömästi. Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi tulisi olla ajan tasalla oleva suunnitelma.

Esiopetusyksiköiden väliset erot

Päiväkodissa ja koulussa, erillisessä ja varhaiskasvatukseen tai perusopetukseen yhdistetyssä esiopetuksessa oli eroja. Eroja esiopetuksen toteutumisessa saattoi olla myös saman esiopetusyksikön eri ryhmien välillä. Oli vanhempia, joiden mielestä lapset olivat hyvin eriarvoisessa asemassa esiopetuksen toteutumisen suhteen. Näihin esiopetusyksiköiden välisiin eroihin tulisi kiinnittää huomiota – mahdollisesti myös valtakunnan tasolla.

- Kunnan tulisi selvittää ja arvioida esiopetuksen toteutumista eri esiopetusyksiköissä ja -ryhmissä.
- Paikallisia opetussuunnitelmia tulisi tarvittaessa selkeyttää ja laatia ohjeistus esiopetuksen toteuttamiseen.

Ensimmäisen vuosiluokan opettajat

Esi- ja alkuopetuksen opettajien välinen yhteistyö

Esi- ja alkuopetuksen opettajien välinen yhteistyö oli keskimäärin vähäistä. Yhteistyö nähtiin kuitenkin tärkeänä ja sitä toivottiin lisää. Opettajat esittivät runsaasti mielipiteitä sekä yhteistyön esteistä että hyvään yhteistyöhön vaikuttavista tekijöistä.

- Esi- ja alkuopetusopettajien opetussuunnitelmallinen yhteistyö antaa hyvät lähtökohdat esi- ja alkuopetuksen toteuttamiselle ja kehittämiselle.
- Lapsia koskevaa yhteistyötä ja tietojen välittymistä tulisi lisätä. Varsinkin erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla salassapitopykälät ja vaitiolovelvollisuus eivät saisi olla esteenä yhteistyölle.
- Yhteistyön tehostamiseen tarvitaan hyviä yhteistyömalleja, kuntatason koordinoitua ja pedagogista ohjausta. Yhteistyö tulisi toteuttaa työajan puitteissa.
- Esi- ja alkuopetusopettajien yhteisen täydennyskoulutuksen tulisi olla luonteva osa yhteistyötä. Myös pienten koulujen yhteiset koulutustilaisuudet ja toiminta antavat mahdollisuuksia yhteistyöhön.
- Saman hallintokunnan alaisuus helpottaisi yhteistyön toteuttamista.

Lasten tiedot, taidot ja valmiudet

Suurin osa opettajista oli sitä mieltä, että lasten yhteistyötaidot, oppimisvalmiudet sekä tiedot ja taidot eri alueilla olivat lisääntyneet esiopetuksen ansiosta. Osa opettajista oli sitä mieltä, että myös erot oppilaiden välillä olivat suurentuneet ja että esiopetusta toteutettiin hyvin eri tavalla eri esiopetusyksiköissä. Opettajien mielipiteiden pohjalta nousi seuraavia kehittämishaasteita:

- Eri esiopetusyksiköiden välillä tulisi olla sisällöllistä ja opetuksellista yhtenäisyyttä.
- Esiopetusopettajien ammattitaitoon tulisi kiinnittää huomiota. Pedagoginen koulutus on tärkeä, samoin mahdollisuus täydennyskoulutukseen.
- Esiopetusryhmien tulisi olla riittävän pienet, jotta laadukas esiopetuksen toteuttaminen on mahdollista.
- Alkuopetukseen yhdistetyn esiopetuksen erityistarpeet tulisi ottaa huomioon. Tarvitaan esimerkiksi päteviä avustajia ja sopivaa materiaalia.

6 Tulosten tarkastelua

Esiopetuksen laatua ja merkitystä arvioitaessa esiopetusoppilaiden vanhempien ja ensimmäisen vuosiluokan opettajien mielipiteet ovat keskeisiä. Tärkeitä ovat myös lasten näkemykset ja kokemukset. Tässä arvioinnissa pääkohteena olivat vanhempien ja opettajien mielipiteet, lasten näkemykset esiopetuksesta tulivat kuitenkin mukaan vanhempien tulkitsemina.

Arvioinnin pohjana on valtakunnallinen otanta. Kaikkiaan kyselyyn vastasi 3 716 vanhempaa ja 243 alkuopetuksen opettajaa. Kyselyn palautusprosentti oli vanhemmilla 81 ja opettajilla 96 prosenttia. Vanhempien kyselylomakkeen reliabiliteetit vaihtelivat välillä 0.72–0.96 ja opettajien välillä 0.74–0.92. Vanhemmat ja opettajat esittivät myös runsaasti mielipiteitä avoimiin kysymyksiin. Saadut tulokset ovat monilta osin samansuuntaisia vanhempien ja opettajien mielipiteitä esiopetuksesta selvittäneiden muiden tutkimusten kanssa. Tämä tukee tulosten luotettavuutta ja yleistettävyyttä.

Suurin osa vanhemmista oli hyvin tyytyväisiä lapsensa saamaan esiopetukseen. Vanhempien tyytyväisyys tulee esiin myös esimerkiksi Gustafssonin ja Kankaanrannan (2005), Korpisen (2000) sekä Niikon ja Havu-Nuutisen (2004) tutkimuksissa. Vanhemmat pitivät esiopetusta tärkeänä vaiheena lapsen elämässä. Tyytyväisyydestä huolimatta vanhemmat näkivät myös parantamisen varaa, erityisesti yhteistyössä ja tiedottamisessa. Tämä yhteistyön vähäisyys tulee esille myös edellä mainituissa tutkimuksissa. Monet vanhemmat toivoivat enemmän tietoa esiopetuksen sekä yleisistä asioista että varsinkin oman lapsen edistymisestä. Osa vanhemmista toivoi myös enemmän osallistumismahdollisuuksia ja yhteistyötä muiden vanhempien kanssa. Vanhempien yhteistyöhalukkuus on hyvä lähtökohta esiopetuksen kehittämiseen.

Esiopetus sai runsaasti kiitosta myös ensimmäisen vuosiluokan opettajilta. Toisaalta myös opettajien vastauksissa eniten tyytymättömyyttä aiheutti yhteistyön vähäisyys esi- ja alkuopetuksen välillä. Yhteistyön vähäisyys ja toisaalta sen tärkeys on tullut esiin myös monissa aikaisemmissa tutkimuksissa (esimerkiksi

Tiihonen 1981; Ojala & Siekkinen 1998). Monet esitetyt yhteistyön esteet ja parannusehdotukset ovat edelleen samoja kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Totutuista tavoista ja asenteista on vaikea päästä eroon. Esi- ja alkuopetusopettajien välistä yhteistyötä ovat tällä vuosikymmenellä tutkimuksissaan selvittäneet esimerkiksi Haring (2003) ja Poikonen (2003). He näkevät onnistuneen yhteistyön taustalla muun muassa yhteiset pedagogiset näkemykset, halun tehdä yhteistyötä sekä johdon tuen.

Sekä vanhemmat että alkuopetuksen opettajat arvostivat koulunkäyntiin valmentautumista ja sosiaalisten taitojen oppimista. Sisältöalueista eniten mainintoja saivat luku- ja kirjoitustaidon sekä matematiikan oppimiseen liittyvät asiat. Myös lasten mielipiteissä siitä, mikä on mieluisinta esiopetuksessa, ensimmäisinä olivat matematiikan tehtävät sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyvät tehtävät. Nämä samat arvostukset näkyivät myös esimerkiksi Niikon ja Havu-Nuutisen (2004) tutkimuksessa. Osa vanhemmista ja opettajista oli kuitenkin sitä mieltä, että äidinkieli ja matematiikka saivat liian paljon huomiota muiden sisältöalueiden kustannuksella.

Vanhempien mielestä lapset viihtyivät hyvin esiopetuksessa. Kuitenkin joidenkin vanhempien vastauksissa tuotiin esiin kaverien puute ja kiusaaminen. Kiusaamista ilmeni kaikissa esiopetuksen järjestämismuodoissa. Kiusaaminen nousi selvästi esiin myös Niikon ja Havu-Nuutisen (2004) tutkimuksessa, jossa tutkijat itse haastattelivat lapsia. Lasten mielestä ikävintä esiopetuksessa oli kiusaaminen, toisten häiritseminen ja leikin ulkopuolelle jääminen. Peltonen (2002) toteaa tutkimuksessaan, että kiusaamista esiintyi riippumatta esiopetusta antavan koulun koosta tai sijainnista. Hänen mielestään opettajan tulisi seurata lapsen kaverisuhteiden kehitystä sekä yksilö- että ryhmätasolla.

Vanhempien ja alkuopetusopettajien vastausten perusteella voitiin nähdä selviä eroja eri esiopetusyksiköiden toteuttamassa esiopetuksessa. Vastauksista nousivat esille myös opettajien ja vanhempien henkilökohtaiset arvostukset. Monet opettajat ja vanhemmat näkivät esiopetuksen vahvasti kouluun valmentavana vaiheena. He arvostivat oppimis- ja koulunkäyntivalmiuksia. Osa taas oli sitä mieltä, että lapsen tulee saada olla lapsi. Tärkeää on leikki ja vapaa-aika.

Leikki ja oppiminen eivät kuitenkaan ole toistensa vastakohtia. Hyvässä esiopetuksessa on tilaa sekä leikille että oppimiselle. Myös leikkien opitaan monia asioita. Hyvässä esiopetuksessa lapsi saa edetä ikänsä ja edellytystensä mukaisesti. Hän saa tarvittaessa monipuolista, ammattitaitoista tukea ja kannustusta. Hyvä esiopetus ei myöskään aseta raja-aitoja lapsen oppimiselle.

Esiopetus sai kokonaisuutena hyvät arviot sekä vanhemmilta että ensimmäisen vuosiluokan opettajilta. Esiopetusuudistuksesta on kulunut vasta muutamia vuosia, joten esiin tulleet puutteet ja erot esiopetuksen toteuttamisessa ovat ymmärrettäviä. Joka tapauksessa esitettyihin puutteisiin ja kehittämishaasteisiin on syytä paneutua vakavasti. Hyvään esiopetukseen, suomalaisen koulutusjärjestelmän ensimmäiseen portaaseen, kannattaa panostaa ja tehdä siitä entistäkin onnistuneempi kokonaisuus.

7 Kirjallisuutta

- Aho, L. 1998. Millaisia merkityksiä vanhemmat antavat lapsensa esiopetukselle kouluun siirtymisen vaiheessa? *Kasvatus* 29 (5), 478–490.
- Akvaarioprojektin perustieto 1995–1996. Opetushallitus.
- Brotherus, A. & Kopisto, K. 2005. Lapset matkalla esiopetuksessa ja esiopetuksesta alkuopetukseen. Teoksessa J. Hytönen (toim.) *Esiopetuksen prosessi ja vaikutukset. Esiopetuksen toimivuus ja vaikuttavuus Helsingin kaupungissa vuosina 2001–2003. Tutkimusraportti 3.* Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 259.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2000. Opetushallitus.
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos.12.12.2003. Opetushallitus.
- Esiopetuksen tila Suomessa. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle esiopetustuudistuksen vaikutuksista ja tavoitteista. Opetusministeriön julkaisu ja 2004:32.
- Forss-Pennanen, P. 2006. Muutokset esi- ja alkuopetuksen toimintakulttuurissa vaativat aikaa. Jyväskylän yliopisto. Chydenius-instituutin tutkimuksia 3.
- Gustafsson, M. & Kankaanranta, M. 2005. Esiopetuksen toteutuminen vanhempien näkökulmasta. Teoksessa M. Kankaanranta, E. Hämäläinen & M. Gustafsson (toim.) *Teatteria Tornikamarissa ja matematiikkaa mäännykävyillä. Puheenvuoroja esiopetuksesta.* Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Haring, M. 2003. Esi- ja alkuopettajien pedagogisen ajattelun kohtaaminen. Joensuun yliopisto. *Kasvatustieteellisiä julkaisuja* 93.
- Hujala, E. 2002. Uudistuva esiopetus 2002. *Varhaiskasvatus* 90 Oy.
- Hytönen, J. 2004. Esiopetuksen tavoitteiden saavuttaminen ja esiopetuksen jatkumo perusopetukseen. Esiopetuksen toimivuus ja vaikuttavuus Helsingin kaupungissa vuosina 2001–2003. Tutkimusraportti 2. Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen tutkimuskeskus. *Studia Paedagogica* 31.
- Högström, B. & Saloranta, O. (toim.) 2001. Esiopetus tavoitteellisen oppimispolun alkuna. Opetushallitus.
- Högström, B. & Saloranta, O. (toim.) 2001. Eväitä esiopetuksen opetussuunnitelman laatijoille. Opetushallitus.
- Kankaanranta, M. & Tiuhonen, E. (toim.) 1994. Joustavasti oppimaan. 5–8-vuotiaiden kasvatuksen ja opetuksen kehittämishankkeita. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos.

- Kankaanranta, M., Mäkitalo, K. & Tiihonen, E. (toim.) 1999. Kasvun ja oppimisen polkuja. Kokemuksia esi- ja alkuopetuksen yhteistoiminnasta. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Kess, H. 2001 Päiväkoti- ja koulukulttuurin eroista. Teoksessa E. Hujala (toim.) Puheenvuoroja lapsista ja varhaiskasvatuksesta. Jyväskylä: Gummerus.
- Korpinen, E. 2000. Vanhemmat ja esiopetus. Teoksessa E. Korpinen (toim.) Esiopetus. Nyt! Tuope. Journal of Teacher Research 8/2000
- Niikko, A. & Havu-Nuutinen, S. 2004. Esiopetuksen laatu. Liperin kunnan esiopetuksen arviointi 2002–2003. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Ojala, M. & Siekkinen, M. 1998. Esi- ja alkuopetuksen kehittäminen: Valtakunnallisen akvaarioprojektin esi- ja alkuopetuksen aiheverkon arviointia. Joensuun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnan selosteita 67.
- Peltonen, H. (toim.) 2006. Opiskelun tuki esi- ja perusopetuksessa. Virikkeitä ja toimintamalleja yleisen ja erityisen tuen järjestämiseksi. Opetushallitus.
- Peltonen, T. 2002. Pienten koulujen esiopetuksen kehittäminen – entisajan alakoulusta esikouluun. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta, Kajaanin opettajankoulutusyksikkö.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2002. Vuosiluokat 1–2. Opetushallitus. Moniste.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus.
- Perusopetuslaki 628/1998
- Piironen, T. 2005. Päiväkodin ja koulun yhteistyön kehittäminen - muutoksen tarkastelua. Lisensiaatintyö. Helsingin yliopisto. Käyttäytymistieteellisen tiedekunnan kirjasto.
- Poikonen, P-L. 2003. ”Opetussuunnitelma on sitä elämää”. Päiväkoti – koulu yhteisö opetussuunnitelman kehittäjänä. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 230.
- Siniharju, M. (toim.) 1998. Esi- ja alkuopetuksen uusia tuulia. Opetushallitus.
- Stakes. 2003. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56.
- Tiihonen, E. 1981. Esiluokkien eri tahoille suuntautuvan yhteistyön merkityksestä, toteutusmuodoista ja kehittämismahdollisuuksista. Yhteenveto lukuvuosien 1978–79 ja 1979–80 opettajaraportoinneista. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Selosteita ja tiedotteita 183.
- Yrjönsuuri, Y. & Siniharju, M. (toim.) 1991. Esiopetus. Keskustelua koulusta ja varhaiskasvatuksesta. Valtion painatuskeskus.

3895137321

ESIOPETUKSEN LAADUN ARVIOINTI 2003 - 2004

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Yksikön koodi

Ryhmän koodi

Lapsen koodi

KYSELY VANHEMMILLE

Kysymykset koskevat lapsenne saamaa esiopetusta. Olkaa hyvä ja mustatkaa jokaisen kysymyksen kohdalta se soikio, joka parhaiten vastaa omaa mielipidettänne.

Mustatkaa näin,

ei näin.

Esiopetuksen järjestäminen

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

- Saimme etukäteen tietoa esiopetukseen liittyvistä asioista.
- Meillä oli mahdollisuus tutustua esiopetuspaikkaan etukäteen.
- Perheemme toiveet lapsemme esiopetuksen suhteen otettiin huomioon.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Tiedon saanti

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = paljon, 5 = hyvin paljon

- Olemme saaneet tietoa esiopetuksen tavoitteista ja sisällöistä.
- Olemme saaneet tietoa esiopetuksen toimintatavoista.
- Saamme säännöllisesti tietoa esiopetuksen toiminnasta ja tapahtumista.
- Meillä on mahdollisuus keskustella esiopetushenkilöstön kanssa lastamme koskevista asioista.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

Lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

- Esiopetuksen henkilökunta on tietoinen lapsemme kiinnostuksen kohteista ja hänelle merkityksellisistä asioista.
- Lapsen yksilölliset tarpeet on otettu huomioon.
- Lapsi on saanut edetä omien edellytystensä mukaisesti.
- Olemme saaneet tietoa lapsemme kasvun, kehityksen ja oppimisen edistymisestä.
- Olemme tarvittaessa saaneet tukea ongelmatilanteisiin.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐

0572137320

Tukipalvelut

Onko esiopetus mielestänne tarjonnut riittävästi lapsenne tarvitsemia tukipalveluja (esim. puheterapeutti, erityisopettaja, psykologi)?

13. Onko lapsenne tarvinnut tukipalveluja? ei kyllä
14. Jos lapsenne on tarvinnut tukipalveluja, kuinka hyvin niitä on ollut saatavissa?
 hyvin vähän jonkin verran melko paljon hyvin paljon

Vanhempien osallistumismahdollisuudet

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = paljon, 5 = hyvin paljon

Vanhemmilla on ollut mahdollisuuksia osallistua

	1	2	3	4	5
15. päiväkodin/koulun esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
16. esiopetuksen toiminnan toteutumiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
17. esiopetuksen toiminnan arviointiin.	☐	☐	☐	☐	☐
18. oman lapsen esiopetuksen suunnitelman laatimiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
19. lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen arviointiin.	☐	☐	☐	☐	☐
20. Vanhemmat ovat voineet tutustua muiden esiopetuksessa olevien lasten vanhempiin.	☐	☐	☐	☐	☐

Esiopetusympäristö

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = hyvin, 5 = erittäin hyvin

Esiopetukseen käytettävissä sisätiloissa

	1	2	3	4	5
21. lapset voivat mielestämme toimia turvallisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
22. lapsilla on mahdollisuus monipuoliseen toimintaan ja leikkiin.	☐	☐	☐	☐	☐
23. lapsilla on käytettävissään tarvittavia välineitä ja materiaaleja.	☐	☐	☐	☐	☐
24. lapsilla on mahdollisuus lepoon ja rauhalliseen olemiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
25. on kiinnitetty huomiota viihtyisyyteen.	☐	☐	☐	☐	☐

Esiopetukseen käytettävissä ulkoiloissa

26. lapset voivat mielestämme liikkua turvallisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
27. lapsilla on mahdollisuus monipuoliseen toimintaan ja leikkiin.	☐	☐	☐	☐	☐
28. on kiinnitetty huomiota viihtyisyyteen.	☐	☐	☐	☐	☐

Esiopetuspaikan ilmapiiri ja vuorovaikutussuhteet

1 = erittäin huono, 2 = huono, 3 = kohtalainen,
4 = hyvä, 5 = erittäin hyvä

	1	2	3	4	5
29. Esiopetuspaikan ilmapiiri on	☐	☐	☐	☐	☐
30. Henkilöstön suhtautuminen lapsiin on	☐	☐	☐	☐	☐
31. Lasten keskinäiset välit ovat	☐	☐	☐	☐	☐
32. Henkilöstön suhtautuminen vanhempiin on	☐	☐	☐	☐	☐

0717137321

Esiopetuksen sisältöjä ja toimintamutuja*Mielestämme lapsemme saamassa esiopetuksessa*

	1	2	3	4	5
33. on harjoitettu omien kokemusten kertomista sekä mielipiteiden, ajatusten ja tunteiden ilmaisua.	☐	☐	☐	☐	☐
34. on ollut ympäristön havainnointia ja tutkimista.	☐	☐	☐	☐	☐
35. on kiinnitetty huomiota ympäristön suojeluun liittyviin asioihin.	☐	☐	☐	☐	☐
36. on käsitelty terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita.	☐	☐	☐	☐	☐
37. on ollut monipuolista taidekasvatusta (esim. musiikki, kuvaamataito, käsityö, teatteri).	☐	☐	☐	☐	☐
38. on ollut leikkiä.	☐	☐	☐	☐	☐
39. on ollut päivittäistä vapaata liikuntaa ja ulkoilua.	☐	☐	☐	☐	☐
40. on ollut ohjattua liikuntaa.	☐	☐	☐	☐	☐
41. on tehty luku- ja kirjoitustaidon oppimista edistäviä tehtäviä.	☐	☐	☐	☐	☐
42. on tehty matematiikan oppimista edistäviä tehtäviä (esim. vertailua, lajittelua).	☐	☐	☐	☐	☐
43. on kiinnitetty huomiota ihmisten erilaisuuden hyväksymiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
44. on ollut uskontokasvatusta/elämäntutustumistietoa.	☐	☐	☐	☐	☐
45. on tutustuttu lähiympäristön kulttuuriin ja luontoon.	☐	☐	☐	☐	☐

1 = liian vähän,
2 = hieman liian vähän,
3 = sopivasti,
4 = hieman liian paljon,
5 = liian paljon

Lapsemme viihtyminen esiopetuksessa

	1	2	3	4	5
46. Esiopetuksessa on ollut lastamme kiinnostavaa toimintaa.	☐	☐	☐	☐	☐
47. Lapsemme osallistuu mielellään esiopetukseen.	☐	☐	☐	☐	☐
48. Lapsellamme on kavereita esiopetusryhmässä.	☐	☐	☐	☐	☐

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran,
4 = paljon, 5 = erittäin paljon

49. Mistä lapsenne on pitänyt eniten esiopetuksessa?

50. Mistä lapsenne on pitänyt vähiten esiopetuksessa?

51. Jos ajattelette lapsenne saamaa esiopetusta kokonaisuutena, minkä arvosanan annatte?

4 5 6 7 8 9 10

6620137320

52. Mitkä asiat mielestänne ovat olleet parasta lapsenne esiopetuksessa?

53. Mihin asioihin olette olleet tyytymättömiä lapsenne esiopetuksessa?

54. Millaisia parannusehdotuksia teillä olisi?

Taustatietoja

55. Lapsi on poika tyttö

56. Perheessämme on lapsia 1 - 2 3 - 4 5 - 6 yli 6 lasta

57. Lapsi on vanhin keskimäinen/keskimmäisiä nuorin

58. Onko lapsenne aikaisemmin (ennen esiopetusta) ollut päivähoitossa? ei kyllä

59. Mikäli hän on ollut aikaisemmin päivähoitossa, oliko päivähoitopaikka
 samassa paikassa kuin nykyinen esiopetus muussa päivähoitopaikassa

60. Missä lapsenne hoito nykyisin esiopetuksen jälkeen tapahtuu?
 samassa paikassa kuin esiopetus muussa päivähoitopaikassa kotona

61. Kyselyyn vastasi lapsen äiti isä muu huoltaja

Kiitos vastauksestasi!

2367433705

ESIOPETUKSEN LAADUN ARVIOINTI 2003 - 2004

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSYSTEMEN

Yksikön koodi

--	--	--

KYSELY ENSIMMÄISEN VUOSILUOKAN OPETTAJALLE

Kysymykset koskevat esiopetuksen merkitystä koulutyöhön sekä esi- ja alkuopetuksen välistä yhteistyötä. Kaikille kuusivuotiaille tuli 1. 8. 2001 oikeus esiopetukseen ja viimeistään 1. 8. 2002 tuli esiopetuksessa ottaa käyttöön Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2000 mukainen opetussuunnitelma.

Olkaa hyvä ja mustatkaa oheisen mallin mukaisesti soikiot, jotka parhaiten vastaavat Teidän mielipidettänne.

MALLI:

☐	☐	☐
näin	ei	

Esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = hyvin paljon

	1	2	3	4	5
1. Koulumme alkuopetusopettajat osallistuivat esiopetuksen opetussuunnitelman tekemiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Esiopetusta antavat opettajat osallistuivat alkuopetuksen opetussuunnitelman tekemiseen.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Meillä on yhteisiä tapaamisia, neuvotteluja ja yhteistä suunnittelua esiopetusta antavien opettajien kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Meillä on yhteisiä opetustuokioita ja projekteja.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Meillä on yhteisiä tapahtumia ja juhlia.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Meillä on yhteistä koulutusta.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Alkuopetusopettajat tutustuvat lapsiin jo esiopetuksen aikana.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Lapsia koskeva esi- ja alkuopetuksen opettajien välinen yhteistyö jatkuu alkuopetuksen aikana.	☐	☐	☐	☐	☐

Ennen esiopetusuudistusta oli

	1	2	3	4	5
9. yhteistyötä opetussuunnitelmien laatimiseksi	☐	☐	☐	☐	☐
10. yhteisiä tapaamisia ja neuvotteluja	☐	☐	☐	☐	☐
11. yhteisiä opetustuokioita ja projekteja	☐	☐	☐	☐	☐
12. lapsia koskevaa yhteistyötä	☐	☐	☐	☐	☐
13. yhteistä koulutusta.	☐	☐	☐	☐	☐
14. Mitä muuta haluaisitte kertoa esi- ja alkuopetuksen välisestä yhteistyöstä?					

7038433705

Lasten tiedot, taidot ja valmiudet

I Arvioikaa, millaisia olivat esiopetuksesta kouluun siirtyneiden lasten tiedot, taidot ja valmiudet syksyllä 2003 koulun alkaessa.

1 = ei juuri kukaan osannut, 2 = yksi neljäsosa, 3 = noin puolet, 4 = kolme neljäsosaa, 5 = lähes kaikki osasivat

II Arvioikaa lisäksi, onko mielestänne esiopetu uudistuksen jälkeen lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa nähtävissä muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna.

1 = muutos paljon huonompaan, 2 = muutos jonkin verran huonompaan, 3 = ei muutosta, 4 = muutos jonkin verran parempaan, 5 = muutos paljon parempaan

	I Yhteistyötaidot					II Muutos				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<i>Lapset osasivat koulun alkaessa</i>										
15. noudattaa yhteisesti sovittuja sääntöjä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. työskennellä yhdessä toisten lasten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. auttaa toisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. arvostaa toisten työtä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
19. antaa työrauhan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
20. toimia ja leikkiä erilaisten lasten kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
21. huolehtia omista ja yhteisistä tavaroista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
22. noudattaa hyviä käytöstapoja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Mitä muuta haluaisitte kertoa lasten yhteistyötaidoista?

	I Tiedot, taidot, valmiudet					II Muutos				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<i>Lapset olivat koulun alkaessa</i>										
24. innostuneita oppimaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
25. halukkaita yrittämään uudestaan, mikäli epäonnistuivat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
26. omatoimisia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Lapset osasivat koulun alkaessa</i>										
27. kuunnella	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
28. keskittyä omaan työhönsä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
29. arvioida omaa työtään	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
30. kertoa omista kokemuksistaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
31. ilmaista mielipiteitään ja ajatuksiaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9341433704

I Arvioikaa, millaisia olivat esiopetuksesta kouluun siirtyneiden lasten tiedot, taidot ja valmiudet syksyllä 2003 koulun alkaessa.

1 = ei juuri kukaan osannut, 2 = yksi neljäsosa, 3 = noin puolet, 4 = kolme neljäsosaa, 5 = lähes kaikki osasivat

II Arvioikaa lisäksi, onko mielestänne esiopetusuudistuksen jälkeen lasten tiedoissa, taidoissa ja valmiuksissa nähtävissä muutosta aikaisempiin vuosiin verrattuna.

1 = muutos paljon huonompaan, 2 = muutos jonkin verran huonompaan, 3 = ei muutosta, 4 = muutos jonkin verran parempaan, 5 = muutos paljon parempaan

	I Tiedot, taidot, valmiudet					II Muutos				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
<i>Lapset osasivat koulun alkaessa</i>										
32. luku- ja kirjoitustaidon oppimiseen/kehittymiseen liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
33. matematiikan oppimiseen liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
34. havainnoida ja tutkia ympäristöä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
35. ottaa huomioon ympäristön suojeluun liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
36. ymmärtää oman toimintansa vaikutuksia ympäristöön	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
37. terveyteen liittyviä asioita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
38. taidekasvatukseen liittyvää ilmaisu (esim. musiikki, kuvataide)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
39. kädentaitoja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
40. leikkiä ja liikkua sekä ulkona että sisätiloissa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
41. uskontoon/elämäntietoon liittyviä asioita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

42. Mitä muuta haluaisitte kertoa lasten tiedoista, taidoista ja valmiuksista?

Erityistä tukea tarvitsevat lapset

Jos luokassanne on erityistä tukea tarvitsevia lapsia, vastatkaa seuraaviin kysymyksiin.

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = hyvin paljon

	1	2	3	4	5
43. Sain tietoa lasten ongelmista ja oppimisvaikeuksista.	☐	☐	☐	☐	☐
44. Esiopetuksessa lapset olivat saaneet tukea kasvuun ja kehitykseen liittyviin ongelmiin.	☐	☐	☐	☐	☐
45. Lapset olivat saaneet tukea oppimisvaikeuksiin.	☐	☐	☐	☐	☐
46. Erityistukea tarvitsevat lapset olivat tottuneet toimimaan ja leikkimään yhdessä muiden lasten kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐

1193433701

47. Erityistä tukea tarvitseville lapsille oli tehty lapsen ei kenellekään osalle lapsista kaikille esiopetuksen suunnitelma.

48. Lapsille, joilla on erityisopetuksen ottamisen tai siirtämisen päätös, oli tehty henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). ei kenellekään osalle lapsista kaikille

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = hyvin paljon

49. Ennen esiopetusuudistusta oli erityistä tukea tarvitsevien lasten tunnistamista ja tukitoimia.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset

Jos luokassanne on eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia lapsia, vastatkaa seuraaviin kysymyksiin.
(saamen-, romani-, viittomakieliset, maahanmuuttajat)

1 = ei ollenkaan, 2 = vähän, 3 = jonkin verran, 4 = paljon, 5 = hyvin paljon

50. Sain tietoa eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvista lapsista.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

51. Esiopetuksessa lapset olivat saaneet suomen/ruotsin kielen opetusta.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

52. Lapset olivat saaneet omakielistä esiopetusta.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

53. Lapset olivat saaneet tietoa omasta kulttuuraustastaan.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

54. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvat lapset olivat tottuneet toimimaan ja leikkimään yhdessä muiden lasten kanssa.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

55. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluville lapsille oli ei kenellekään osalle lapsista kaikille tehty lapsen esiopetuksen suunnitelma.

56. Ennen esiopetusuudistusta oli eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien lasten tukitoimia.

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Yleisarviointi

57. Mitä hyötyä mielestänne opetustyöhönne on ollut siitä, että lapset ovat saaneet esiopetusta?

58. Mitkä mielestänne ovat esiopetuksen suurimmat puutteet alkuopetuksen näkökulmasta?

59. Mitä parannusehdotuksia Teillä olisi esiopetukseen?

6252433702

Opettamanne luokka

60. Luokka-aste ensimmäinen luokka yhdistetty luokka, luokka-asteet -
61. Luokan oppilasmäärä
62. Ensimmäisen luokan oppilaita , heistä esiopetuksessa olleita
63. Erityistukea tarvitsevia oppilaita , heistä erityisopetukseen siirtopäätöksen saaneita
64. Eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvia oppilaita
65. Nykyinen ensimmäinen luokkanne on aikaisempiin opettamiinne luokkiin verrattuna
 huomattavasti tavallista heikompi
 hieman tavallista heikompi
 tavallinen
 hieman tavallista parempi
 huomattavasti tavallista parempi
66. Ensimmäisen luokan oppilaiden väliset erot ovat
 hyvin pienet
 pienet
 kohtalaiset
 suuret
 hyvin suuret

Taustatiedot

67. Sukupuoli mies nainen
68. Ikä vuotta
69. Koulutus luokanopettaja/KM muu koulutus, mikä? _____
70. Opettajana toimimisaika vuotta
71. Opettajana alkuopetuksessa vuotta
72. Opettajana nykyisessä koulussa vuotta
73. Osallistuin esiopetuksen opetussuunnitelman laadintaan
 en ollenkaan vähän jonkin verran paljon hyvin paljon
74. Osallistuin alkuopetuksen opetussuunnitelman laadintaan
 en ollenkaan vähän jonkin verran paljon hyvin paljon
75. Kuinka monta päivää yhteensä olette osallistuneet alkuopetusopettajille suunnattuun täydennyskoulutukseen viimeisen kahden vuoden aikana?
 en yhtään 1 - 2 päivää 3 - 5 päivää 6 - 10 päivää yli 10 päivää

Kiitos vastauksestanne!